
THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

HEMLIGA AKTSTYCKEN

UR

RYSKA UTRIKESMINISTERIETS ARKIV

DOKUMENT PUBLICERADE I DE RYSKA TIDNINGARNA "PRAVDA" OCH "ISVJÄSTIA"

FRÅN RYSKAN ÖVERSATTA AV

A. H. W. MÖRNER

UTGIVNA AV

YNGVE LORENTS

STOCKHOLM · ALBERT BONNIERS FÖRLAG

HEMLIGA AKTSTYCKEN

UR

RYSKA UTRIKESMINISTERIETS ARKIV

DOKUMENT PUBLICERADE I DE RYSKA TIDNINGARNA »PRAVDA» OCH »ISVJÄSTIA»

FRÅN RYSKAN ÖVERSATTA AV

A. H. W. MÖRNER

Löjtnant vid K. Flottan

UTGIVNA AV

YNGVE LORENTS

Fil. Doktor

STOCKHOLM - ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM. ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1918

Inledning.

När bolschevikerna genom novemberrevolutionen 1917 grepo makten i Ryssland, utsände de en proklamation, som utom förslag om en omedelbar fred såsom den nya regimens program angav upphävande av alla gamla hemliga traktater och publicering av de avtal, som »godkänts eller avslutats av storgodsägarnas och kapitalisternas regering». Därmed skulle det första steget tagas till förverkligande av det socialistiska kravet på avskaffande av den s. k. hemliga diplomatien. Redan före sin våren 1917 anträdda hemresa från Schweiz, där han varit en av ledarna för en grupp landsflyktiga ryska revolutionärer, hade den nuvarande bolschevikregeringens främste man Lenin tagit avstånd från alla förpliktelser att upprätthålla den tsaristiska regimens avtal och påyrkat publicering av dessa »rovfördrag». En månad hade icke förgått efter segern, förrän han skred till verkställande av denna programpunkt och lät de båda ryska tidningarna »Pravda» och »Isvjästia» påbörja offentliggörandet av en vidlyftig serie aktstycken ur det ryska utrikesministeriets arkiv.

I den artikel, varmed folkkommissarien för utrikes ärenden Trotski inledde akternas publicering, skrev

han bl. a., att »Europas och hela världens folk böra få del av den med dokument styrkta sanningen om de planer, vilka finans- och industrimännen i samråd med sina parlaments- och diplomatiska agenter i hemlighet uppgjort. Rätten att erfara denna sanning ha Europas folk betalat med priset av oräkneliga offer och sitt allmänna ekonomiska utarmande.» Det är mot »de härskande klassernas verksamhet, sådan den tar sig uttryck i diplomatiens hemliga aktstycken», som Trotski vänder sig. Deras imperialistiska rovgirighet hade ostört kunnat frodas under den hemliga diplomatiens skydd. För den nya politik, som bolschevikerna slogo in på, vore det därför av högsta vikt att de intriger och det ränkspel blottades, som tidigare maktinnehavare av egoistiska skäl kunnat bedriva med sekretessens hjälp.

Redan den första revolutionsregimens män hade liknande planer. För dem gällde det att på alla möjliga sätt nedsätta tsarismen i allmänhetens ögon och genom framdragande av dess fel och svagheter bidraga till revolutionens tryggande. Extsarens papper blevo genast föremål för en granskning, och på regeringens uppdrag utgav den bekante revolutionshistorikern Vladimir Burtsef genom New York Herald ett antal dokument berörande den ryska utrikespolitiken under åren 1904—1907.[1] Längre hann icke Burtsef, innan

[1] Två editioner av dessa dokument ha varit utgivaren tillgängliga, den ena dansk, utgiven av Harald Nielsen under titeln »Kejser Wilhelm og Czar Nikolaj. Et storpolitisk Venskab», H. Aschehoug & C:o, Kjöbenhavn, 1917; den andra fransk, utgiven av René Puaux i »Les études de la guerre. Cahiers 6 et 7». Librairie Payot & C:o, Paris, 1918. (Cit. Puaux.)

De av Burtsef publicerade aktstyckena, som utgöra en skriftväxling mellan kejsar Wilhelm och tsar Nikolaj,

bolschevikerna kommo till makten och en ny utvidgad plan för avslöjandena började tillämpas.

Den tidigare revolutionsregeringen hade, starkt uppblandad som den var med borgerliga element, alltför mycket samband med de förutvarande maktägande för att helt kunna bryta staven över dittills gängse diplomatiska metoder, och kravet på den hemliga diplomatiens avskaffande kunde icke vinna tillämpning, så länge som ledande grundsats kvarstod, att det tsaristiska Rysslands utrikespolitiska kurs skulle bibehållas, fördragen med bundsförvanterna bevara sin giltighet och Ryssland av alla krafter fullfölja sin kamp mot fienden vid de allierades sida. Både Miljukof och Tereschtschenko proklamerade såsom utrikesministrar förbundstroheten såsom sin ledande grundsats, och de ingingo nya hemliga förbindelser med ententemakterna till »aktivt försvar av den vunna friheten». Bolschevikerna voro icke besvärade av dylika »hänsyn». Deras redan från början öppet tillkännagivna förakt för alla tidigare ingångna internationella förpliktelser gjorde dem lika obundna i fråga om sina närmaste föregångares utrikespolitiska verksamhet som om den autokratiska tsarmonarkiens, och deras

äro 65 till antalet, av vilka de första 55 tillhöra åren 1904 och 1905 och de tio återstående härröra från de båda följande åren. Huvudintresset knyter sig till det närmande mellan de båda kejsarna, som stadfästes genom Björköfördraget 1905. Detta blev för första gången publicerat i »Isvjästia» den 16/29 december 1917 (se nedan sid. 6), men dess bakgrund och syften få sin belysning genom Burtsefs avslöjanden. Såväl Nielsen som Puaux ha i sina upplagor upptagit även en i »Le Temps» den 15 sept. 1917 publicerad intervju med förutvarande ryske utrikesministern Isvolski, som lämnar viktiga kompletterande upplysningar om det mycket omdebatterade kejsarmötets magra praktiska resultat.

nitälskan om en omedelbar fred riktade sig icke mindre emot dem som varit de bestämmande före och vid krigsutbrottet än mot dem som efter revolutionen fortsatte att följa den kapitalistiska imperialismens riktlinjer. Liksom man i praktiken beslöt bryta med den hemliga diplomatiens metoder, varom de rysk-tyska fredsförhandlingarna i Brest Litovsk burit vittne, sökte man genom allmän publicering av tidigare avtal skapa förutsättningar för den nya öppenhetens politik, som man hoppades skola bli framtidens.

De i »Pravda» och »Isvjästia» meddelade aktstyckena förskriva sig därför icke endast från monarkiens tid utan även från revolutionsepokens första period. De beröra formliga avtal, som ingåtts både före och efter världskrigets utbrott, det diplomatiska arbete, som resulterat i de två stormaktsgruppernas skapande, olika länders önskemål i fråga om krigsvinster i form av territoriella, ekonomiska och nationella erövringar, propaganda för värvning av bundsförvanter bland ännu neutrala länder, intriger för att utså splittring bland fienderna, åtgärder för krigets förande med största möjliga kraft och slutligen planer och ränker för att främja eller försvåra det begynnande fredsarbetet. Åtskilligt av vad som kunnat vara upplysande för dessa frågor har vid novemberrevolutionen undanskaffats och hålles ännu dolt för bolschevikernas nyfikna blickar — särskilt gäller detta de helt säkert mycket givande dokumenten från den s. k. svarta veckan i juli 1914 — men betydande kvantiteter av utrikesministeriets rika skatter ha redan lagts under allmänhetens ögon.

Den samling, som härmed framlägges i svensk översättning, utgör endast en liten del av det som i Ryssland redan blivit offentliggjort. Den har be-

gränsats till det, som under bolschevikregimens båda första månader framdrogs i ljuset i »Pravda» och »Isvjästia». Man valde snart en annan form för aktstyckenas publicering. De samlades i små broschyrer, som utgåvos av folkkommissariatet för utrikes ärenden genom en för detta ändamål särskilt utsedd ansvarig redaktör. Det är att hoppas, att tillfälle snart skall givas den svenska allmänheten att taga del även av dessa aktstycken. Ett flertal av ifrågavarande broschyrer föreligga redan i manuskript i svensk översättning.

Det är knappast förvånande om denna aktstyckenas ryska publicering lämnar åtskilligt övrigt att önska i fråga om pålitlighet och noggrannhet. Något system kan icke spåras. Man har tagit de dokument, som man av en slump råkat på, tryckt av dem, försett dem med en från bolschevikisk synpunkt lämplig rubrik av journalistisk karaktär, här och där bifogat några tendentiösa kommentarer och i övrigt haft mera sinne för att något skulle publiceras än vad som valts. Någon effektiv kontroll över avskrifternas överensstämmelse med originalen har knappast kommit i fråga, och en bristfällig dechiffrering har här och där vållat, att meningen blivit något oklar. Att låta detta avskräcka från en svensk översättnings publicering har icke förefallit påkallat. Synnerligen ovisst är det, när man från ryskt håll kan vänta en fullt tillfredsställande aktpublikation, och man gör den samtidshistoriskt intresserade icke någon tjänst med att avvakta denna ovissa eventualitet. Föreliggande samling av de ryska dokumenten har till svenska överflyttats efter »Pravdas» och »Isvjästias» text av löjtnanten vid K. Flottan, greve A. H. W. Mörner.

I den svenska upplagan har försök gjorts att så

vitt möjligt sammanföra de aktstycken, som äga några beröringspunkter med varandra, oberoende av den ordningsföljd, vari de i Ryssland publicerats. Konsekvent ha uteslutits de ryska tidningarnas ofta ganska missvisande rubriker liksom också då och då förekommande kommentarer. I dessas ställe ha av utgivaren bifogats några kortfattade sak- och personupplysningar, där sådana kunna förutsättas vara önskvärda. Vad dateringen angår, ha båda stilarna genomgående kommit till användning. Parentes omkring den ena dateringssiffran betecknar, att den tillsatts av utgivaren och icke finnes i den ryska tidningens text. Där endast en tidsbestämning förekommer, är det överallt fråga om nya stilen, såvida motsatsen icke särskilt angives.

Stockholm i maj 1918.

Yngve Lorents.

FÖRSÖK TILL ETT TYSK-RYSKT NÄRMANDE 1904—1909.

Kejsarmötet vid Björkö.

Den 23 och 24 juli 1905 sammanträffade tyske kejsaren och ryske tsaren vid Björkö i finska skärgården. Mötet ingår som ett led i dessa års strävanden att åstadkomma ett närmande mellan Tyskland och Ryssland. Planerna i denna riktning togo fart på hösten 1904, då Doggerbankaffären höll på att skapa en öppen konflikt mellan Ryssland och England. Genom Vladimir Burtsefs publicering av utdrag ur ryske extsaren Nikolajs papper ha konturerna av dessa rysk-tyska planer uppdragits. De åsyftade bildandet av ett fastlandsförbund mellan Tyskland, Ryssland och Frankrike för att såsom tsaren uttryckte sig i ett telegram till kejsar Wilhelm den 29 oktober 1904 (omedelbart efter Doggerbankepisoden), »bryta det engelsk-japanska högmodet och dessa länders oförsyntheter». Två dagar förut, den 27 oktober, hade kejsar Wilhelm på tal om engelsk-japanska hotelser att förhindra tyska kolleveranser till den ryska flottan, som nu var på väg till Östasien, i ett telegram yttrat, att denna fara måste mötas av Ryssland och Tyskland gemensamt, som båda skulle erinra Frankrike om dess förpliktelser till bundsförvanten Ryssland. På tsarens anmodan avsände kejsar Wilhelm den 30 oktober ett utkast till ett fördrag. (Jfr Puaux ss. 468, 473 f.)

Tsarens iver att avsluta förbundet med Tyskland dämpades något av dåvarande utrikesministern greve Lamsdorff, som isynnerhet betonade nödvändigheten av att icke genom brådstörtat tillvägagångssätt stöta Frankrike, numera särskilt ömtåligt efter dess nyss avslutade fördrag med England den 8 april 1904. Genom Lamsdorffs ingripande av-

styrdes den hotande brytningen med England, och tvisten om Doggerbankaffären hänsköts till Haagdomstolen. (Jfr Puaux ss. 472 f.) Tsarens iver för förbundet med Tyskland lade sig snart, och det var först följande sommar vid kejsarmötet i finska skärgården, som förbundsplanerna ånyo fingo liv.

Efterföljande P. M. härrör av allt att döma från Lamsdorff. Det är karaktäristiskt för dennes försiktigare politik, liksom den åtföljande resolutionen skriven med tsarens egen hand tydligt avspeglar monarkens vilja att gå med Tyskland mot England.

Underdånigt P. M.

Jag tager mig härmed den djärvheten att underdånigst underställa Eders Kejserliga Majestät ett av mig i dag erhållet brev från greve Osten-Sacken av den 14/27 okt., vilket återger hans samtal med baron Holstein. — Under det att jag fullständigt instämmer med avslutningen av detta brev, i vilket den kejserlige ambassadören framhåller nödvändigheten av ett ytterligare närmande till Tyskland, särskilt under de nuvarande förhållandena, kan jag emellertid ej undgå att i den tyska regeringens förslag se ett oavbrutet strävande från densammas sida att störa de vänskapliga förbindelserna mellan oss och Frankrike. Från denna synpunkt skulle jag vilja anse, att det är synnerligen olämpligt att framställa några kategoriska frågor till den franska regeringen, vilken skulle hava rättighet att svara, att den under tiden för förvecklingarna med England med anledning av Faschoda[1] ej vände sig till

[1] Franska och engelska kolonialtruppers sammanstötning vid Faschoda i Sudan hösten 1898 skapade en franskengelsk konflikt, som löstes genom fransk eftergift i november samma år och åtföljdes av en reglering av de franska och engelska koloniernas gränser genom ett fördrag i mars 1899.

Ryssland med dylika förfrågningar och för tidigt framställda fordringar. — Frankrike upphör emellertid ej att förhålla sig vänskapligt mot oss. Som bevis härpå kunna tjäna bl. a. de i dag från verkliga statsrådet Nelidof och greve Benckendorff anlända telegrammen, återgivande den franske ambassadörens i London samtal med markis Lansdowne, vilket ägde rum på herr Cambons eget initiativ, utan varje framställning därom från vår sida.

Då jag i denna fråga erhållit ytterligare upplysningar från greve Osten-Sacken, efter hans förestående samtal med rikskanslern, skall jag hava den glädjen att underställa Eders Kejserliga Majestät förslaget till ett svarsbrev till ambassadören, i vilket man, vågar jag tro, bör framhålla nödvändigheten av yttersta försiktighet i en sådan ömtålig fråga.[1]

Resolution.

Den 16 (29) okt. 1904.

Jag är ej fullständigt av Eder åsikt. Ni ser av mitt svar på tyske kejsarens telegram, att jag för närvarande är en varm anhängare av en överenskommelse av ett eller annat slag med Tyskland och Frankrike. Denna skall befria Europa från Englands gränslösa fräckhet och kommer att vara synnerligen nyttig för framtiden.

(»Isvjästia» 15/28 dec. 1917.)

[1] Greve Osten-Sacken var 1895—1912 rysk ambassadör i Berlin. Geheimerådet Friedrich von Holstein (ej »baron») var från Bismarcks avgång till 1906 en av de ledande krafterna i tyska utrikesministeriet. Greve Benckendorff var rysk ambassadör i London 1903—1917, Paul Cambon fransk ambassadör därstädes från 1901, Nelidof vid ifrågavarande tidpunkt rysk ambassadör i Paris, lord Lansdowne engelsk utrikesminister 1900—1905.

Björköfördragets ordalydelse.

Deras kejserliga majestäter, kejsaren över hela Ryssland å ena sidan, och tyske kejsaren å andra sidan, hava, i ändamål att säkerställa freden i Europa, ingått överenskommelse angående följande punkter i en traktat om ett försvarsförbund:

Punkt 1: I den händelse ett av de två kejsarrikena överfalles av någon av de europeiska makterna, är bundsförvanten skyldig att komma det till hjälp i Europa med alla sina lant- och sjöstridskrafter.

Punkt 2: De höga fördragsslutande parterna förplikta sig att ej avsluta separatfred med någon som helst gemensam motståndare.

Punkt 3: Detta fördrag träder i kraft från det ögonblick fred slutes mellan Ryssland och Japan och bibehåller gällande kraft med ett års uppsägningstid.

Punkt 4: Den allryske kejsaren skall, efter det att denna traktat trätt i kraft, vidtaga erforderliga steg i ändamål att inviga Frankrike i detta fördrag samt föreslå det att ansluta sig till detsamma såsom bundsförvant.

Undertecknat: Wilhelm
Nikolaj.

Kontrasignerat: von Tschirschky und Bögendorff.
Kontrasignerat: A. Birilef.[1]

(»Isvjästia» 16/29 dec. 1917.)

[1] Ordalydelsen av fördraget vid Björkömötet har före avslöjandet i »Isvjästia» icke varit bekant. Det framgår av ovanstående dokument, att de hösten 1904 diskuterade planerna om ett närmande mellan Tyskland och Ryssland följande sommar togos upp och vid kejsarmötet vid Björkö

Egenhändigt brev från tyske kejsaren till tsar Nikolaj.[1]

Min dyre Nika! Mycket tack för ditt kära brev, som Tatischtschef överlämnade till mig, och för ditt

ledde till ett formligt förbundsfördrag. Det kontrasignerades icke av vederbörande utrikesministrar. von Tschirschky und Bögendorff, sedermera statssekreterare för utrikes ärenden och ännu senare tysk ambassadör i Wien, var vid ifrågavarande tidpunkt understatssekreterare i tyska utrikesministeriet och åtföljde kejsar Wilhelm på hans resor i egenskap av utrikesministeriets representant. Hans kontrasignation var därför knappast av bindande karaktär, lika litet som den ryska regeringsrepresentanten amiral Birilefs. Denne var för ögonblicket rysk marinminister, åtföljde tsaren på dennes resa i finska skärgården och anmodades av sin monark att i utrikesministerns frånvaro underteckna fördraget. Utrikesministern greve Lamsdorff ville vid tsarens hemkomst till Petersburg icke godkänna den ingångna överenskommelsen. Enligt vad förutvarande ryske utrikesministern Isvolski meddelat i en i »Le Temps» den 15 september 1917 publicerad intervju skulle Lamsdorff ha betecknat tsarens åtgärd som ett stort politiskt fel och efter mottagna underrättelser från ryske ambassadören i Paris Nelidof ha givit ambassadören i Berlin Osten-Sacken order att förklara, att fördraget icke kunde få gällande kraft, då Frankrikes anslutning icke kunnat erhållas. Två år senare, då de båda kejsarna sammanträffade i Swinemünde, denna gång åtföljda av sina utrikesministrar, Isvolski och furst Bülow, hade den förre på tsarens uttryckliga order meddelat tyske rikskanslern, att den ryska regeringen icke kunde tillmäta Björköfördraget någon gällande kraft. Furst Bülow skulle också enligt Isvolskis förklaring ha mottagit detta budskap utan någon protest. (Jfr Puaux ss. 630, 633.)

[1] Brevet härrör av allt att döma från försommaren 1906. Isvolski hade nyss blivit utnämnd till rysk utrikesminister (i maj). Engelsmännen hade annonserat ett flottbesök i ryska farvatten, vilket ryssarna emellertid i mitten av juli undan-

andra, som Vladimir i dag överlämnat till mig. Du har min fulla sympati under dessa svåra tider. Det bästa sättet att glömma den oro och de omsorger, som förhållandena i fäderneslandet bringat dig, är att göra det, som du gör, d. v. s. att sysselsätta dig med ditt utmärkta garde, i det att du anordnar revyer med det och talar med det. Detta skänker dig förströelse och är nöjsamt för trupperna, vilka utan tvivel i de svåra ögonblicken tacka dig för det deltagande, som du nu ådagalägger för dem, och vilka skola visa detta därigenom, att de förbliva ett troget, pålitligt och omutligt vapen i sin monarks händer. Det gläder mig mycket, att du, som tjänstgjort i husarernas led, förblir nöjd med dem. Samma sak kan jag säga om mig: även jag känner svaghet för mina gardeshusarer, vilka jag en gång kommenderade. Jag höll revy med dem i går före gardeskavalleridivisionens manövrer, vilka försiggingo mycket framgångsrikt, men vilka, liksom alla revyer detta år, slutade med ett starkt störtregn.

Jag är fullständigt överens med dina åsikter an-

bådo sig av hänsyn till de inre förhållandena i Ryssland. Kejsar Wilhelm befann sig den 31 juli i Swinemünde på hemväg från sin nordiska resa och hade således som brevet antyder kunnat sammanträffa med tsaren den 1 augusti, ett möte som emellertid icke då blev av på grund av orostillståndet i Ryssland men ägde rum följande år den 3—6 augusti. Kejsar Wilhelm talar slutligen om ett engelskt flottbesök i Tyskland »förra året», vilket syftar på den engelska kryssningen i Östersjön i slutet av augusti och början av september 1905, med besök bl. a. i Swinemünde 27—31 augusti. 1906 ägde ingen dylik flottexpedition rum. — Den i brevet nämnde Tatischtschef var överste vid ryska gardeshusarerna. Med Vladimir åsyftas synbarligen tsarens farbror storfurst Vladimir Alexandrovitch.

gående frågan om anarkisterna. Deras attentat[1] var fegt och brottsligt. Svårigheten i kampen mot denna mänsklighetens pestsjukdom ligger däruti, såsom du riktigt anmärkte, att i vissa länder, särskilt England, dessa skurkar kunna uppehålla sig obehindrat och där organisera sammansvärjningar mot vilkens som helst liv. Det är mig bekant, att den spanske premierministern bad prinsen av Wales inför hans majestät konung Edvard VII uttrycka spanska folkets önskan, att det vore nödvändigt att inverka på den engelska regeringen och förmå denna att ansluta sig till kontinentalmakterna för vidtagande av allvarsamma repressalieåtgärder mot denna sammanslutning.

Denna försiktighet visar, att den ordning, som fastställts av våra två regeringar för övervakandet av dessa personer, på det mest fullständiga sätt misslyckats, enär de kunna bo fullkomligt ostraffat i London och där utarbeta sina mordplaner. Den rätta platsen för detta avskum borde vara schavotten och i vissa fall inspärrning för livstid i dårhus. Alla kontinentalmakter borde sända ett gemensamt förslag till den engelska regeringen i London, att denna borde ansluta sig till den mellanfolkliga överenskommelsen angående bekämpandet av dessa odjur. Jag tror, att det efter gemensam överenskommelse skulle vara möjligt att för att skydda personers liv och kulturen under hot om stränga straff förbjuda framställande av kemiska produkter för tillverkning av bomber. Duman skapar synnerligen svåra omständigheter för din regering och har i hög grad invecklat förhållan-

[1] Synbarligen åsyftas det bombattentat, som gjordes den 31 maj 1906 mot spanska konungaparet under då pågående bröllopshögtidligheter. Det härledde sig från en anarkistisk sammansvärjning, vars trådar leddes tillbaka till London.

dena. Men det är att hoppas, att man inom kort tid skall finna vägar och medel för ett förståndigt »modus vivendi» och att ett produktivt arbete kommer att utföras för landets välgång.

Såsom jag även antog, föll ditt val på Isvolski, med vilken, därom är jag övertygad, du kommer att bli till freds, och vilken såsom en synnerligen klok man skall kunna föra världspolitik utomlands i enlighet med din önskan. Han gav ett mycket klokt råd åt Schön[1] i frågan om Bagdadbanan, varför jag hoppas, att min regering finner det möjligt att fortsätta samarbetet med honom på grundvalen av ömsesidigt förtroende och med de gemensamma intressena som utgångspunkt. Våra intressen i denna järnväg äro rent ekonomiska och kommersiella samt beröra mänsklighetens förkovran. Den utgör en fullt laglig koncession för det tyska bolaget, som bygger och administrerar den. Jag förstår till fullo, att engelsmännen, såsom du säger, spela med dig om Asien, men att du beslutat att kallblodigt invänta deras bud, och jag är övertygad därom att, i den händelse deras förslag angående Centralasien visa sig antagliga för dig, en överenskommelse med dem skall avlägsna många orsaker till slitningar och konflikter, vilket gläder även mig.

Det är utan tvivel tydligt för alla, att valet av det nuvarande ögonblicket till en oombedd visit av den engelska flottan är synnerligen olämpligt för dig och ditt land, och jag är fast övertygad om att du känner förtrytelse över denna visit, när jag erinrar mig mina

[1] Wilhelm Eduard von Schön, som 1905—1907 var tysk ambassadör i Petersburg, var från oktober 1907 till juni 1910 tysk statssekreterare för utrikes ärenden, varefter han till världskrigets utbrott var tysk ambassadör i Paris.

känslor med anledning av besöket hos oss förra året. Man försöker naturligtvis att hos dig stärka det ultraradikala partiet. Jag har uttalat min avsikt att efter flottans återvändande besöka Pillau och Trawemünde. Jag skall laga, att den blir omsorgsfullt övervakad.

Liksom du motser jag med stort nöje vårt möte mot slutet av året. Enär jag återvänder till Östersjön i början av augusti månad, ämnar jag föreslå dig att sammanträffa med mig den 1 augusti (nya stilen) på vägen mellan Heringshof och Swinemünde, i den händelse vädret blir gott. Platsen är mycket vacker. Förbindelsen med land för avsändande av depescher m. m. är där mera lämplig än i Hela.

Den gode gamle kejsar Franz Josef, vilken jag besökt, såg ganska rask ut, ehuru den framskridna åldern böjt honom något. Även han var förargad över sitt parlaments uppträdande. De timmar som jag tillbragte med honom, voro mycket angenäma tack vare hans hjärtlighet, ömhet och upphöjda tänkesätt. Jag besökte ett mycket intressant gammalt restaurerat slott, Maugenstein, tillhörande den kände resanden furst Wiltchek. Det är ett mönster av gammal gotisk arkitektur, och möblerna i 13—15:e århundradenas stil erbjuda stort intresse.

Tatischtschef skall berätta dig om mina vårrevyer och 2:a brigadens manövrer, om det nya reglementet för 1:a brigaden och om gardeskavalleridivisionens manövrer under mitt befäl, vilka voro mycket lyckade.

Vladimir har varit här och överlämnade till mig ditt kära brev, vilket föranledde mig såsom överste för Viborgska regementet att känna mig stolt.

Jag tackar dig för den stora älskvärdheten och äran, som av honom visades mig vid revyen. (De

äro fullt värda densamma, enär de skötte sig mycket talangfullt.) Vladimir åtföljde oss även på utställningen av hornboskap i närheten av Berlin. Det såg ut, som om de prisbelönta korna, svinen, hästarna o. s. v. tilltalade honom. Där var mycket väsen. Tusentals bönder och små godsägare hälsade oss hänfört vid de undersåtliga demonstrationerna. De största framstegen kunde iakttagas inom avdelningen för elektriska och bränslemotorer samt även beträffande spritglödlampor för jordbruket. Nu farväl, dyre Nika. Gud välsigne och bevare dig! Hjärtlig hälsning till Alice och farväl, tills vi träffas i Swinemünde, där vi skola försöka tillbringa angenäma dagar.

Din alltid tillgivne vän och kusin

Willi.

(»Isvjästia» 6/19 dec. 1917.)

Statssekreteraren von Schön till ambassadrådet i Petersburg von Miquel[1].

Berlin den 8 nov. 1907, n:r 171.

Chiffer.
Hemligt.

Jag ber Eder muntligen och strängt förtroligt meddela herr Isvolski efter hans återkomst, att svenske kronprinsen på uppdrag av sin fader och med den svenske ministerns vetskap här berört frågan om ett fördrag mellan oss, Ryssland och Sverige angående status quo i Östersjön.

[1] Hans von Miquel, tyskt ambassadråd i Petersburg, sedermera i Konstantinopel.

Man svarade kronprinsen, att vi gärna skulle biträda ett dylikt fördrag, i vilket även Danmark bör deltaga. Ryssland har redan inför oss berört denna fråga, och vi anse det nuvarande ögonblicket lämpligt för avslutande av fördraget.

Vi omtalade ej för kronprinsen, att vi redan underskrivit ett dylikt med Ryssland.

Kronprinsen blev ense med oss och sade sig vara villig att avsluta ett dylikt fördrag angående status quo med deltagande från Danmarks sida. Våra försök att lugna prinsen beträffande de ryska fordringarna i fråga om Ålandsöarna kröntes tydligen med framgång. Kronprinsen sade emellertid, att han ej var övertygad om huruvida den allmänna opinionen i Sverige skulle bli lugnad av denna punkt. Jag ber Eder meddela herr Isvolski, att vi skulle anse det önskvärt att begagna den för närvarande i Sverige härskande goda stämningen. Såsom Eder är bekant, har Sverige ända till den senaste tiden varit föga benäget att biträda en överenskommelse, som berör Östersjön.

Härefter tillade kronprinsen, att han ej anser Englands deltagande i ett fördrag angående Östersjön önskvärt; hav godheten att använda även denna uppgift vid samtalet med herr Isvolski.[1]

(»Isvjästia» 7/20 dec. 1917.)

[1] De i brevet berörda förhandlingarna utgöra ett led i de internationella meningsutbyten, som den 23 april 1908 resulterade i Nord- och Östersjöavtalen. Vad »de ryska fordringarna i fråga om Ålandsöarna» beträffar, har förutvarande ryske utrikesministern Isvolski i början av februari 1918 i Le Temps uttalat sig om sina planer att »befria sig från den förödmjukelse, som Ålandskonventionen 1856 innebar». Hur långt dessa hade framskridit redan vid tiden för Schöns brev till Miquel, framgår av ett i februari månad 1918 i

Föredragning inför tsaren den 4 (17) maj 1909 av utrikesministerns adjoint N. Tcharikof.

1. I enlighet med Tysklands önskan bör den »legend» vederläggas och det missförstånd mellan Ryssland och Tyskland öppet skingras, som uppstått med anledning av konflikten mellan Österrike och Serbien [1]. Detta bör emellertid ske, utan att förhållandet mellan regeringarna i S:t Petersburg och Wien tillspetsas.

2. Tyskland bör ansluta sig till överenskommelsen mellan Ryssland och Österrike av år 1897 [2] med

»Folkets Dagblad Politiken» publicerat uttalande av ryske utrikeskommissarien Trotski och en med anledning därav offentliggjord förklaring av tyske ministern i Stockholm, frih. von Lucius, vari tillvaron av en hemlig rysk-tysk traktat av den 31 oktober 1907 avslöjas. Ungefär en vecka före de av Schön omtalade förhandlingarna med dåvarande svenske kronprinsen hade Tyskland enligt nämnda traktat förklarat sig icke vilja sätta sig emot »ett eventuellt upphävande till Rysslands förmån» av 1856 års konvention. Genom en energisk kampanj lyckades Sverige få Ålandsfrågan avlägsnad från det i april 1908 avslutade Östersjöavtalet.

[1] Konflikten föranleddes närmast av Österrike-Ungerns den 5 oktober 1908 proklamerade annektering av Bosnien och Herzegowina.

[2] Denna överenskommelse, som i Petersburg undertecknades den 29 april 1897 av dåvarande österrikisk-ungerska och ryska utrikesministrarna Goluchovski och Muravief, innehöll ömsesidiga löften att icke företaga något på Balkanhalvön utan den andra kontrahentens vetskap och gick ut på upprätthållande av fred, ordning och status quo på Balkanhalvön. Den bekräftades och vidgades genom ett fördrag 1904, varom följande utdrag ur ett telegram från tsar Nikolaj till kejsar Wilhelm av den 23 november 1904 bär vittne:

»I avsikt att stärka våra strävanden till upprätthållande av fred och lugn i Balkanfrågorna i enlighet med över-

de ändringar, som betingas av senare inträffade händelser.

3. Tyskland skall garantera uppfyllandet av de förpliktelser, vilka Österrike-Ungern åtagit sig i enlighet med denna överenskommelse, att avhålla sig från alla erövringsplaner på Balkanhalvön utanför gränserna för dess nuvarande besittningar. I motsatt fall skall Tyskland ej anse ett ingripande av ryska trupper mot Österrike-Ungern för »casus foederis» mellan Tyskland och Österrike.

4. I avvaktan på formell sanktion från de makters sida, vilka underskrivit Berlintraktaten, av i densamma nödvändiga förändringar skall Tyskland lämna Ryssland verksamt diplomatiskt stöd för genomförandet av för det senare önskvärda beslut i fråga om Sunden.

5. Tyskland skall även lämna stöd för byggande av en järnväg Donau—Adriatiska havet.

6. I Persien tillerkänner Tyskland åt Ryssland de rättigheter, vilka härleda sig ur överenskommelsen mellan Ryssland och England av år 1907.

Hemlig paragraf. I den händelse England anfaller Tyskland, skall Ryssland förbliva neutralt.

Till denna överenskommelse skola i behöriga delar Italien, Frankrike och England ansluta sig.[1]

(»Pravda» 13/26 nov. 1917.)

enskommelsen av år 1897 ha kejsaren (av Österrike) och jag beslutat underteckna en hemlig förklaring om att iakttaga lojal och sträng neutralitet för den händelse ett av båda rikena skulle råka i krigstillstånd ensamt och utan eget förvållande men på grund av en tredje makt, som önskade hota rådande status quo. Naturligtvis berör denna förklaring icke någon av de små Balkanstaterna, och den kommer att gälla så länge som Ryssland och Österrike fortsätta sin fredspolitik i sydöstra Europa.» (Puaux ss. 486 f.)

[1] Ovanstående utkast måste ses mot bakgrunden av den händelserika vintern 1908—1909. Den genom Bosniens

och Herzegowinas införlivande med Donaumonarkien skapade orientaliska krisen hade efter långvariga förhandlingar avvecklats i stort sett till Österrike-Ungerns förmån. Serbien hade underkastat sig den 31 mars 1909 och Montenegro en vecka senare. Den 10 april hade Tysklands, Italiens och Englands ambassadörer i Wien framfört godkännande av den ändring i Berlintraktatens 25:e artikel, som blivit nödvändig efter greve Aehrenthals lyckade kupp, och följande dag måste Rysslands, Turkiets och Frankrikes sändebud följa exemplet. Österrike hade vunnit en vacker diplomatisk seger över sin ryske rival. Ryssland var å sin sida angeläget att för framtiden förebygga nya österrikiska Balkanutvidgningar och var icke emot att få Tyskland som garant för det nya status quo, liksom det ju låg i Rysslands intresse att få Tyskland neutralt i händelse av en väpnad rysk-österrikisk Balkankonflikt. Karaktäristiskt är vidare, att Ryssland söker vinna ersättning för de lidna motgångarna på västra Balkanhalvön genom förmåner i fråga om Bosporen och Dardanellerna.

Något resultat har veterligen icke nåtts. Datum för Tcharikofs föredragning förefaller osäkert. Det förslag han förelade tsaren bör i alla händelser uppsatts tidigare, då den i punkt 4 såsom förestående angivna sanktionen av förändringarna i Berlintraktaten ägde rum i april.

KRIGSMÅL OCH KRIGSPROPAGANDA.

Överenskommelsen med Italien år 1915.[1]

Synnerligen viktigt.

Frågan om Italiens skiljande från den då bestående trippelalliansen och dess dragande över på ententens sida väcktes redan vid början av kriget. Försöket var dock utan framgång.

Furst Bülows mission i Rom medförde, att omkastningen i Italiens politik uppsköts hela sex månader. Tysklands representant bemödade sig att köpa Italiens neutralitet genom att göra eftergifter åt detsamma på Österrikes bekostnad. — Donaumonarkien slog endast ogärna in på denna väg.

Med anledning av det fruktlösa i ett dylikt köpslående förmärktes under andra hälften av februari en ny möjlighet för Italiens anslutning till ententen.

Den ryska regeringen ansåg ej vid denna tid, att det för de allierades sak förefanns en trängande nödvändighet för ett italienskt ingripande. Utrikesministern uttalade den farhågan, att en fjärde europeisk stormakts inträde i förbundet skulle kunna medföra förvecklingar i de förbundnas inbördes förhållanden. Utan att motsätta sig planen att söka förmå Italien till en anslutning till ententen ansåg Sasonof, att

[1] Synbarligen ett P. M. över förhandlingarnas utveckling på grundvalen av i utrikesministeriet tillgängliga dokument.

initiativet därtill under alla förhållanden borde utgå från Italien självt.

Underhandlingarna upptogos formellt i London i slutet av februari månad g. st. på initiativ av den italienske ambassadören markis Imperiali. De fördes mellan sir Edward Grey, franske ambassadören Paul Cambon, ryske ambassadören greve Benckendorff och den italienske ambassadören.

Deras framgång försvårades å ena sidan av de fortsatta försöken från furst Bülows sida att förmå regeringen i Wien till eftergifter åt Italien, å andra sidan av motsättningarna mellan de intressen, vilka stormakternas representanter i London skulle skydda. Frankrike och Ryssland funno följande italienska fordringar överdrivna: det förstnämnda landet huvudsakligen i fråga om Adriatiska havets sydöstra kust, det senare angående samma havs nordöstra kust. Sex veckor åtgingo till att fastställa detaljerna för den framtida territoriella delningen av det albanska och dalmatiska området. Ryska utrikesministeriet beskyddade energiskt sydslavernas intressen och påyrkade en fast garanti för Serbiens tillträde till havet, varvid det steg för steg avvände Italiens försök att tillvälla sig besittningen av kustområdet och att neutralisera de områden, som äro nödvändiga för serberna. Emellertid bibragte krigshändelserna på de olika krigsskådeplatserna de militära ledarna den meningen, att det var nödvändigt att förmå Italien till ett omedelbart ingripande på ententemakternas sida. —

De första dagarna i april månad g. st. uppställde utrikesministeriet, ehuru det ej var särskilt hågat för att tillmötesgå de förbundnas önskan att underskriva konventionen med Italien, nya fordringar, nämligen

rörande nödvändigheten att förmå konungariket till ett så snabbt aktivt ingripande som möjligt. Dessutom fordrades från rysk sida: 1) fastställandet av en tidpunkt för konventionens offentliggörande; samt 2) erkännandet att de överenskommelser, som tidigare avslutats mellan ententeförbundets tre stormakter, ej skulle kunna ändras.

13/26 april underskrevs konventionen i London av Grey, Cambon, greve Benckendorff och markis Imperiali. Under loppet av de dagar, som omedelbart föregingo undertecknandet, lyckades man förmå Italien att göra några eftergifter till Serbiens och Montenegros fördel.

Texten till den med Italien avslutade konventionen bifogas.

(»Pravda» 13/26 nov. 1917.)

Fördraget mellan Italien och ententemakterna.

Italienske ambassadören i London markis Imperiali har på uppdrag av sin regering äran att meddela herr utrikesministern sir E. Grey, franske ambassadören (i London) herr Cambon och ryske ambassadören (i London) greve Benckendorff följande P. M.:

§ 1. Mellan Frankrikes, Storbritanniens, Rysslands och Italiens generalstaber bör ofördröjligen en militär konvention avslutas; denna konvention skall bestämma minimistyrkan av de stridskrafter, vilka Ryssland bör använda mot Österrike-Ungern, i den händelse detta land skulle vilja vända alla sina krafter mot Italien; Ryssland åter bör huvudsakligen anfalla Tyskland. Genom denna militära konvention skola vidare de frågor, som beröra fredsunderhandlingarna,

regleras så långt som dessa på grund av sin karaktär skola avgöras av arméernas högsta ledning.

§ 2. Italien å sin sida förbinder sig att med alla de medel, över vilka det förfogar, föra kriget i förbund med Frankrike, Storbritannien och Ryssland emot alla de i krig med dem befintliga makterna.

§ 3. Frankrikes och Storbritanniens sjöstridskrafter skola lämna Italien ett oförsvagat aktivt stöd, till dess att Österrikes flotta är förstörd eller till det ögonblick, då fred slutes. Mellan Frankrike, Storbritannien och Italien skall ofördröjligen en sjömilitär konvention avslutas med gällande kraft ända till detta ögonblick.

§ 4. I den blivande fredstraktaten skall Italien erhålla: distriktet Trentino; hela södra Tyrolen ända till dess naturliga geografiska gräns, nämligen Brenner; staden och distriktet Triest; grevskapet Görz och Gradisca; hela Istrien ända till Quarnero, inklusive Volosca och de istriska öarna Cherso och Lussin ävensom de mindre öarna Plavnik, Unie, Canidole, Palazzoli, ön San Pietro di Nembi, ön Asinello och Gruica med närliggande öar.

Anmärkning 1. Till komplettering av ovanstående § 4 skall gränsen dragas genom följande punkter: från bergstoppen Umbrile går den i nordlig riktning till Stelvio samt vidare längs de rhetiska Alpernas vattendelare ända till floderna Adiges och Eisacks källor, varefter den går över bergen Reschen, Brenner samt höjderna Ets och Ziller. Därefter skall gränsen vika av i sydlig riktning, skära berget Toblach och gå fram till Kärntens nuvarande gräns, vilken sträcker sig utmed Alperna; därefter följer den denna och går vidare fram till berget Tarvis, varefter den följer de juliska Alpernas vattendelare, samt går över höjden

Predil, berget Mangart, bergen Tricorno samt topparna Podberdo, Podlaneskan och Idria. Härifrån går gränsen i sydöstlig riktning till Schneeberg med sådan sträckning, att floden Savas och dess bifloders bassäng ej kommer att ingå i det italienska territoriet. Från Schneeberg går gränsen ned till kusten, inneslutande Castua, Mattuglie och Volosca inom det italienska territoriet.

§ 5. Italien skall även erhålla provinsen Dalmatien i dess nuvarande utsträckning med inneslutande inom dess gränser i norr av Lisarica och Tribanj och i söder av allt område ända till en linje, som drages från kusten vid udden Planka i östlig riktning längs vattendelaren på sådant sätt, att i de italienska områdena komma att ingå alla dalar, belägna utmed alla de floder, vilka falla ut i Sebenicobukten, såsom Cikola, Kerka och Butisnica med alla deras bifloder. Italien skall även erhålla alla öar belägna norr och väster om Dalmatiens kuster från och med öarna Premuda, Selve, Ulbo, Skerda, Maon, Pago och Puntadura o. s. v. i norr till Meleda i söder, inklusive öarna Sant'Andrea, Busi, Lissa, Lessina, Torcola, Curzola, Cazza och Lagosta jämte alla i närheten av desamma liggande skär och holmar, ävensom Pelagosa, men med undantag av öarna Stora och Lilla Zirona, Bua, Solta och Brazza.

Följande områden skola förklaras neutrala: 1) hela kuststräckan från udden Planka i norr till södra spetsen av halvön Sabbioncello i söder, däruti inbegripen hela denna halvö; 2) den del av kusten som börjar med en punkt belägen 10 verst (1 verst = 1067 m.) söder om udden »Gamla Ragusa» och till floden Viosa i söder, varigenom i den neutrala zonen komma att inneslutas hela Cattarobukten samt ham-

narna Antivari, Dulcigno, San Giovanni di Medua och Durazzo, varvid de Montenegros rättigheter, som härleda sig ur de mellan de fördragsslutande makterna redan i april och maj 1909 växlade deklarationerna, ej skola kränkas. Emellertid skall härvid iakttagas, att, enär dessa rättigheter endast erkändes beträffande Montenegros nuvarande territorium, de ej senare böra utsträckas till de områden eller till de hamnar, vilka i framtiden komma att tilldelas Montenegro. Vidare bör i framtiden ej någon del av det kustområde, som för närvarande tillhör Montenegro, neutraliseras. De inskränkningar i rättigheterna, vilka beröra hamnen Antivari och till vilka Montenegro självt lämnade sitt samtycke år 1909, skola förbliva gällande; 3) samt slutligen de öar, vilka ej överlämnas till Italien.

Anmärkning 2. Följande områden vid Adriatiska havet skola av ententemakterna inneslutas inom Kroatiens, Serbiens och Montenegros gränser: vid norra delen av Adriatiska havet — hela kusten från bukten Volosca, belägen vid Istriens gräns, till Dalmatiens norra gräns, däri inbegripen hela den kuststräcka, som för närvarande tillhör Ungern, Kroatiens hela kuststräcka, hamnen Fiume och de små hamnarna Novi och Carlopago, ävensom öarna Veglia, Pervicchio, Gregorio, Goli och Arbe; vid södra delen av Adriatiska havet, där Serbien och Montenegro äro intressenter — hela kuststräckan från udden Planka till floden Drin med dess viktigare hamnar Spalato, Ragusa, Cattaro, Antivari, Dulcigno och San Giovanni di Medua med öarna Stora Zirona, Lilla Zirona, Bua, Solta, Brazza, Jaklam och Calamotta.

Hamnen Durazzo skulle kunna överlämnas till ett självständigt muhammedanskt rike Albanien.

§ 6. Italien erhåller med full äganderätt Valona och ön Saseno samt ett tillräckligt stort område för att i militärt hänseende skydda dem, ungefärligen mellan Viosa i norr och öster till gränsen för distriktet Chimara i söder.

§ 7. Italien, som erhåller Trentino och Istrien i enlighet med § 4, Dalmatien och de Adriatiska öarna i enlighet med § 5 samt Valonabukten, bör, i den händelse i Albanien upprättas ett mindre, självständigt, neutralt rike, ej motsätta sig Frankrikes, Storbritanniens och Rysslands eventuella önskan att mellan Montenegro, Serbien och Grekland uppdela Albaniens norra och södra gränsområden. Södra delen av dess kust från gränsen av det italienska området kring Valona och till udden Stylos skall förklaras neutral. Åt Italien skall förbehållas rättigheten att omhänderhava »Albaniens» utrikesförbindelser; under alla förhållanden samtycker Italien till att Albanien tillerkännes tillräckligt stort territorium, för att dess gränser väster om sjön Ochrida skola stöta till Greklands och Serbiens gränser.

§ 8. Italien erhåller med full äganderätt alla de dodekanesiska öar, vilka det för närvarande håller besatta.

§ 9. Frankrike, Storbritannien och Ryssland erkänna i princip det faktum, att Italien är medintressent i upprätthållandet av jämvikten i Medelhavet, samt bevilja det rätt att vid Turkiets delning erhålla en lika stor del som de inom Medelhavets område, nämligen inom den del, som gränsar till provinsen Adalia, där Italien redan förvärvat de särskilda rättigheter och skaffat sig de intressen, vilka det förbehållit sig i den italiensk-engelska överenskommelsen. Den zon, vilken skall överlämnas till Italien, skall

i sinom tid bestämmas med hänsyn fästad till Frankrikes och Storbritanniens livsintressen. Italiens intressen skola ävenledes tagas i beaktande, för den händelse det asiatiska Turkiets territoriella okränkbarhet stödes av makterna även under en längre period och endast intressesfärer bestämmas åt dem. I det fall att Frankrike, Storbritannien och Ryssland under loppet av det nuvarande kriget besätta några områden av det asiatiska Turkiet, skall hela det område, som gränsar till provinsen Adalia och detaljerat bestämmes här nedan, tillfalla Italien, åt vilket land förbehålles rättigheten att besätta detsamma.

§ 10. I Libyen tillerkännas Italien samma rättigheter och fördelar, vilka hittills tillkommit sultanen på grundval av Lausannetraktaten.

§ 11. Italien erhåller en del av krigsskadeersättningen, vilken motsvarar storleken av de uppoffringar och ansträngningar, som det gjort.

§ 12. Italien ansluter sig till den deklaration, som gjorts av Frankrike, England och Ryssland angående Arabiens och de heliga muhammedanska orternas kvarblivande under ett oberoende muhammedanskt välde.

§ 13. I den händelse de franska och engelska kolonialbesittningarna i Afrika utvidgas på Tysklands bekostnad, tillerkänna Frankrike och Storbritannien åt Italien i princip rättigheten att för sin räkning fordra vissa kompensationer för utvidgandet av sina besittningar i Eritrea, Somalilandet, Libyen och de kolonialområden, som gränsa till Frankrikes och Englands kolonier.

§ 14. England förpliktar sig att underlätta för Italien ett omedelbart realiserande på Londonbörsen

på fördelaktiga villkor av ett lån på en summa, som ej understiger 50 millioner pund sterling.

§ 15. Frankrike, England och Ryssland ikläda sig förbindelse att understödja Italien i syfte att avhålla påven från någon som helst diplomatisk aktion för åstadkommande av fred eller reglering av frågor, som stå i samband med det nuvarande kriget.

§ 16. Denna överenskommelse skall förbliva hemlig. Vad beträffar Italiens anslutning till deklarationen av den 5 sept. 1914[1], så skall denna deklaration offentliggöras, omedelbart efter det att Italien förklarat krig eller krig förklarats mot Italien.

Frankrikes, Storbritanniens och Rysslands representanter hava, efter att hava tagit del av detta P. M. och efter att ha erhållit vederbörligt bemyndigande därtill, med Italiens representant, vilken ävenledes erhållit bemyndigande därtill av sin regering, kommit överens om följande: Frankrike, Storbritannien och Ryssland uttrycka sin fulla anslutning till detta P. M., vilket överlämnats till dem av italienska regeringen. Beträffande §§ 1, 2 och 3 av detta P. M., vilka beröra överensstämmelsen mellan de fyra makternas land- och sjömilitära operationer, förklarar Italien, att det skall aktivt ingripa så snart som möjligt och i varje fall ej senare än en månad efter det att detta dokument underskrivits av de förhandlande makterna.

Nedanstående personer hava i London med egen

[1] Denna deklaration avgavs i London gemensamt av England, Frankrike och Ryssland och innehöll följande:

»Brittiska, franska och ryska regeringarna förbinda sig ömsesidigt att icke sluta fred var för sig under det nuvarande kriget. De tre regeringarna äro överens om att, då fredsbetingelserna komma under diskussion, ingen av de allierade skall framställa krav på fredsvillkor utan föregående överenskommelse med var och en av de andra allierade.»

hand undertecknat och med sina sigill bekräftat ovanstående, i fyra exemplar, den 26 april 1915 (Sir Edward Grey — Cambon — Markis Imperiali — Greve Benckendorff).[1]

(»Pravda» 15/28 nov. 1917.)

[1] Bekräftelse på att en traktat mellan de nämnda makterna ingåtts i London gav italienske utrikesministern Sonnino i italienska deputeradekammaren den 16 februari 1918, då han besvarade en interpellation angående innehållet i art. 15. Den av »Pravda» publicerade ordalydelsen av denna paragraf sökte han i svävande ordalag dementera såsom tillhörande »bolschevikernas uppenbart tendentiösa förfalskningar».

P. M. angående den grekiska frågan.

N:r 1. Erbjudandet av södra Albanien åt Grekland.

Den 22 nov. 1914[1] meddelade Rysslands, Englands och Frankrikes ministrar i Aten den grekiska regeringen, att man var villig att erbjuda Grekland södra delen av Albanien med undantag av Valona, i den händelse Grekland ingrep till Serbiens hjälp.

För ett omedelbart ingripande fordrade Venizelos »Rumäniens fasta garanti» mot ett bulgariskt anfall på Grekland. Denna garanti lämnades ej av Rumänien, av vilken anledning Grekland ej kom Serbien till hjälp och erbjudandet förlorade gällande kraft.

N:r 2. Erbjudandet av områden i Mindre Asien åt Grekland.

Den 12 januari 1915 meddelade den engelske ministern i Aten på uppdrag av sin regering Venizelos, att i den händelse Grekland vid en ny tysk offensiv mot Serbien komme detta land till hjälp, ententens regeringar vore villiga att tillerkänna Grekland rätten att göra viktiga territoriella förvärv på Mindre Asiens kust.

[1] Dateringarna i ifrågavarande P. M. ha, så långt de varit möjliga att kontrollera, visat sig avse gamla stilen.

Den 15 januari 1915 överlämnade de grekiska ministrarna i Petrograd, Paris och London den grekiska regeringens svar på det engelska erbjudandet, vilket inneslöt ett flertal villkor.

Den 20 januari framlade Venizelos i ett samtal med den engelske ministern mera bestämt Greklands önskningar beträffande Mindre Asien.

De påbörjade underhandlingarna fördröjdes av underhandlingarna om Bulgariens anslutning till ententemakterna (ett av Greklands villkor) och avbrötos genom Venizelos' avgång den 21 februari 1915.

Den 9 mars 1915 överlämnade Greklands utrikesminister Zografos en not till ententeministrarna i Aten, i vilken Gunaris' kabinett uttryckte sin önskan att återupptaga de underhandlingar, som avbrutits genom Venizelos' avgång.

Den 30 mars började ententemakternas ministrar som svar härpå underhandlingarna med en förklaring, i vilken de meddelade, att Rysslands, Englands och Frankrikes regeringar voro villiga att, om Grekland angrep Turkiet, garantera det territorialförvärv i vilajetet Aidin, varvid det muntliga tillägget gjordes, att detta erbjudande skulle tagas tillbaka, i den händelse Grekland ej omedelbart samtyckte till att ingripa.

I sin svarsnot samtyckte kabinettet Gunaris till att ingripa omedelbart efter det att ententemakterna voro färdiga att under samverkan med de grekiska trupperna börja de militära operationerna mot Turkiet. Ett ingripande ställdes i beroende av en formell garanti för Greklands territoriella integritet, med inneslutande av norra Epirus och öarna, under hela kriget samt under en viss tidsperiod efter detsamma. Greklands territoriella förvärv i Mindre Asien och på andra ställen skulle bliva föremål för en senare diskussion.

Underhandlingarna fortsattes ej under loppet av följande månad, och den 1 maj förklarade den grekiske utrikesministern, att, enär ententemakterna tydligen ej ämnade garantera Greklands territoriella integritet, Gunaris' kabinett i framtiden ämnade upprätthålla neutraliteten.

N:r 3. Frågan om Greklands avträdande av Kavala.

Den 20 januari 1915 bad Venizelos den engelske ministern i Aten meddela sir E. Grey, att han med konungens medgivande samtyckte till att överlämna Kavala till Bulgarien, under det villkoret att detta land anslöt sig till ententen.

Efter Venizelos' avgång förändrades grekiska regeringens åsikt angående avträdandet av Kavala, och i noten av den 18 maj 1915 protesterade den mot erinringarna i den förklaring, som den 16 maj gjordes inför Radoslavof av de tre ententemakternas ministrar i Sofia angående deras regeringars villighet att göra alla ansträngningar för att utverka Kavalas avträdande till Bulgarien. Denna protest lämnades obesvarad.

Den 21 juli 1915 delgåvo Rysslands, Englands, Frankrikes och Italiens ministrar grekiske utrikesministern vissa delar av den förklaring, som samtidigt lämnades av engelske ministern i Sofia till bulgariska regeringen beträffande överlämnandet av Kavala jämte uppland till Bulgarien, varvid storleken av upplandet ställdes i beroende av storleken av Greklands förvärv i Mindre Asien.

Den 30 juli överlämnade den grekiska regeringen en ny protestnot mot Kavalas överlämnande till Bulgarien.

N:r 4. Frågan om Serbiens avträdande av distriktet Doiran till Grekland.

I ett samtal med serbiske ministern i Aten den 8 sept. 1915 fordrade Venizelos, att Serbien, om Grekland ingrep till dess hjälp, skulle överlämna till detsamma distriktet Doiran-Gjevgeli och efter ententemakternas framgångar mot Bulgarien ej framställa några fordringar på Strumitza.

Den 11 sept. 1915 samtyckte den serbiska regeringen till att i händelse av ett framgångsrikt krig avträda Doiran ävensom att godkänna det ovan angivna villkoret beträffande Strumitza.

Efter det att Venizelos avgått och under det att Grekland upprätthöll sin neutralitet, upptogs i oktober 1915 frågan angående distriktet Doirans besättande av grekiska trupper, sedan detsamma utrymts av serberna. Denna ockupering utfördes ej på grund av Greklands önskan att ej inblanda sig i de militära operationerna mellan Bulgarien och Serbien, och den 11 oktober 1915 förklarade den grekiske konungen, att ryktet om Greklands avsikt att besätta Monastir, Gjevgeli och Doiran eller överhuvudtaget någon del av Serbiens territorium saknade all grund och att Grekland fortfarande ansåg sig vara i förbund med Serbien.

N:r 5. Erbjudandet av ön Cypern åt Grekland.

Den 7 oktober 1915 meddelade engelske ministern i Aten den grekiske utrikesministern Englands villighet att överlämna ön Cypern åt Grekland under den förutsättningen, att detsamma med hela sin armé kom Serbien till hjälp.

Den 12 oktober 1915 förklarade den engelska regeringen, att den ansåg, att detta erbjudande förlorat gällande kraft, på grund av att Grekland ej varit villigt att komma Serbien till hjälp.

N:r 6. Ententemakternas utfästelser rörande Saloniki.

Den 10 november försiggick ententeministrarnas aktion med anledning av ententetruppernas besättande av Saloniki och dess omgivningar. I sin not förbundo sig ententemakterna att återlämna alla de besatta territorierna ävensom att ersätta alla förluster, som uppkommit på grund av ockupationen.

Mottagandet av denna förklaring erkändes av den grekiska regeringen i dess svarsnot av den 11 november 1915.

N:r 7. Norra Epirus' ställning.

Den växande anarkien i Epirus föranledde i början av oktober 1914 Venizelos att begära regeringens i London förmedling för upptagande av underhandlingar mellan Grekland och Rom för att, utan att dock skapa något prejudikat för dessa trakters öden, upprätta polisuppsikt förmedelst grekiska trupper i Norra Epirus, varvid Italien skulle upprätta liknande polisuppsikt i distriktet Valona. Italienska regeringen uttryckte sitt samtycke härtill. Den 14 oktober började grekiska trupper besätta Santi Quaranta, Premeti och Ergheri.

Den 14 februari 1915 försiggick aktionen från de tre ententemakternas ministrar i Aten med var-

ning för fortsatta ockuperingar i Albanien. Venizelos försäkrade ministrarna, att han ej hade för avsikt att företaga några som helst ytterligare erövringar i Albanien.

I maj 1915 besatte grekiska trupper 18 byar nordväst om Korica.

Uppträdandet i februari 1916 av albanska friskaror i Berat föranledde en protest, framlämnad den 26 februari av de fyra ententemakternas ministrar i Aten, emot organiserandet av dylika friskaror inom det område, som låg under Greklands militära kontroll, och värvandet av därstädes bosatta greker för deras räkning. I sin svarsnot förklarade grekiska regeringen, att några friskaror ej organiserades inom det av grekerna ockuperade området och att inom de friskaror, som opererade i Berat och vilka bestodo av 1,600 heridater(?), ej en enda grek fanns.

Den 7 mars 1916 svarade den grekiske ministerpresidenten Skuludis på den interpellation, som framställdes av deputeraden Spironilje angående Norra Epirus, samt uttalade sin förvissning därom, att »Norra Epirus med dess nuvarande gränser numera är en med kungariket Grekland oskiljaktigt förenad del». Ännu tidigare, i februari 1916, utnämnde grekiska regeringen två prefekter i Epirus, nämligen i Ergheri och Korica, vilka efterträdde de ockuperande militärmyndigheterna, och vid öppnandet av den grekiska nationalförsamlingen den 11 januari 1916 erhöllo deputerade från Epirus tillträde till sammanträdet. Emot detta den grekiska regeringens handlingssätt, vilket hade till mål att förena Norra Epirus med Grekland, framlämnade den 13 mars 1916 de fyra ententemakternas ministrar till den grekiska regeringen en protestnot, i vilken de framhöllo dessa åt-

gärders oförenlighet med de högtidliga försäkringar, som inneslötos i den grekiska regeringens P. M. av 30 sept./13 okt. 1914.

I sitt svar av den 16 mars 1916 förklarade grekiska regeringen, att den ingalunda ämnade släppa ur minnet försäkringarna av år 1914, utan endast ansåg det nödvändigt att ersätta den med grekernas liberala tänkesätt oförenliga, i Epirus införda militärförvaltningen med en civil förvaltning i enlighet med konungarikets allmänna lagar. Samma dag överlämnade de fyra ministrarna till grekiska regeringen en ny not, i vilken de fordrade förklaringar, på vad sätt tillåtelsen för deputerade från Norra Epirus (att närvara vid nationalförsamlingens sammanträden) kunde överensstämma med de försäkringar, vilka i denna fråga gjordes av Gunaris och Venizelos i augusti 1915. I kabinettet Skuludis' svarsnot av den 18 mars 1916 framhölls såsom skäl för deputeradenas från Epirus deltagande (i nationalförsamlingen) nödvändigheten att göra utgifter för administrationen av Epirus. Dessa utgifter skulle täckas av skatter på den därvarande befolkningen, som skulle hava rättighet att utöva kontroll över förvaltningen.[1]

(»Pravda» 14/27 nov. 1917.)

[1] »Pravdas» text något oklar.

(Övers. anm.)

Förhållandena i Rumänien.[1]

Hemligt telegram från ministern i Bukarest.

Hans Excellens A. A. Neratof.[2]

Hemligt.

Högt ärade Anatoli Anatolievitch!

Under mitt uppehåll i Petrograd hade jag den äran att meddela Eders Excellens, att det inom kort måhända blir nödvändigt att för den kejserliga legationen i Bukarest öppna en särskild kredit för att utöva en viss inverkan på den rumäniska pressen och för att lämna penningunderstöd till de härvarande journalister, som arbeta för trippelententens intressen. Jag tillät mig att härvid uttala mig angående det omöjliga och ändamålslösa för oss i att konkurrera i detta avseende med tyskarna och österrikarna, som här betala ut oerhörda penningsummor, men att det

[1] De efterföljande dokumenten äro åtföljda av »Pravdas» kommentarer. Dessa äro emellertid ej medtagna, enär aktstyckena i och för sig själva tala ett tillräckligt tydligt språk. (Övers. anm.)

[2] Vid jämförelse med följande depesch framgår det, att denna skrivelse härrör från den 9/22 juni 1915. Mottagaren Neratof, efter Stürmers avgång en kort tid utrikesminister, var då rysk utrikesministeradjoint och avsändaren Poklevski-Koziell ryskt sändebud i Bukarest.

trots detta är nödvändigt för oss, att enär många härvarande tidningar och tidningsmän oupphörligt gå över på våra fienders sida, understödja de rumäniska pressorgan, som förblivit trippelententen trogna, och allt emellanåt med penninggåvor uppmuntra vissa härvarande pressmän, vilka blivit vana vid allmosor och ej kunna arbeta utan ersättning.

Hittills har min franske kollega i och för detta ändamål använt c:a 100,000 francs, och han kommer att anhålla om att ytterligare kredit skall öppnas åt honom. Härvarande engelske minister har erhållit tillstånd att använda 500 pund sterling på pressen, men man har givit honom löfte, att denna kredit kommer att ökas, i händelse även de övriga representanterna för de med England förbundna makterna komma att erhålla dylika krediter. Min italienske kollega har även erhållit fullmakt att utbetala 25—30,000 francs till pressen, vilken summa till stor del redan är använd, varför han kommer att anhålla, att denna kredit måtte ökas.

Med anledning av att de summor, som stå till mina kollegers förfogande, hittills räckt endast till jämförelsevis obetydliga utgifter för härvarande tidningspress, har jag ej ansett mig hava rättighet att anhålla, att en särskild kredit måtte lämnas mig för detta ändamål. Nu hava emellertid mina kolleger nästan uttömt sina krediter, under det att antalet rumäniska tidningar, som stå på vår sida, så småningom minskas genom mutor, såsom jag hade äran att rapportera för Eders Excellens i min hemliga depesch N:r 10 av den 18 (31) maj, vari jag tog mig friheten att i slutet påvisa några åtgärder, som det skulle vara önskvärt att man här vidtoge i vårt intresse.

Det ovan nämnda gav mig även anledning att i mitt hemliga telegram N:r 308 till chefen för 2:a politiska avdelningen den 19 maj (1 juni) anhålla, att en särskild kredit till ett belopp av 50,000 francs måtte beviljas den kejserliga legationen.

Dessutom meddelade i går Take Ionescu hemligt den franske ministern, att de härvarande tyska bolagen upphört att i tidningen »Adeverul» införa sina annonser, och att det rumäniska syndikatet av ägare till pappersbruk, vilket består av mot herr Mille fientligt stämda personer, i dagarna avsevärt höjt priset på papper, som levereras till tidningen »Adeverul». Herr Take Ionescu framhöll, att dessa två omständigheter kunna föranleda ett tillfälligt uppehåll i utgivandet av denna tidning, och bad herr Blondel hjälpa herr Mille att i en av de härvarande bankerna låna en summa av 70,000 eller 80,000 lei.[1]

De härvarande bankerna kunna emellertid utlämna ett sådant lån endast om särskilda säkerheter lämnas, vilka herr Mille ej kan giva, eller mot garanti av en av de härvarande legationerna. Till följd härav anse mina kolleger och jag med hänsyn till den kännbara skada för våra intressen, som ett uppehåll i utgivandet av »Adeverul» skulle medföra, att de härvarande fyra legationerna borde lämna herr Mille lån, var och en till ett belopp av 20,000 lei, varvid man naturligtvis bör räkna med den möjligheten, att dessa lån aldrig komma att återbetalas till oss.

Ehuru jag överhuvudtaget ej är anhängare av

[1] Take Ionescu, rumänisk politiker, en av de ivrigaste förespråkarna för Rumäniens inträde i kriget på ententemakternas sida. Blondel franskt sändebud i Bukarest 1907—1916. Konstantin Mille, chefredaktör för tidningen »Adeverul», »Sanningen», ryskvänlig agitator för krig mot centralmakterna.

ett alltför givmilt utkastande av statens medel, måste jag emellertid fästa Eders Excellens' uppmärksamhet på det allvarliga i de av mig framlagda motiven, vilka även förmå mig att anhålla om beviljandet inom möjligast korta tid av kredit till en summa av 50,000 francs för understöd åt den rumäniska pressen och härvarande journalister.

Mottag, högt ärade herre, försäkringar om min fullständiga vördnad och tillgivenhet.

S. Poklevski-Koziell.

Hemligt telegram från ministern i Bukarest.

Den 24 nov. (7 dec.) 1915, N:r 767.

Jag har mottagit Edert telegram N:r 6006.

Enär de av oss fordrade summorna äro småsmulor i förhållande till de millioner, som tyskarna här lägga ut, kunna vi ej nå ett särskilt i ögonen fallande resultat; den utgift, som omtalades i mitt brev n:r 58 av den 9 (22) juni, var emellertid oavvisligen nödvändig, enär vi i annat fall riskerade att på grund av andra orsaker förlora vårt förnämsta stöd i den rumäniska pressen. Det har även varit nödvändigt att utan dess kunskap därom understödja den härvarande studerande ungdomens tidning, vilken under hela kriget spelat en patriotisk och för oss mycket viktig roll. Dessutom är det nödvändigt för oss, oaktat vi varken hava behov eller möjlighet att föra en lika intensiv propaganda som tyskarna förmedelst broschyrer och diverse publikationer, att tid efter annan giva tyskarna svar på tal, av vilken anledning vi hava bidragit till att utgiva och förvärvat ett antal exemplar av broschyrer, vilka avslöja t. ex. det tyska

mutsystemet i Rumänien eller de österrikiska illdåden i Bukovina o. s. v. Slutligen är det någon gång nödvändigt att lämna jämförelsevis obetydliga handräckningar i form av penningmedel till personer, vilka redan gjort och göra oss tjänster genom sin publicistiska verksamhet. Jag tror ej endast, att det är nyttigt att göra dylika utgifter i framtiden, utan även, att det allt efter omständigheterna kan uppstå behov av att utbetala större summor. Av denna anledning synes det mig önskvärt, att ministeriet på en gång begärde en mera betydande kredit av 100,000 rubel, för att det till sitt förfogande skall ha nödvändiga resurser för det fall, att i framtiden legationens framställning angående beviljande av medel röner ministeriets gillande.

Jag anser det vara min skyldighet att tillägga, att de medel, varöver mina kolleger förfoga för detta ändamål, äro anslagna ur deras regeringars hemliga fonder.

Undertecknat: Poklevski-Koziell.

P. M. för ministern.

Den 10 (23) dec. 1915. Under första hälften av år 1915 remitterades till verkl. statsrådet Poklevski-Koziell en summa av 50,000 francs för utövande av inverkan på den lokala rumäniska pressen. Summor av ungefär liknande storlek ställdes samtidigt av de franska och engelska regeringarna till förfogande för deras representanter i Bukarest. Dessa medel användes för att understödja de mest inflytelserika av de mot oss vänligt stämda tidningarna; dessutom finansierades den studerande ungdomens tidning, spredos vissa broschyrer och utbetalades mindre

understöd åt olika personer. Enär dessa 50,000 francs tagit slut, anhöll ministern i Bukarest om en ytterligare kredit på 100,000 rubel. Ministeriet skall inför ministerrådet göra framställning angående öppnandet av en sådan.

Den 26 jan. 1916 beslöt ministerrådet att anslå 100,000 rubel att utbetalas såsom subsidier såväl åt olika lokala publikationer som åt vissa enskilda personer.

På originalet har Hans Kejserliga Majestät behagat egenhändigt skriva »Bifalles». Tsarskoje Selo den 9 (22) februari 1916.

Hemligt telegram från ministern i Bukarest.

Den 28 febr./12 mars 1916, N:r 142.

Åberopande min rapport N:r 22 av den 29 aug. (11 sept.).

En av Take Ionescus vänner, som önskade förhindra, att tidningen »Universul» såldes till tyskarna, upprättade förra året med tidningens ägarinna ett arrendekontrakt, enligt vilket arrendesumman för tidningen skulle utgå med 200,000 lei per år. Kort därefter vägrade emellertid tidningens ägarinna under påverkan från sin man att fullfölja kontraktet, vilket föranledde arrendatorn att inför rätta anhängiggöra två kravmål: det ena angående tidningens beläggande med sekvester och dess överlämnande till hans förfogande samt det andra angående förlusterna.

Det första målet har redan avgjorts av rätten, vars utslag utföll till förmån för arrendatorn, varigenom tidningen tillsvidare befinner sig i hans händer, ehuru domen är överklagad hos kassationsdomstolen. Rättegången i det andra kravmålet skall i dagarna

påbörjas vid första instansens domstol. Take Ionescu är ingalunda övertygad om att processen kommer att slutgiltigt vinnas och anser, att man borde gå in på en av mannen föreslagen förlikning, enligt vilken tidningen skulle för 7 år överlämnas till arrendatorn på det villkoret att arrendesumman höjdes till 250,000 lei om året. Take Ionescu är villig att lämna arrendatorn sin garanti för dessa överskjutande 50,000 lei i den förhoppningen, att inkomsterna av tidningen, som nu uppgå till 300,000 lei om året, skola i framtiden överstiga arrendesumman. Han skulle emellertid befinna sig i en prekär ställning, om han bleve tvungen att utbetala den garanterade summan av egna medel. Med anledning av att det är synnerligen önskvärt, att »Universul» hålles i oss tillgivna händer, samt att Take Ionescu kan göra oss tjänster i denna riktning, anhåller jag om tillstånd att i den kejserliga regeringens namn lämna garanti åt Take Ionescu mot personliga utbetalningar i enlighet med de omständigheter, som ovan angivits, under loppet av 7 år och till en summa ej överstigande 50,000 lei årligen. Jag tager mig även friheten tillägga, att Take Ionescu vill hålla denna sak i absolut hemlighet, av vilken orsak det vore önskvärt att ej ens meddela den till våra bundsförvanter. Jag anhåller om instruktion per omgående.

Undertecknat: Poklevski.

Hemligt telegram från utrikesministerns adjoint till ministern i Bukarest.

Den 4/17 mars 1916, N:r 1101.

Åberopande Edert telegram N:r 142. (Tidningen »Universul».)

Ministeriet, som delar Eder åsikt angående det önskvärda i att göra omtalade utgift, vidtager åtgärder för att erhålla medgivande till den behövliga krediten.

Undertecknat: Neratof.

Hemligt telegram från rådet vid den andra politiska avdelningen till ministern i Bukarest.

Den 25 april/8 maj 1916, N:r 1887.

Åberopande telegrammet N:r 1101.

Krediten på 50,000 lei är beviljad, och medlen kunna remitteras till Eder av första departementet omedelbart efter Eder telegrafiska anhållan.

Undertecknat: Petrjajef.

(»Pravda» 6/19 jan. 1918.)

Rumäniens ingripande i kriget.[1]

När det europeiska kriget bröt ut, intog Rumänien officiellt en neutral hållning, vilken ofta och tydligt lutade över än åt det ena, än åt det andra hållet, beroende på utvecklingen av de militära händelserna. Bakom densamma lågo två grundläggande bevekelsegrunder: önskan att ej komma för sent till Österrikes delning och strävan att vinna så mycket som möjligt på de stridandes bekostnad.

Våra framgångar i Galizien och Bukowina under 1914 och början av 1915 (erövringen av Lemberg och Przemysl) och våra förtruppers uppträdande på andra sidan om Karpaterna ställde frågan angående Rumäniens ingripande på dagordningen. De påbörjade under-

[1] Tydligen ett P. M., utarbetat inom utrikesministeriet med all sannolikhet i november 1916.

(Övers. anm.)

handlingarna drogos ut på tiden med anledning av våra militära myndigheters fordran, att den strategiska gränsen i Bukowina skulle dragas så, att hela detta område förblev under Rysslands välde. I slutet av maj månad samma år började vår reträtt ur Galizien och Polen jämte Bukowinas utrymmande. I samband härmed förändrades stämningen inom de ledande rumäniska kretsarna, och underhandlingarna om ett ingripande avbrötos av sig själva. I slutet av 1915 och i början av 1916, efter Serbiens krossande och Bulgariens ingripande, lutade Rumäniens politik märkbart över åt våra fienders sida.

Den rumäniska regeringen avslöt vid denna tid ett flertal synnerligen fördelaktiga handelsöverenskommelser med Österrike och Tyskland om försäljning av spannmål och levererande av andra livsförnödenheter, för vilka det i ersättning erhöll guld och nödvändiga manufakturvaror. Detta förhållande tvingade våra krigs-, finans- och handelsministerier att iakttaga den största försiktighet beträffande frågan om exporten till Rumänien från Ryssland såväl av krigsmateriel som av olika förnödenheter, vilka kunde falla i våra fienders händer. Praktiskt taget avstannade all export.

General Brussilofs lysande offensiv våren och sommaren 1916 gjorde ånyo det neutrala Rumänien stämt för ententemakterna och gav möjlighet att återupptaga underhandlingarna angående ett ingripande.

Det bör framhållas, att ända från första början stabschefen hos överbefälhavaren ansåg, att på grund av militära orsaker bevarandet av Rumäniens neutralitet var fördelaktigare för oss än dess aktiva ingripande i kriget. Men senare anslöt sig general Alexejef till våra förbundnas åsikt, vilka i ett rumä-

niskt ingripande sågo möjligheten att tillfoga Österrike ett avgörande slag och bringa slutet på kriget närmare.

I augusti 1916 underskrevs med Rumänien en militärpolitisk överenskommelse, vilken tillförsäkrade detsamma sådana territoriella utvidgningar (Bukowina, Banatet, Transsylvanien), som tydligen ej motsvarade anparten av Rumäniens deltagande i de militära operationerna, enär det förband sig att förklara krig endast mot Österrike-Ungern och ämnade inskränka operationerna endast till Transsylvanien.

De följande händelserna visade, huru våra bundsförvanter hade missräknat sig, i det att de överskattade det rumäniska ingripandet.

För närvarande hava de militära händelserna på den rumäniska fronten ställt alla politiska frågor i andra planet. Av dessa företer utrymmandet av Moldau, i den händelse det militära läget fordrar detta, det största intresset. För att förbereda detta upprättades en särskild kommission under senator Sasjadkos ordförandeskap; efter upplösandet av denna kommission överlämnades alla frågor angående utrymmandet till en särskild befullmäktigad, Sterligof. Regeringen, parlamentet och ämbetsverken förflyttades till staden Cherson, varvid den rumäniska regeringen erhöll exterritorialrätt efter förebild av Belgien. Guldförråden hava redan överförts till Moskva. Beträffande bortförandet av sårade, sjuka, flyktingar, fabriker o. s. v. bedriver kommissionen underhandlingar med vederbörande ministerier.

Under intrycket av den inträffade katastrofen existera i själva Rumänien strömningar, vilka förhålla sig avvisande mot att fortsätta kriget och vilka uppställa för sig såsom mål ett snart fredsslut, om så skulle vara även separatfred, men konungens och hans rege-

rings beslut att uthärda prövningarna ända till slutet synes vara orubbligt. De förändringar, som under den senaste tiden gjorts inom kabinettet Bratianu och som gått ut på att åstadkomma samförstånd mellan det liberala och det konservativa partiet, hava givit regeringen en mera nationell karaktär och hava stärkt dess vacklande ställning.

De olyckor, som övergått Rumänien äro ett naturligt resultat av dess fullständiga brist på militära förberedelser och av Bratianus »dubbelsidiga» politik. De lättvunna segrarna år 1913 och den diplomatiska seger, som föll på Rumäniens lott efter Balkankriget, hava i betydande grad bidragit till allmänhetens och regeringens självöverskattning. I politiskt och militärt hänseende hava rumänerna mycket överskattat sig själva och hava nu mött en bitter besvikelse.

Från de ryska intressenas synpunkt böra vi vid en granskning av de nuvarande förhållandena i Rumänien taga hänsyn till följande omständigheter:

I den händelse förhållandena utvecklats på sådant sätt, att den militärpolitiska överenskommelsen med Rumänien av år 1916 fullständigt förverkligats, skulle på Balkanhalvön hava uppstått ett mycket mäktigt rike, bestående av Moldau, Valakiet, Dobrudscha (nuvarande Rumänien), Transsylvanien, Banatet och Bukowina (förvärven enligt 1916 års traktat) med en befolkning av ungefär 13 millioner. Detta rike skulle i framtiden knappast vara vänligt stämt mot Ryssland och skulle knappast underlåta att sträva efter förverkligandet av sina nationella önskemål i Bessarabien. På Balkanhalvön skulle det även söka motarbeta Rysslands inflytande och skulle på grund av befolkningens övervägande romanska härstamning befinna

sig under stark politisk inverkan från Italiens och Frankrikes sida. Med anledning härav strider ej sammanstörtandet av Rumäniens stormaktsplaner i den ovan angivna utsträckningen mot Rysslands intressen. Denna omständighet bör utnyttjas av oss i ändamål att för så lång tid som möjligt befästa de påtvingade band, vilka för närvarande binda Ryssland vid Rumänien. Men om även upprättandet av mäktiga riken på Balkanhalvön ej är fördelaktigt för oss, så är ej heller ett fullständigt förstörande eller försvagande av de existerande politiska organismerna fördelaktigt.

Rumäniens bevarande från en definitiv upplösning bör sålunda för oss för närvarande vara en av de förnämsta militärpolitiska uppgifterna. Framgångar på den rumäniska fronten hava för oss en synnerligen stor betydelse, enär det är den enda möjligheten i sitt slag att för alltid och i en för oss önskvärd riktning lösa frågan angående Konstantinopel och Sunden. De händelser, som nu utveckla sig i Rumänien, hava i grund förändrat villkoren för 1916 års överenskommelse. I stället för det jämförelsevis anspråkslösa militära stöd, som Ryssland förband sig att lämna i Dobrudscha, har det varit nödvändigt att så gott som uteslutande på de ryska trupperna lägga försvaret av Rumäniens territorium. Denna Rysslands militära hjälp har numera antagit sådana mått, att det löfte till Rumänien, som lämnades i ovannämnda överenskommelse angående territoriell gottgörelse för dess ingripande i kriget, otvivelaktigt bör underkastas revidering. Om det måhända under nuvarande förhållanden är olämpligt att upptaga denna fråga, så bör den emellertid sättas på dagordningen vid första lämpliga tillfälle.

(»Pravda» 11/24 nov. 1917.)

Ententeförsök att vinna Bulgarien.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

Den 9/22 sept. 1917, N:r 713.

Angeläget.

Från Serafimof. Sedan några dagar förflutit efter den sammankomst, om vilken meddelades i telegrammet N:r 701, kallades arkimandriten Stefan ånyo till Taunon. Här gjorde honom Pokof bekant med en engelsk diplomat, vars namn han vägrade att nämna, under det att han inskränkte sig till försäkringen, att ifrågavarande person verkligen var ett befullmäktigat ombud för den engelska regeringen. Engelsmannen sade honom följande:

»Hellre än att använda sig av Japans och Greklands krafter, vilket skulle kräva mycket stora eftergifter åt dessa från bundsförvanternas sida, hava dessa beslutat att visa sin benägenhet för en överenskommelse med Bulgarien. Alla dess nationalitetssträvanden kunna tillfredsställas av ententemakterna, vilka eventuellt skulle vara villiga att ej ens fordra Ferdinands avlägsnande.»

Han lät förstå, att bulgarerna kunna hoppas på Dobrudschas införlivande och antydde till och med möjligheten av att de skulle kunna erhålla linjen

Midia—Rodosto. Han talade även om ett självständigt Macedonien med huvudstad i Saloniki.

Stefan svarade, att han skulle vilja se härstädes en rysk delegerad, enär Bulgariens sympatier för Ryssland starkt tillvuxit efter revolutionen, och att dess deltagande var desto mera nödvändigt, som frågan angående Dardanellerna och Dobrudscha direkt beröra detsamma. Dessutom uttalade han den åsikten, att eftersträvandet av Dardanellerna och Saloniki redan en gång hållit på att störta Bulgarien i fördärvet, och att ett bulgariskt Dobrudscha förutsätter ett rumäniskt Bessarabien, vilket Ryssland knappast kommer att tillåta. Engelsmannen uttalade frasen: »Ryssland existerar ej längre,» vilken fras han sedermera förklarade därmed, att vi för närvarande äro sysselsatta med inre förhållanden och ej kunna ägna uppmärksamheten åt den internationella politiken. Han tillade, att England handlar i alla de förbundnas namn, varefter han såsom avsked bad Stefan så snart som möjligt meddela honom genom Pokof de bulgariska maximifordringarna. — Fortsättning till 719.

Undertecknat: Onu.[1]

(»Pravda» 16/29 nov. 1917.)

[1] Onu rysk chargé d'affaires i Bern, Serafimof attaché vid ryska beskickningen därstädes.

Bulgariens anspråk.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

Den 15/28 sept. 1917, N:r 735.

Från Serafimof. En turkisk agent meddelar i enlighet med uppgifter från en turkisk officer, som nyligen anlänt från Berlin: Bulgariska regeringen har uppställt ett antal territoriella fordringar, för vilkas diskuterande inom kort en konferens med representanter för centralmakterna samlas i Sofia. Dessa fordringar äro: i väster gränsen längs Morava från densammas utflöde i Donau till linjen Nisch, varvid denna stad skall tillerkännas Bulgarien, därefter längs linjen Nisch—Prischtina—Üsküb, därifrån längs Vardars övre lopp till Albaniens och Greklands gränser, varvid ifrågavarande städer även skola tillerkännas Bulgarien ävensom Monastir med område samt distriktet Saloniki. I Tracien fordrar bulgariska regeringen Seres, Drama och Kavala med gräns vid havet. I nordöst fordrar det hela Dobrudscha.

En bulgarisk källa, vilken i det stora hela bekräftar dessa uppgifter, korrigerar desamma i de delar, som beröra Serbien, där Radoslavof i huvudsak skulle fordra Timoks dalar samt städerna Pirot och Vranje.

Undertecknat: Onu.

(»Pravda» 16/29 nov. 1917.)

Försök till ententekorruption i Sverige.

Hemligt telegram från ministern i Stockholm.

Den 4/17 juli 1917, N:r 347.

Till komplettering av mitt brev angående Stockholms Telegrambyrås medel anser jag mig böra framhålla, att till följd av amerikanske och engelske ministerns motvilja mot att direkt inverka på pressen med anledning av de faror, som avslöjandet av en dylik påverkan skulle medföra, franske ministern på det sista sammanträdet, som ägnades åt denna fråga, föreslagit att driva propaganda ej genom den nämnda byrån utan genom att inverka på arbetaresammanslutningarna, vilka i sin ordning skulle inverka på pressen. För detta ändamål borde en kredit öppnas för härvarande franska legation i Credit Lyonnais' Paris-avdelning. Måhända kunde på detta sätt Frankrike ställa till vårt förfogande för propaganda erforderliga medel till en summa av 100,000 kronor. Den italienske ministern och jag hava ansett det möjligt att stödja detta förslag, enär vi förutse en stärkt tysk agitation i samband med Amerikas förestående stränga ransonering av de neutrala.

Undertecknat: Gulkevitch.

(»Isvjästia» 7/20 jan. 1918.)

Planerna på Turkiets delning.

Andra politiska avdelningen. Utredning.

Den 19 februari/4 mars 1915 överlämnades av utrikesministern till franska och engelska ambassadörerna ett P. M. med bifogad önskan att till Ryssland skulle såsom resultat av det nu pågående kriget överlämnas följande territorier: staden Konstantinopel; västra stranden av Bosporen, Marmara-sjön och Dardanellerna; södra Tracien till linjen Enos—Midia; kusten av Mindre Asien mellan Bosporen, floden Sakaria och en punkt vid Ismidviken, vilken sedermera skulle bestämmas; öarna i Marmarasjön samt öarna Imbros och Tenedos. — Englands och Frankrikes speciella rättigheter inom gränserna av de ovan nämnda territorierna skulle förbliva okränkta.

Såväl franska som engelska regeringarna tillkännagåvo sitt samtycke till att uppfylla våra önskningar på de villkor att kriget avslutades segerrikt samt att ett flertal fordringar från Englands och Frankrikes sida rörande såväl det ottomanska riket som även andra platser skulle uppfyllas.

Dessa fordringar (i vad de beröra Turkiet) äro följande:

Konstantinopel skall erkännas som en öppen hamn för transitering av varor på väg till eller från andra

orter än dem, som äro belägna i Ryssland, samt för fri passage genom Sunden för handelsfartyg.

Englands och Frankrikes rättigheter i asiatiska Turkiet skola detaljerat bestämmas genom en särskild överenskommelse mellan Frankrike, England och Ryssland.

De heliga muhammedanska platserna och Arabien skola ställas under ett oberoende muhammedanskt välde.

Den enligt överenskommelse mellan England och Ryssland upprättade neutrala zonen i Persien skall inneslutas i den engelska intressesfären.

Ryska regeringen har emellertid, samtidigt som den principiellt godkänt dessa villkor, gjort några förbehåll:

Beträffande formuleringen av våra önskningar i fråga om de heliga muhammedanska platserna är det nödvändigt att redan nu klargöra, huruvida dessa platser skola förbliva under Turkiets välde, varvid sultanen bibehåller titeln kalif, eller huruvida man ämnar upprätta nya självständiga riken. Enligt vår åsikt skulle det vara fördelaktigt att avskilja kalifatet från Turkiet. Under alla förhållanden bör friheten att vallfärda säkerställas.

Samtidigt som ryska regeringen samtycker till att den neutrala zonen i Persien inneslutes i den engelska intressesfären, anser den sig emellertid böra förklara, att städerna Ispahan och Jesd böra överlämnas åt Ryssland samt att den del av den neutrala zonen, vilken kilformigt skjuter in emellan den ryska och den afghanistanska gränsen och sträcker sig ända fram till den ryska gränsen vid Sulfikar, bör inneslutas i den ryska intressesfären.

Ryska regeringen anser det önskvärt, att samtidigt

frågan angående det till Ryssland gränsande norra Afghanistan avgöres i enlighet med de önskningar, som den framställde vid underhandlingarna 1914.

Efter Italiens inträde i kriget hava våra önskningar delgivits även åt italienska regeringen, och denna har å sin sida uttryckt sitt samtycke under de förutsättningarna att kriget slutar segerrikt, att de italienska fordringarna uppfyllas i allmänhet och särskilt i Orienten samt att vi inom de territorier, vilka tillerkännas oss, erkänna samma rättigheter för Italien som för England och Frankrike.

(»Pravda» 10/23 nov. 1917.)

Hemligt telegram från utrikesministern till Paris.

Den 5 (18) mars 1915, N:r 1226.

Den 23 februari/8 mars meddelade mig franske ambassadören i sin regerings namn, att Frankrike är villigt att på det mest välvilliga sätt fatta ståndpunkt till våra önskningar, vilka framställdes i mitt telegram till Eder N:r 937 beträffande Sunden och Konstantinopel, för vilket jag gav Eder i uppdrag att uttrycka min erkänsla inför Delcassé. I sina samtal med Eder har Delcassé även tidigare försäkrat, att vi kunna påräkna Frankrikes bistånd, och han har endast framhållit nödvändigheten av att innan han avgav en mera bestämd försäkran i berörda hänseende, utröna Englands hållning, då han från dess sida väntade invändningar.

Numera har engelska regeringen skriftligen uttryckt sitt fulla samtycke till att Ryssland måtte taga Sunden och Konstantinopel i sin besittning intill de gränser, som angivits av oss, och den har härvid

gjort förbehåll endast för säkerställandet av sina ekonomiska intressen och för en från vår sida välvillig hållning med avseende på Englands politiska önskemål beträffande andra områden.

Då jag är uppfylld av det mest fullständiga förtroende för Delcassé, äro de från honom erhållna försäkringarna fullt tillräckliga för mig personligen, men för den kejserliga regeringen är det önskvärt att erhålla mera detaljerade försäkringar beträffande Frankrikes samtycke till ett fullständigt uppfyllande av våra önskemål, i likhet med de försäkringar, som lämnats av den engelska regeringen.

Undertecknat: Sasonof.

Hemligt telegram från utrikesministern till ambassadören i London.

Den 7 (20) mars 1915, N:r 1265.

Åberopande den härvarande engelske ambassadörens memorandum av den 12 mars,[1] anbefaller jag Eder att inför Grey uttrycka den kejserliga regeringens djupa erkänsla för Englands fullständiga och slutgiltiga samtycke till lösandet av frågan angående Sunden och Konstantinopel i enlighet med Rysslands önskemål. Den kejserliga regeringen uppskattar till fullo den engelska regeringens känslor och är övertygad om att ett ömsesidigt erkännande av båda sidornas intressen skall för alltid befästa en varaktig vänskap mellan Ryssland och Storbritannien. Den kejserliga regeringen, som redan avgivit löften angående villkoren för handeln genom Sunden och Konstantinopel, ser inga hinder för att bekräfta sitt samtycke till följande överenskommelse: 1) frihet för transitering

[1] Synbarligen n. st.

genom Konstantinopel av varor, som äro på väg från och till Ryssland; ävensom 2) fri genomfart genom Sunden för handelsfartyg.

För att underlätta de allierades påbörjade genomträngande genom Dardanellerna är kejserliga regeringen villig att bidraga till att på rimliga villkor förmå de riken, vilkas bistånd England och Frankrike anse vara nyttigt, att medverka i detta företag.

Kejserliga regeringen delar till fullo engelska regeringens åsikt, att de heliga muhammedanska platserna även i framtiden böra förbliva under ett självständigt muhammedanskt välde. Det är emellertid önskvärt att redan nu klargöra, huruvida man ämnar låta dessa platser förbliva under Turkiets välde, varvid sultanen skulle behålla titeln kalif, eller om man ämnar skapa nya självständiga riken. Den kejserliga regeringen är nämligen i stånd att formulera sina önskningar endast i samband med det ena eller det andra förslaget. För sin del anser kejserliga regeringen det vara synnerligen önskvärt, att kalifatet avskiljes från Turkiet. Friheten att vallfärda skall naturligtvis fullt säkerställas.

Den kejserliga regeringen bekräftar sitt samtycke till att den neutrala zonen i Persien inneslutes i den engelska intressesfären. Härvid anser den sig emellertid böra uttala sin mening om det berättigade i att städerna Ispahans och Jesds områden, vilka med dessa städer bilda ett oskiljbart helt böra tillerkännas Ryssland med hänsyn till de därstädes förefintliga ryska intressena.

Den neutrala zonen intränger f. n. såsom en kil mellan den ryska och den afghanistanska gränsen och sträcker sig ända fram till den ryska gränsen vid

Sulfikar. På grund härav bör en del av denna kil införlivas med den ryska intressesfären.

Synnerligen stort intresse har enligt den kejserliga regeringens mening frågan om järnvägsbyggnader inom den neutrala zonen, vilken fråga erfordrar ytterligare vänskaplig diskussion.

Den kejserliga regeringen räknar för framtiden på att den får fullständig handlingsfrihet inom den åt regeringen tillerkända intressesfären, framför allt rättigheten till att priviligierat utveckla sina finansiella och ekonomiska företag inom denna sfär.

Den kejserliga regeringen anser det slutligen vara önskvärt, att samtidigt härmed även frågan om det till Ryssland gränsande norra Afghanistan avgöres i enlighet med de önskningar, som uttalats av kejserliga utrikesministeriet vid de under det sistförflutna året bedrivna underhandlingarna.

Undertecknat: Sasonof.

(»Pravda» 11/24 nov. 1917.)

Turkiets delning.

Utredning angående frågan om Mindre Asien.

Den 21 febr. (6 mars) 1917.

Resultatet av de underhandlingar, som våren 1916 bedrevos i London och Petrograd, blev, att de allierade engelska, franska och ryska regeringarna nådde en överenskommelse angående ett framtida uppdelande av sina intressesfärer och sina territoriella förvärv i det asiatiska Turkiet ävensom angående upprättandet inom Arabiens gränser av ett självständigt arabiskt rike eller ett förbund av arabiska stater.

Huvuddragen av denna överenskommelse äro följande:

Ryssland erhåller följande områden: Erzerum med område, Trapezunt med område, området kring Van och Bitlis ävensom södra Kurdistan intill linjen Musch—Sairt—Ibn—Omar—Amadia—persiska gränsen. Slutpunkten vid Svarta havets kust för det ryska territorialförvärvet skall vara en väster om Trapezunt belägen punkt, vilken senare skall fastställas.

Frankrike erhåller kustlandet i Syrien, vilajetet Adana samt ett område, som i söder begränsas av en linje från Aintab över Mardin till den blivande ryska gränsen samt i norr av linjen Ala-Dagh—Kaisarije—Ak-Dagh—Jildiz-Dagh—Zara—Egin—Kharput.

Storbritannien erhåller södra delen av Mesopotamien med Bagdad och förbehåller sig i Syrien hamnarna Haifa och Akka.

Enligt överenskommelse mellan England och Frankrike upprättas inom området mellan den engelska och franska zonen ett förbund av arabiska stater eller ett självständigt arabiskt rike, beträffande vilket intressesfärerna samtidigt bestämmas.

Alexandrette förklaras för en fri hamn.

För att säkerställa de allierade rikenas religiösa intressen skall Palestina avskiljas från det turkiska territoriet och ställas under särskild styrelse efter överenskommelse mellan Ryssland, Frankrike och England.

Såsom en allmänt gällande regel skola de fördragsslutande makterna förbinda sig att ömsesidigt erkänna de redan före krigets slut existerande koncessionerna och företrädesrättigheterna inom de av dem förvärvade områdena.

De förbinda sig att övertaga de delar av den turkiska statsskulden, som svara mot de av dem förvärvade områdena.

Riktigheten intygas:

(Underskrift.)

(»Pravda» 13/26 nov. 1917.)

Hemligt telegram från utrikesministern till Rysslands chargé d'affaires i Paris.

Den 12/25 september 1917, N:r 4239.

Åberopande mitt telegram till Eder N:r 947.

Från de ryska intressenas synpunkt kan överenskommelsen angående Mindre Asien ej anses vara en fristående fråga. Dess uppfyllande är beroende av

om överenskommelsen angående Sunden förverkligas. Denna tanke uttryckes tydligt i slutorden av det första telegrammet angående våra synpunkter på frågan om Konstantinopel av den 19 febr. (4 mars) 1915 N:r 937 och upprepas i det memorandum om överenskommelsen angående Mindre Asien, som överlämnades till engelska och franska ambassadörerna i Petrograd den 4 (17) mars 1916 under N:r 205. I det sistnämnda dokumentet säges: det är tydligt, att Rysslands samtycke till de föregående punkterna står i samband med förverkligandet av överenskommelsen med England och Frankrike om Konstantinopel och Sunden.

Enär dessa våra förklaringar mottogos av den franska regeringen utan några invändningar, följer därav att överenskommelsen angående Mindre Asien ej kan betraktas såsom skild från överenskommelsen om Konstantinopel och Sunden, och att å andra sidan, om några förändringar i den sistnämnda äro nödvändiga, de måste på ett eller annat sätt utöva inflytande på den förra.

För den händelse man i likhet med Ribot ej anser överenskommelsen angående Mindre Asien slutbehandlad, har den alltså likväl och icke desto mindre bindande kraft.

Ni bör oavvisligen fasthålla vid denna synpunkt i händelse av vidare meningsutbyte med franska regeringen.

Kopia till London.

Följande avslutning endast för London:

Ordalydelsen av telegrammet till Sevastopulo N:r 947 meddelas Eder separat.

Undertecknat: T e r e s c h t s c h e n k o.

(»Pravda» 12/25 nov. 1917.)

Ryska och franska annexionskrav.

Hemligt telegram till ambassadören i Paris.

Petrograd den 24 febr. (8 mars) 1916. — N:r 948.

Åberopande mitt telegram N:r 6063 1915.

Vid den förestående konferensen bör Ni ställa Eder följande grunder till efterrättelse: De politiska fördrag, vilka avslutats under kriget mellan bundsförvanterna, böra förbliva orubbade och böra ej underkastas revidering. Till dessa hänföra sig överenskommelsen med Frankrike och England angående Konstantinopel, Sunden, Syrien och Mindre Asien, ävensom Londonfördraget med Italien. All diskussion om sönderstyckande av Mellaneuropa är i nuvarande ögonblick omotiverad (för tidig), men principiellt bör ihågkommas, att vi äro villiga att lämna England och Frankrike full frihet att bestämma Tysklands västra gränser, varvid vi räkna på att våra bundsförvanter å sin sida lämna oss samma rättighet med avseende på vår gränsuppgörelse med Tyskland och Österrike.

Det är framför allt nödvändigt att fordra den polska frågans uteslutande från de frågor, som underkastas internationell diskussion, och att förebygga alla försök att ställa Polens framtid under makternas garanti och kontroll.

Beträffande de skandinaviska rikena bör man sträva efter att avhålla Sverige från all mot oss riktad fientlig aktion och samtidigt härmed i god tid diskutera åtgärder för att draga Norge över på vår sida, i den händelse det ej skulle lyckas att avvända ett krig med Sverige.

Rumänien har redan erbjudits alla de politiska fördelar, vilka kunna förmå detsamma att gripa till vapen, och av denna orsak är det fullkomligt överflödigt att beträffande detsamma söka utfundera nya lockbeten.

Frågan om tyskarnas fördrivande från den kinesiska marknaden har synnerligen stor betydelse, men som dess avgörande ej är möjligt utan Japans deltagande, är det önskvärt, att den diskuteras endast på en ekonomisk konferens, i vilken representanter för Japan deltaga. Detta utesluter emellertid ej önskvärdheten av ett förberedande diplomatiskt meningsutbyte beträffande denna sak mellan Ryssland, Frankrike och England.

Undertecknat: Sasonof.

(»Pravda» 10/23 nov. 1917.)

Hemligt telegram till ambassadören i Paris.

Petrograd den 30 jan. (12 febr.) 1917, N:r 507.

Kopia avsänd till London.

Hemligt. — Vid audiens meddelade M. Doumergue[1] tsaren Frankrikes önskan att vid krigets

[1] Franske kolonialministern Doumergue anlände någon av de sista dagarna i januari 1917 till Petrograd i sällskap med general Castelnau för att såsom Frankrikes representant deltaga i ett dit sammankallat interallierat krigsråd.

slut trygga åt sig Elsass-Lothringens återförvärvande och en privilegierad ställning i Saars floddal, ävensom att området väster om Rhen måtte frånskiljas från Tyskland, varvid det borde organiseras efter särskilda principer, så att floden Rhen i framtiden skulle bliva en fast strategisk gräns mot ett tyskt anfall. Doumergue uttryckte den förhoppningen, att kejserliga regeringen ej skulle vägra att redan nu uttala sitt samtycke till detta förslag.

Hans Kejserliga Majestät behagade i princip samtycka härtill, varför jag bad Doumergue att efter samråd med sin regering meddela mig ett förslag till en överenskommelse, vilken skulle kunna utformas genom en notväxling mellan franske ambassadören och mig. Under det att vi på detta sätt gå vår bundsförvants önskningar till mötes, anser jag mig emellertid böra erinra om den åsikt, som uttalades av kejserliga regeringen i telegram den 24 febr. (8 mars) 1916, N:r 948, nämligen att i det vi »lämna England och Frankrike full frihet att bestämma Tysklands västra gränser, vi räkna på att våra bundsförvanter å sin sida lämna oss samma rättighet med avseende på vår gränsuppgörelse med Tyskland».

På grund härav ger oss den förestående notväxlingen i den fråga, som upptagits av Doumergue, anledning att bedja franska regeringen samtidigt bekräfta sitt samtycke till att åt Ryssland överlämna handlingsfrihet vid bestämmandet av dess västra gränser. Detaljer i denna fråga skola i sinom tid meddelas av oss till regeringen i Paris.

Dessutom anse vi det nödvändigt att tillförsäkra oss Frankrikes samtycke till att efter krigets slut upphäva det servitut, som vilar över Ålandsöarna. Hav godheten att meddela Eder beträffande de ovan an-

givna synpunkterna med Briand och telegrafera angående resultatet.

Undertecknat: Pokrovski.[1]

Hemligt telegram från ambassadören i Paris

Den 26 febr./11 mars 1917, N:r 168.

Som svar på telegram N:r 167.

N:r 2. — Den franska republikens regering, som önskar bekräfta vikten och betydelsen av de fördrag, som avslötos med ryska regeringen år 1915 i ändamål att efter slutet av det nu pågående kriget reglera frågan angående Konstantinopel och Sunden i enlighet med Rysslands strävanden, och som å andra sidan i fråga om de militära och ekonomiska förhållandena önskar tillförsäkra sin bundsförvant alla de garantier, som äro önskvärda för kejsarrikets säkerhet och ekonomiska utveckling, tillerkänner Ryssland fullkomlig frihet att bestämma sina västra gränser.[2]

Undertecknat: Isvolski.

(»Pravda» 10/23 nov. 1917.)

[1] Pokrovski utnämndes i december 1916 till Neratofs efterträdare som rysk utrikesminister.

[2] Omedelbart efter ifrågavarande aktstyckes publicering avgavs från officiellt håll i Petrograd angående betydelsen av uttrycket Rysslands »västra gränser» en förklaring, att därmed »enligt ryska utrikesdepartementets terminologi» avsågos gränserna mot Tyskland och Österrike-Ungern, en uppgift som bekräftades av »en franska regeringen mycket nära stående fransman». Den 9 dec. 1917 förklarade den officiösa Agence Havas, att Isvolskis formel endast kunde gälla »gränserna mot fientliga områden».

Två dokument till den östasiatiska politikens dagskrönika.

1.

Not från Kina till de japanska och amerikanska ministrarna i Peking.

Den 9 nov. n. st. 1917.

Förenta Staternas och Japans regeringar hava för ej längesedan, i syfte att tvinga de illvilliga ryktena till tystnad, i Washington växlat noter angående sina önskningar och avsikter rörande Kina. En kopia av berörda not överlämnades av den japanske ministern i Peking till den kinesiska regeringen, varför den kinesiska regeringen för att undvika missförstånd skyndar sig att göra följande förklaring, i ändamål att offentliggöra regeringens synpunkter.

»Den av kinesiska regeringen antagna principen beträffande förhållandet till vänligt sinnade makter har alltid grundat sig på billighet och rättvisa, och följaktligen hava alla de rättigheter, som härleda sig ur traktaterna och vilka de vänskapliga makterna åtnjuta, ständigt hållits i sikte i jämnbredd med de särskilda relationer, vilka äro upprättade mellan länderna med anledning av deras grannskap, men endast så till vida som dessa äro förutsedda i de traktater, som bestå mellan dem. Den kinesiska regeringen skall

även i framtiden fasthålla vid den av densamma antagna principen, och härmed tillkännagives ånyo, att den kinesiska regeringen ej skall tillåta, att den bindes av någon som helst överenskommelse avslutad av andra nationer.»

2.

Högt ärade Alexander Nikolajevitch!

Av byråtelegrammen[1] är Ni otvivelaktigt underrättad om det utbyte av noter, som den 2 nov. n. st. gjordes mellan Japan och Amerika, beträffande nämnda makters politik i Kina. I de av dem växlade identiska noterna säges bl. a., att Förenta Staternas och Japans regeringar erkänna, att grannskapet mellan territorierna skapar särskilda förhållanden mellan makterna, av vilken orsak Förenta Staternas regering erkänner, att Japan har speciella intressen i Kina, särskilt i de delar, där deras välden beröra varandra. Kopior av dessa noter överlämnades samtidigt till den kinesiska regeringen, vilken å sin sida i ändamål att undvika missförstånd ansåg det vara nödvändigt att omedelbart reagera mot de nämnda noterna och överlämnade till de i Peking befintliga amerikanska och japanska ministrarna en likalydande svarsnot, vilken härmed bifogas i rysk översättning. I denna förklarar den kinesiska regeringen ånyo, att den kommer att noggrant fasthålla vid de traktater, som den avslutit med andra makter, och strängt iakttaga de för utlänningar gällande rättigheter, som härleda sig ur dessa traktater,

[1] Den 6 november 1917 meddelade byråtelegram från såväl Washington som Peking, att en överenskommelse den 2 november avslutats mellan utrikesminister Lansing och den i speciell mission till Förenta Staterna sände vicomte Ishii.

men att den ingalunda kommer att tillåta, att den bindes av någon som helst överenskommelse, avslutad mellan andra makter. Innehållet i denna not telegraferades även till de kinesiska sändebuden med uppdrag att meddela det för de regeringar, hos vilka de voro ackrediterade.

Den kinesiska regeringen var, såsom det visade sig, underrättad om de i Washington mellan den amerikanske utrikesministern Lansing och det japanska utomordentliga sändebudet vicomte Ishii förda underhandlingarna angående Kina, men då den vände sig med därav föranledda förfrågningar till de intresserade regeringarna, svarade dessa, att ingenting var dem bekant angående detaljerade underhandlingar. På detta sätt fingo kineserna först post factum reda på utväxlandet av de japansk-amerikanska noterna.

Inom de officiella kretsarna gjorde dessa noter ett starkt intryck och framkallade mycken oro. Oaktat det i dem särskilt fastställes, att Kinas suveränitet och dess territoriella okränkbarhet skola strängt iakttagas, frukta kineserna icke desto mindre, att deras oberoende hotas av fara, med anledning av att Amerika erkänner Japans speciella intressen i Kina. Under alla förhållanden har detta steg från Amerikas sida, vilket hittills ansetts för Kinas verkliga vän och vilket nu såsom en av de första makterna erkänt tillvaron av särskilda intressen för Japan i Kina, gjort ett synnerligen nedslående intryck på kineserna. Och detta desto mer, som kineserna helt visst komma ihåg, att enligt Portsmouth-fördraget (§ 11) Ryssland skulle tillerkänna Japan speciella intressen i Korea, samtidigt som det frånsade sig (§ 3) territoriella företrädesrättigheter samt speciella eller absoluta koncessionsrättigheter i Mandschuriets gränsdistrikt.

även i framtiden fasthålla vid den av densamma antagna principen, och härmed tillkännagives ånyo, att den kinesiska regeringen ej skall tillåta, att den bindes av någon som helst överenskommelse avslutad av andra nationer.»

2.

Högt ärade Alexander Nikolajevitch!

Av byråtelegrammen[1] är Ni otvivelaktigt underrättad om det utbyte av noter, som den 2 nov. n. st. gjordes mellan Japan och Amerika, beträffande nämnda makters politik i Kina. I de av dem växlade identiska noterna säges bl. a., att Förenta Staternas och Japans regeringar erkänna, att grannskapet mellan territorierna skapar särskilda förhållanden mellan makterna, av vilken orsak Förenta Staternas regering erkänner, att Japan har speciella intressen i Kina, särskilt i de delar, där deras välden beröra varandra. Kopior av dessa noter överlämnades samtidigt till den kinesiska regeringen, vilken å sin sida i ändamål att undvika missförstånd ansåg det vara nödvändigt att omedelbart reagera mot de nämnda noterna och överlämnade till de i Peking befintliga amerikanska och japanska ministrarna en likalydande svarsnot, vilken härmed bifogas i rysk översättning. I denna förklarar den kinesiska regeringen ånyo, att den kommer att noggrant fasthålla vid de traktater, som den avslutit med andra makter, och strängt iakttaga de för utlänningar gällande rättigheter, som härleda sig ur dessa traktater,

[1] Den 6 november 1917 meddelade byråtelegram från såväl Washington som Peking, att en överenskommelse den 2 november avslutats mellan utrikesminister Lansing och den i speciell mission till Förenta Staterna sände vicomte Ishii.

men att den ingalunda kommer att tillåta, att den bindes av någon som helst överenskommelse, avslutad mellan andra makter. Innehållet i denna not telegraferades även till de kinesiska sändebuden med uppdrag att meddela det för de regeringar, hos vilka de voro ackrediterade.

Den kinesiska regeringen var, såsom det visade sig, underrättad om de i Washington mellan den amerikanske utrikesministern Lansing och det japanska utomordentliga sändebudet vicomte Ishii förda underhandlingarna angående Kina, men då den vände sig med därav föranledda förfrågningar till de intresserade regeringarna, svarade dessa, att ingenting var dem bekant angående detaljerade underhandlingar. På detta sätt fingo kineserna först post factum reda på utväxlandet av de japansk-amerikanska noterna.

Inom de officiella kretsarna gjorde dessa noter ett starkt intryck och framkallade mycken oro. Oaktat det i dem särskilt fastställes, att Kinas suveränitet och dess territoriella okränkbarhet skola strängt iakttagas, frukta kineserna icke desto mindre, att deras oberoende hotas av fara, med anledning av att Amerika erkänner Japans speciella intressen i Kina. Under alla förhållanden har detta steg från Amerikas sida, vilket hittills ansetts för Kinas verkliga vän och vilket nu såsom en av de första makterna erkänt tillvaron av särskilda intressen för Japan i Kina, gjort ett synnerligen nedslående intryck på kineserna. Och detta desto mer, som kineserna helt visst komma ihåg, att enligt Portsmouth-fördraget (§ 11) Ryssland skulle tillerkänna Japan speciella intressen i Korea, samtidigt som det frånsade sig (§ 3) territoriella företrädesrättigheter samt speciella eller absoluta koncessionsrättigheter i Mandschuriets gränsdistrikt.

Denna händelse har oroat hela den härvarande kinesiska pressen, vilken är mycket retligt stämd mot amerikanarna och uttalar farhågor beträffande möjligheten av ett fortsatt bestående av de goda och vänskapliga förbindelser, som förr existerade mellan Kina och Amerika. I alla händelser ser hela pressen i det inträffade en stor seger för den japanska diplomatien över den amerikanska.

Med anledning av denna den kinesiska pressens avvisande hållning mot den japansk-amerikanska överenskommelsen om Kina har den amerikanska legationen i Peking ansett det vara nödvändigt att ävenledes offentliggöra den not till Bai-Tsao-Bu[1], som åtföljde texten för ifrågavarande överenskommelse. I denna not bekräftar Amerika ånyo, att det kommer att fullfölja den öppna dörrens politik i Kina, vars territoriella okränkbarhet det kommer att fullständigt upprätthålla. Endast på grund av att Japan är Kinas granne, hava japanska undersåtar enligt Amerikas mening i detta land i kommersiellt och industriellt hänseende större intressen än andra länders undersåtar, något som även är uttryckt i noten genom orden »speciella intressen», vilka ej böra tillerkännas någon särskild betydelse. Huruvida kineserna komma att bliva tillfredsställda av dylika amerikanska förklaringar, är en annan fråga. Det skall väl emellertid inom ej avlägsen framtid bliva klart, huru japanerna själva uppfatta sina »speciella intressen» i Kina.

Det är naturligtvis mycket möjligt, att några hemliga tilläggsparagrafer finnas i den japansk-amerikanska överenskommelsen, i vilka beröras ej endast

[1] Kinas utrikesminister.

(»Isvjästias» anm.)

den kinesiska utan även den kaliforniska, den mexikanska och den filippinska frågan.

Mottag försäkran om min fullständiga högaktning och min uppriktiga tillgivenhet.

(Underskrift: oläslig.)

(»Isvjästia» 28 dec. 1917/10 jan. 1918.)

FREDSSTRÄVANDENA.

Japans roll.

Hemligt telegram till ambassadörerna i London, Paris och Tokio.

Den 28 april/11 maj 1916, N:r 1956.

Chiffreras.

Personligt. Högst förtroligt. Japanska regeringen har meddelat mig, att tyske ministern i Stockholm två gånger vänt sig till japanske ministern samt försökt övertyga honom om det önskvärda i att Tyskland, Ryssland och Japan slöto fred. Jag sade Motono,[1] att jag skulle vara beredd att lyssna till de tyska fredsanbuden på det villkoret att sådana samtidigt gjordes till Ryssland, Frankrike, England och Japan. Vad Italien beträffar, så är det, så länge detta land ej befinner sig i krig med Tyskland, ej nödvändigt att fordra en hänvändelse från Tyskland till detsamma, men vi skola underrätta det om dylika anbud, enär de förbundna kunna fatta ståndpunkt till sådana endast efter det samtliga underrättats därom.

(Tillägg för Tokio.) Hav godheten att tacka den japanska regeringen för den värdefulla underrättelsen.

Undertecknat: Sasonof.

(»Pravda» 13/26 nov. 1917.)

[1] Dåvarande japanske ambassadören i Petrograd.

från våra militärattachéer under de sex första månaderna av år 1917.

Vid detta års början befunno sig centralmakterna i ett bekymmersamt ekonomiskt läge. Bröd och fettämnen saknades fullständigt. I mars var stor brist på potatis i Tyskland. Tillförseln från de fruktbara turkiska provinserna var ännu ej ordnad. På grund av bristen på smörjoljor kom centralmakternas transportväsende i oordning, och i Österrike var tillståndet inom järnvägsväsendet katastrofartat. Tvärtemot den gängse uppfattningen om den ideala ordningen på de tyska järnvägarna bekräfta ett flertal agenter genom dokument, att tågen voro oerhört försenade; i Österrike kunde järnvägarna med anledning av alla transportmedels användande för överförandet av trupper ej transportera livsmedel. På grund av livsmedelsförhållandena uppstodo oordningar än här, än där.

Under dessa förhållanden började den allmänna opinionen i Österrike och Tyskland söka den enda möjliga utvägen: en hederlig fred. Och så snart den verkliga karaktären av den ryska revolutionen med tydlighet visade sig, nämligen att den var internationell, d. v. s. att revolutionen i Ryssland var en folkets kamp för freden och ej för ett fortsättande av kriget till varje pris, började centralmakternas regeringar sondera terrängen för underhandlingar.

Efter ett antal meddelanden från Österrike, Turkiet och Tyskland, angående de utomordentliga svårigheterna inom livsmedelsväsendet, vilka uppgifter även bekräftas av det militära spionagesystemet, träffa vi följande särskilda dokument.

1.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

Den 3/16 februari 1917, N:r 142.

Under de tre senaste veckorna hava livsmedelsförhållandena i Berlin varit förtvivlade. Potatis har fullständigt saknats. Man har ersatt den med rovor. Med anledning av kölden och snön hava de uttröttade hästarna ej kunnat forsla fram livsmedel och kol. En fullständig hungersnöd råder ej men befolkningen hungrar ständigt. Järnvägarna funktionera bristfälligt med anledning av bristen på smörjoljor. Tågen äro ständigt försenade. Bland befolkningen iakttages fruktan, man uttalar sig... om de lidanden, som den genomgår. Man fruktar myterier särskilt bland de soldater, som återvända på permission från västfronten. Man märker frånvaron av den förra disciplinen i förhållandet till officerarna.

2.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

Den 31 mars/13 april 1917, N:r 282.

Från tillförlitlig källa: Turkiske generalkonsuln i Genève Kiamil-Bey, Talaat-Paschas släkting, som i dagarna återvänt från Konstantinopel, meddelar, att Turkiet kan hålla ut endast till augusti månad. Dess ekonomiska och militära ställning är den mest förtvivlade. Man hoppas endast på fred med Ryssland.

— Talaat-Pascha räknar på att det skall vara möjligt att avsluta denna fred på följande villkor: 1) att öppna Sunden för krigsfartyg, och 2) att giva Armenien autonomi. Denna autonomi kan Turkiet numera lämna utan all fara för sig självt, enär numera så gott som inga armenier återstå i Armenien. Enligt Kiamil-Beys ord skulle för närvarande i Konstantinopel uppehålla sig ett sändebud från en av Schamyls ättlingar för att föra underhandlingar av ett eller annat slag med Talaat och Enver.

3.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

Den 7/20 april 1917, N:r 298.

Turkiske ministern i Bern har uttalat sig på följande sätt angående Turkiets hållning i fredsfrågan: »Vi måste framför allt noga studera det inre läget i Ryssland, förhållandena mellan dess politiska partier, utsikterna för dess regerings varaktighet och dess verkliga avsikter beträffande utrikespolitiken. Först därefter kan man slutgiltigt avgöra, huruvida möjligheter förefinnas för avslutandet av en allmän fred eller en separatfred mellan Ryssland och fyrmaktsförbundet eller, slutligen, en separatfred mellan Turkiet och ententemakterna. Det sistnämnda är en svår men ej omöjlig uppgift. Den provisoriska regeringens deklaration är för oss ett fördelaktigt symtom, men Frankrike och England hava ännu ej frånsagt sig erövringsplaner på vår bekostnad. I den händelse Ryssland går i borgen för att ententemakterna avstå från erövringar,

så skola vi vara beredda att lämna Ryssland garantier för fullständig frihet för Sunden, att lämna det koncession för en järnvägslinje, som förbinder Kaukasien med Alexandrette eller Jumurtalyk, jämte alla privilegier för dess transitohandel, att med Ryssland avsluta en överenskommelse angående Armenien och lämna det fullständig handlingsfrihet i Persien och i Persiska viken.»

4.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

Den 11/24 mars 1917, N:r 235.

Från en tyskvänlig schweizisk källa meddelas: i samband med den senaste tidens händelser i Ryssland har den tyska högsta arméledningen fullständigt avstått från en offensiv mot Frankrike och Italien, varför reträtten i stället kommer att fortsättas under strider. Alla krafter komma att sammandragas för riktande av ett så skyndsamt slag som möjligt mot Petrograd. I händelse av framgång kommer man att omedelbart erbjuda Ryssland fred på moderata villkor. Härvid räknar den tyska regeringen på de ryska socialrevolutionärernas verksamhet bland järnvägstjänstemännen och på deras strävan efter en fred till varje pris. Vid reträtten på den franska fronten räknar man till och med med möjligheten av Belgiens och en del av Elsass-Lothringens utrymmande för att göra Frankrike och England mera benägna för en fred.

5.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

Den 12/25 mars 1917, N:r 238.

Härstädes sprida sig rykten om att i Berlin oroligheter utbrutit och att kejsar Wilhelms avresa till Hamburg föranletts av dessa och ej, såsom de tyska tidningarna påstå, av hans hälsotillstånd.

6.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

Den 4/17 april 1917, N:r 239.

Den schweiziske socialistiske deputeraden Grimm skall hastigt resa genom Tyskland till Stockholm i avsikt att därifrån begiva sig till Ryssland. Enär legationen viserar pass endast för resa genom Frankrike och England, kommer Grimm att göra framställning om visering i Stockholm. Emigrantkommittén i Zürich har lämnat legationen en skriftlig förklaring om att Grimm erhållit i uppdrag att underhandla med minister Kerenski om de ryska emigranternas återvändande genom Tyskland. Det är intet tvivel underkastat, att detta endast är en förevändning och att Grimm har tagit synnerligen aktiv del uti de underhandlingar med de tyska socialisterna, efter vilka tyska regeringen lämnat tillstånd för genomresa till en grupp pacifister, vilka avreste förra veckan. Ett

envist rykte cirkulerar om att Grimm bett den schweiziske utrikesministern lämna honom bistånd vid underhandlingarna med tyskarna.

7.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

Den 20 febr./5 mars 1917, N:r 187.

I den härvarande tyskspråkiga pressen kan man ånyo börja iakttaga tysk propaganda till förmån för en fred med Ryssland. Alla tidningar återgiva under rubriken »Det tysk-ryska närmandet» den nationalliberale ledaren Bassermanns artikel, vilken varit införd i en Leipzigtidning. I artikeln säges bland annat, att krigets utgång skall övertyga Ryssland om att Konstantinopels erövring är omöjlig, att Rysslands intressen åter skola vända sig mot Östasien, varest oundvikligen en konflikt med England och en ändring av den ryska politiken skall uppstå. Endast en rysk-tysk överenskommelse kan rädda världen från England och upprätta havens frihet. Dessutom meddelar den schweiziska pressen ur tyska källor, att de ryska myndigheterna på den senaste tiden börjat förhålla sig mera mänskligt mot de tyska fångarna. Man fäster även uppmärksamheten därpå, att den tyske krigsministern i riksdagen på tal om behandlingen av krigsfångarna riktat anfall mot den franska regeringen men ej mot Ryssland.

*

Sålunda hava tyskarnas försök att sluta fred — och orsakerna härtill — ej varit obekanta för vår provisoriska regering. Även kan man ända från början gissa sig till den verkliga karaktären av Grimms mission i Ryssland. Det är därför desto mera förvånansvärt, att den gjorde förvånade ögon 4 månader senare, då den tillskrev Grimm sådana förrädiska avsikter, med vilka den var väl bekant redan lång tid före hans ankomst, och till bourgeoisiens och våra bundsförvanters fördel lät utvisa honom ur Ryssland, under det att den betäckte sig med ett fikonalöv.

I ljuset av de ovan återgivna dokumenten erhåller såväl Grimms pacifistiska mission som även herrar Miljukovs och Tereschtschenkos samt deras meningsfränders roll en karaktär, något olik den, som Kerenskis regering vid denna tid lät påskina inför den allmänna opinionen i Ryssland.

A. Alek.

(»Isvjästia» 28 dec. 1917/10 jan. 1918.)

Grimm-affärens politiska behandling.[1]

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

Den 6/19 juli 1917, N:r 445.

I dag har Storbritanniens representant förklarat för Hoffmann, att hans förmedling vid överlämnandet till Ryssland av Tysklands fredsanbud skall göra ett djupt och mycket oförmånligt intryck i England. Enligt ministerns ord kan man vänta ett utbrott av missbelåtenhet i den engelska pressen, vilken kommer att anklaga den schweiziska regeringen för att ej samvetsgrant iakttaga neutraliteten. I dag uttalade jag under samtal med den franske ministern den meningen, att ögonblicket nu kommit för ententemakterna att göra sig fria från Hoffmann, en »listig jesuit», såsom den franske ministern kallar honom,

[1] Den schweiziske Zimmerwaldsocialisten Robert Grimm, som våren 1917 uppehöll sig i Petrograd, blev därifrån i mitten av juni utvisad med anledning av ett till honom riktat telegram från schweiziske förbundsrådsledamoten Hoffmann innehållande en tysk fredstrevare. Telegrammet, som uppsnappades och publicerades i svenska tidningen »Social-Demokraten» den 16 juni 1917, gav anledning till en mycket livlig presspolemik och skarpa angrepp på de i affären invecklade för att ha gått tyska ärenden samt till Hoffmanns utträde ur schweiziska förbundsrådet.

en mycket intelligent och för ententen skadlig person. Hans tyskvänlighet är ingen hemlighet för någon. Hoffmann har hittills självständigt lett den schweiziska politiken och har ej tillåtit förbundsrådets inblandning. Det är synnerligen önskvärt, att han utbytes mot en person, som bättre passar för oss.

Ur diplomatiska källor har jag upprepade gånger erhållit underrättelser om att Hoffmann öppet uttalat den åsikten, att Ryssland befinner sig vid undergångens brant. Med hans avgång skulle härstädes en av de förnämsta källorna för rykten, vilka äro ofördelaktiga för Ryssland, oskadliggöras. Hoffmann har försökt övertyga den engelske ministern, att han inblandade sig i Grimms verksamhet endast av den anledningen att denne själv bad Hoffmann att sända honom de tyska fredsvillkoren. Han försäkrade även, att han handlade på eget ansvar och att förbundsrådet tills i dag på morgonen ej hade sig något bekant om Hoffmanns medling. Jag antager, att denna sista förklaring är överensstämmande med sanningen. Hoffmann har vidare sagt till engelske ministern, att en av de förnämsta orsakerna till hans uppdrag åt Grimm var hans stora oro för Schweiz' öde, vilket, i den händelse kriget fortsätter, kommer att nästa vinter lida av en livsmedelskris. Hoffmanns svepskäl övertygade ej den engelske ministern om att Hoffmann endast begått en vanlig oförsiktighet. Jag å min sida betvivlar ej, att Hoffmanns telegram var en noggrant överlagd manöver. Jag motser till och med till fullo den möjligheten, att Hoffmann kommit överens därom med Grimm före den sistnämndes resa till Ryssland. Det synes mig synnerligen önskvärt, att det arbetas på Hoffmanns avgång från hans post genom en häftig och utomordentlig kampanj i den ryska pressen.

Jag anser det vara min plikt att framhålla, att med anledning av schweizarnas sjukliga egenkärlek en påtryckning på deras regering i ändamål att därifrån få för ententens intressen skadliga personer avlägsnade, under vanliga förhållanden endast skulle hava ringa utsikt till framgång, men nu har Hoffmann råkat i knipa, och det skulle vara synnerligen önskvärt att ej lämna det gynnsamma tillfället outnyttjat.

Undertecknat: Onu.

(»Isvjästia» 7/20 jan. 1918.)

Italiensk fredspropaganda i Ryssland.

Hemligt telegram från ambassadören i Rom.

Den 30 mars/12 april 1917, N:r 241.

Personligt.

Man har strängt förtroligt meddelat mig från Consultan, att den italienske deputeraden, den officielle socialisten Morgari, ämnar resa till Ryssland för bedrivande av propaganda mot kriget. Italienska regeringen ser ingen möjlighet att hindra Morgaris resa av den orsaken, att han befinner sig utanför Italiens gränser.

Undertecknat: Giers.

Till ryska legationen i Jassy per direkt linje genom högkvarteret.

Hemlig skrift.

Italienaren Morgari, vilken ämnar resa till Ryssland, är ånyo införd i kontrollbyråns register. Hav den godheten att vägra visering av hans pass.

Undertecknat: Dolivo — Dobrovolski.

(»Isvjästia» 7/20 jan. 1918.)

Stockholmskonferensen.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 29 juli/11 aug. 1917, N:r 636.

Brådskande.

Personligt. — Jag hade i dag på morgonen ett intimt och mycket långvarigt samtal med Lloyd George på hans initiativ, och innehållet i detta samtal är så viktigt, att jag anser det vara min skyldighet att lämna en så fullständig redogörelse för detsamma som möjligt. Ur engelska tidningar är Eder bekant angående resultatet av arbetarepartiets i går hållna omröstning rörande Stockholmskonferensen. Lloyd George sade mig följande:

»Eder not om att ryska regeringen anser konferensen vara en partisak och att, ehuru Eder regering nu utgör ett uttryck för hela Rysslands strävande, den ej betraktar konferensen med 'intresse' och ej 'ivrigt önskar densamma', såsom härvarande press skrev, är för oss ett dokument av den allra största vikt. Vi hava i likhet med våra övriga bundsförvanter beslutat att ej lämna representanter för våra arbetare tillträde till konferensen. Jag meddelade omedelbart Eder not till Henderson och fordrade, att han skulle göra arbetarepartiets i går hållna konferens under-

rättad därom. Henderson gjorde ej detta, varigenom han ej övade vederbörligt inflytande på konferensen, ej uppfyllde sina förpliktelser mot landet och vår bundsförvant, av vilken orsak han omedelbart måste utgå ur regeringen.[1] Jag riskerade mycket, då jag ställde mig till hans skydd inför landet med anledning av Parisresan, och nu vedergäller han mig på detta sätt.»

Lloyd George ämnar bringa detta till offentlig kännedom och säga, att Henderson genom att offra landets intressen för en ren partisak bragt regeringen i svårigheter. Lloyd George skall förklara i underhuset om måndag, att pass under inga förhållanden komma att utlämnas. Han räknar på att, när det verkliga sakförhållandet blir bekant för arbetareorganisationerna, agitationen till förmån för resan till Stockholm av sig själv skall falla bort.

Därefter övergick Lloyd George till den fråga, som av honom berörts på den nyligen hållna ententekonferensen, och sade mig:

»England, Frankrike och Italien hålla västfronten, Ryssland håller östfronten. För ernående av seger fordras ett fullständigt och oavbrutet samarbete. Jag säger Eder öppet, att så länge den ryska militära överledningen står i förbindelse med oss genom telegram, så länge den representeras av Schilinski och Palitsyn eller av unga generaler, vilka veta mindre än våra om läget på den ryska fronten samt det ryska krigskabinettets och den ryska överledningens planer,

[1] Arbetareministern Henderson avgick den 11 augusti ur engelska regeringen efter en synnerligen skarp kontrovers med Lloyd George med anledning av Hendersons hållning i fråga om engelska arbetarepartiets deltagande i Stockholmskonferensen.

avsikter och möjligheter, så länge kommer något dylikt samarbete ej att existera. Ej en enda gång, ej på en enda militär konferens hava vi hört ett välunderrättat och fullt auktorativt ord från någon rysk general.»

Lloyd George bad mig energiskt, att till den förestående militära konferensen omkring den 15 september, »den viktigaste under hela kriget», en auktoritativ general skulle sändas från Ryssland, försedd med alla fullmakter, och att han om möjligt skulle anlända till London i förväg. Lloyd George sade mig vidare, att han innerligt önskade hava intima, öppenhjärtiga och beständiga förbindelser med Kerenski, och han bad, att denna direkta kontakt skulle upprättas genom mig, till vilken han hyste fullt förtroende, och vilken han ansåg vara i besittning av Kerenskis fulla förtroende samt vara en av dennes närmaste medarbetare. Han sade mig, att jag kan uppsöka honom vid varje tillfälle, då jag anser detta nödvändigt och under de mest intima förhållanden. Han bad mig även att inleda mera direkta förbindelser med Bonar Law och med alla de ministrar, vilka i varje ögonblick böra vara fullkomligt invigda i frågorna rörande Rysslands intressen.

Jag svarade honom, att de diplomatiska traditionerna ej tillåta, att jag underhåller förbindelser med ministrarna med förbigående av utrikesministern, men att jag redan hade och för framtiden ämnade med Balfours vetskap bibehålla sådana förbindelser. Beträffande hitsändandet av en general hade jag redan före samtalet med Lloyd George för avsikt att på det mest bestämda sätt bedja Eder sända hit Alexejef. Jag vet, att hans hitresa skulle utöva oerhört inflytande ej endast de facto utan även tack vare den prestige, som han åtnjuter. Det är vidare absolut nödvändigt,

att jag av Eder hålles ännu fullständigare underrättad. Endast under sådana förhållanden kan jag vara en ständig förespråkare för Ryssland inför den engelska regeringen och utnyttja de personliga förbindelser, vilka giva mig möjligheten att fylla min uppgift. Jag ber om snart svar; jag ber att beslut måtte fattas om Alexejefs eller Russkis hitsändande. Vid mitt enskilda samtal med Lloyd George var utgivaren av tidningen »Manchester Guardian» närvarande — Lloyd Georges personlige och förtrogne vän, vilken av honom och mig mottog erforderliga direktiv för sin tidning, detta det mest inflytelserika av de radikala organen.

Undertecknat: Nabokof.[1]

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 1/14 augusti 1917, N:r 651.

N:r 2. — Ögonblickets viktigaste fråga är frågan om passen. Jag har härom från Paris avsänt chiffertelegram till Kerenski, Tseretelli, Tereschtschenko och Tcheidse. Bonar Laws i går gjorda förklaring i underhuset försvårar ställningen. Hav den godheten att meddela, huruvida den provisoriska regeringens diplomatiska medverkan är möjlig eller ej. Regeringens förklaring till förmån för konferensen skulle hava oerhörd betydelse. Kampanjen mot konferensen underlättas av de ständiga skiftningarna i den ryska regeringens politik, vilkens moraliska auktoritet är mycket stor. Trycket från högerpressen börjar göra sig gällande.

Undertecknat: Nabokof.

[1] Ambassadråd och rysk chargé d'affaires i London.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 1/14 augusti 1917, N:r 653.

Hänvisande till mitt telegram N:r 647.

Uteslutande till Eder personliga upplysning.

De i aftontidningarna just publicerade meddelandena synas mig bekräfta de åsikter, som jag framställde i mitt telegram i dag. Å ena sidan meddelas, att den amerikanska regeringen är i besittning av upplysningar, som övertygat densamma därom att Stockholmskonferensen är uttänkt av Tyskland och att propagandan för densamma drives av detta land i avsikt att söka erhålla arbetarnas och de socialistiska partiernas stöd för de tyska fredsvillkoren. Sedan detta faktum kontrollerats, ger det ej endast vår regering möjlighet utan ålägger den, synes det mig, moralisk skyldighet inför de förbundna att definitivt och fullt kategoriskt taga avstånd från Stockholmsöverenskommelsen och från försöken från vissa personer, vilka ej hava fullmakt därtill från hela Ryssland och ej äro ansvariga för »sin politik»(?), att försvara denna konferens. Å andra sidan gör Vatikanens aktion det ej endast opportunt utan trängande nödvändigt att komma överens med bundsförvanterna angående bestämmande av sådana fredsvillkor, som äro antagliga för alla de allierade.

I betraktande av ögonblickets stora allvar ber jag Eder att ej förebrå mig för dessa mina energiska hänvändelser till Eder, och jag skall vara djupt erkännsam för ett så utförligt svar som möjligt på dessa frågor. Jag anser, att det skulle vara synnerligen viktigt, att man läte de fyra delegerade, som uppehålla

sig i utlandet, genom de »råd», som givit dem fullmakter, förstå, att en fortsatt agitation till förmån för Stockholmskonferensen under de nuvarande förhållandena endast skadar Rysslands intressen. Jag tror, att ett telegram i denna anda från Kerenski skulle hava en lika stor betydelse. Den engelske ambassadören skall otvivelaktigt tala med Eder om Vatikanens förslag, och det skulle för mig vara synnerligen värdefullt att vara underrättad angående Edra åsikter.

Undertecknat: Nabokof.

(»Isvjästia» 2/15 dec. 1917.)

Hemligt telegram från utrikesministern till ambassadören i Washington.

Petrograd den 5 (18) aug. 1917, N:r 3572.

Komplettering till mitt telegram N:r 3569, N:r 1.

Personligt. Förtroligt. Ehuru jag under de nuvarande förhållandena personligen förhåller mig avvisande mot Stockholmskonferensen, så bör man ej desto mindre räkna med att den trots allt otvivelaktigt kommer att hållas. Det skulle vara mycket viktigt, att i detta fall delegerade från våra socialistpartier ej stode öga för öga endast med delegerade från de med oss fientliga makterna. Ur denna synpunkt och med hänsyn till det amerikanska socialistpartiets svaghet skulle det vara önskvärt att förmå det amerikanska arbetareförbundet till deltagande i konferensen, ehuru detsamma ej är officiellt erkänt såsom socialistiskt. Jag skulle gärna vilja veta, huruvida det från Eder sida är möjligt att inverka i denna riktning.

Undertecknat: Tereschtschenko.

(»Isvjästia» 29 nov./12 dec. 1917.)

Hemligt telegram från ministern i Stockholm.

Den 5/18 aug. 1917, N:r 445.

Personligt.

Branting, vilken till en början var mycket bekymrad med anledning av den situation, som skapats på grund av de allierades vägran att utlämna pass till socialisterna, har lugnat sig något. I går uttryckte han sig på följande sätt i ett enskilt och strängt förtroligt samtal, (vilket)[1] jag nedskriver ordagrant, såsom meddelade[2] mig: »I den händelse Kerenski, utan att förneka konferensens idé, förklarar, att han anser den för närvarande olämplig, så skall den holländsk-skandinaviska kommittén foga sig.» — Om Ni anser det nödvändigt att använda denna upplysning, ber jag enträget att hemlighålla dess härkomst och ej kompromettera Branting och därigenom beröva oss en värdefull källa för upplysningar.

Undertecknat: S. Gulkevitch.

[1] Utelämnat i den ryska texten.

(Övers. anm.)

[2] Satsens subjekt saknas i den ryska texten, varigenom dess betydelse bliver något oklar.

De ovan angivna bristfälligheterna i den ryska texten kunna bero på fel i meddelandets övertelegrafering eller dechiffrering.

(Övers. anm.)

Finanskonferensen i Schweiz.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

Den 4/17 sept. 1917, N:r 707.

I härvarande tidningspress har sipprat ut ett rykte, att några finansmän från båda de krigförande lägren för ej längesedan hållit omfattande överläggningar i Schweiz. Konferensens sammansättning och målen för överläggningarna hållas strängt hemliga. Det har med säkerhet konstaterats, att följande personer deltagit: Jack Stern från Nederländska banken i Paris, Tuckman från Lloyd's Banks Pariskontor, Fürstenberg, direktör för tyska Disconto Gesellschaft; dessutom en representant för Deutsche Bank och en representant för Österreichische Bank. Ehuru engelsmännen förnekat sitt deltagande i konferensen, anlände emellertid till Genève från London den 2 september verkställande direktören för Lloyd's Bank Bell, under förevändning att grunda ett avdelningskontor i Schweiz.

Ryktena uppge, att följande grundval för en överenskommelse diskuterats: Elsass-Lothringens återlämnande till Frankrike och tillfredsställande av Italien. Ingenting bestämt har kunnat konstateras beträffande Ryssland; det har endast påståtts, att centralmakterna

skulle erhålla vissa kompensationer i öster. De tyska deltagarna i konferensen påyrkade särskilt Östersjöprovinsernas avträdande till Tyskland och Finlands oberoende.

Undertecknat: Onu.

(»Pravda» 10/23 nov. 1917.)

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

Den 14/27 okt. 1917, N:r 815.

En inflytelserik engelsk-judisk finansman, deltagare uti den mycket omtalade konferensen, har uttalat sig i den riktningen, att Tysklands mål är att såvitt möjligt understödja separatiststrävandena i Ryssland och uppdela Ryssland i små riken, varigenom det med lätthet kan avsluta handelsfördrag med sådana svagare riken som Litauen, Kurland o. s. v. Bevarandet av Rysslands enhet skulle vara detsamma som att det kvarbleve under ententemakternas ekonomiska inflytande, vilket framför allt vore fördelaktigt för Amerika. För England erbjuder den ryska marknaden ej något särskilt intresse, enär England är mera sysselsatt med sina kolonier och sin sjöhandel, av vilken orsak ett avskiljande från Ryssland av ett antal små riken skulle kunna godkännas av detsamma, och detta desto mer som England, i den händelse Ryssland försvagas, erhåller fria händer i Asien. I ett uppdelat Ryssland skall den tyska industrien och den tyska handeln för lång tid finna arbete. Amerikas konkurrens med Tyskland om den ryska marknaden skulle till och med vara mera fördelaktig för England, än att en av dem vore förhärskande därstädes. Av meddelarens ord kan man draga den slutsatsen, att just dessa förslag

någo till grund för meningsutbytet med tyskarna på konferensen i augusti och september månader. Man kan göra det antagandet, att mellan de engelsk-franska och tyska grenarna av den internationella finansklicken även avslutats en politisk överenskommelse i denna riktning. Delaktigheten från de allierade diplomatiernas sida är ej bevisad. Fru Andrus(?) direkta deltagande är fullständigt uteslutet; emellertid är det möjligt, att, i ändamål att förvilla, olika kombinationer hava gjorts, i vilka hon kan vara delaktig.

Undertecknat: O n u.

(»Pravda» 13/26 nov. 1917.)

Tyskt fredsanbud genom spansk förmedling.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 23 sept./6 okt. 1917, N:r 803.

Mycket hemligt.

Strängt förtroligt och endast för ministern. Balfour sammankallade i dag representanterna för de förbundna stormakterna Frankrike, Italien, Amerika, Japan och Ryssland och lämnade oss följande strängt förtroliga meddelande:

Den spanske ministern har meddelat Storbritanniens ambassadör i Madrid, att en »mycket högtställd person» i Berlin inför spanske ambassadören uttryckt Tysklands önskan, att öppna fredsunderhandlingar med England. Spanska regeringen avböjer »medlarskapet» men »har ej ansett det vara möjligt att dölja denna förklaring angående Tysklands beredvillighet för den engelska regeringen». Den senare[1] svarade, att han ej visste, vilken ställning hans regering skulle intaga till den tyska regeringens förklaring, men trodde, att fredsanbuden, för att erbjuda möjlighet för diskussion mellan de förbundna, måste hava en karaktär, vilken

[1] Den engelske ambassadören. (Övers. anm.)

skarpt skilde dem från de tyska strävanden, som funnit uttryck i den tyska pressen. När den engelska regeringen erhöll sin ambassadörs rapport, ställdes den inför alternativet att antingen låta Tysklands förklaring förbli obesvarad eller också svara med den största möjliga försiktighet. Det förstnämnda tillvägagångssättet skulle giva den tyska regeringen möjlighet att exploatera Englands avslag för att höja sin prestige i Tyskland och, något som vore ännu viktigare, att stärka den redan förut starka agitationen i den riktningen, att England helt visst önskar Tysklands fullständiga krossande och drager med sig Ryssland och de övriga bundsförvanterna.

Av denna anledning giver den engelska regeringen följande svar genom sin ambassadör i Madrid: »Hans Kungl. Majestäts regering är villig att mottaga det meddelande, som den tyska regeringen skulle vilja göra angående freden och diskutera detta meddelande med sina bundsförvanter.» Jag har ordagrant återgivit detsamma. Med anledning av den trängande nödvändigheten att iakttaga synnerlig och utomordentlig försiktighet i förbindelserna med vår fiende, vilken ej skulle tveka att göra vilka som helst illvilliga förvrängningar av ord eller principer, erhöll Englands svar med avsikt en kort formulering.

Vid diskuterandet av detta svar vid den i dag hos Balfour hållna konferensen mellan ambassadörerna kommo vi enhälligt till den slutsatsen, att Tysklands mål — denna manöver tillskrives Kühlmann — är att förmå de allierade att upptaga diskussionen om fredsvillkoren med Tyskland. Detta Tysklands försök bekräftar de farhågor, vilka jag uttalade i telegrammet N:r 761 av den 7/20 sept. Vi kommo överens om att man bör förklara för Tyskland, att vi — i

den händelse saken föres vidare genom det nu avsända korta meddelandet — från detsamma vänta bestämda uppgifter beträffande de krigsmål, som det eftersträvar, och att vi ej under någon form samtycka till separatunderhandlingar mellan en av de förbundna och Tyskland och ej heller till kollektiva underhandlingar, förrän vi inbördes hava diskuterat, huruvida för oss den allmänna karaktären av Tysklands krigsmål är antaglig. Enhälligt erkändes, att nu mera än någonsin tillförene fullständigt samförstånd erfordrades mellan de allierade. Tyskland vände sig till England otvivelaktigt av den anledningen, att England för närvarande ovedersägligen intager en ledande ställning inom ententen. Under intrycket av de segrar, som England under den senaste tiden vunnit i Mesopotamien, och de stora framgångarna på västfronten har beträffande stämningen inom armén och landet otvivelaktigt en stark omkastning inträffat till förmån för större förhoppning på en slutlig seger. Alla vittnesbörd tyda på att andan inom de tyska trupperna fallit i motsvarande grad.

Under diskussionen uttalade jag den förvissningen, att Ryssland skall gemensamt med bundsförvanterna stödja den ovan angivna åsikten, d. v. s. att vi före upptagandet av några som helst underhandlingar med Tyskland måste veta, vad det vill, och sinsemellan diskutera, huruvida dess önskningar erbjuda en för oss antaglig förhandlingsgrundval. Som Tysklands aktion och vår av densamma föranledda rådplägning är en sträng hemlighet, förklarade jag vid densamma för Balfour, att jag skulle giva mitt meddelande till Eder en synnerlig förtrolig karaktär, och att vår regering under det nuvarande ögonblickets synnerligen svåra förhållanden ävenledes otvivelaktigt skulle

inse, huru fördärvligt avslöjandet av denna hemlighet skulle vara för de allierade och framför allt för Ryssland. Ryssland är för närvarande i högre grad än någonsin förut i behov av lojalt stöd och uppriktigt samarbete med bundsförvanterna, enär det ej är något tvivel underkastat, att Tyskland emot oss söker vända den på de av detsamma besatta ryska områdena tilllämpliga formeln angående »folkens självbestämmanderätt» och kommer att framställa det argumentet, att Östersjökusten aldrig varit rent rysk. Jag ber Eder meddela mig angående mottagandet av detta telegram.[1]

(»Isvjästia» 21 nov./4 dec. 1917.)

[1] Ett officiellt Berlintelegram av den 13 december 1917 bekräftade uppgiften om att fredstrevare genom en neutral makts förmedling ägt rum i september samma år, ehuru en annan version än Balfours gavs angående initiativet till och förloppet av meningsutbytena.

RYSKA REVOLUTIONENS FÖRSTA SKEDE.

Rysslands och Englands vänskap.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 1/14 juli 1917, N:r 547.

Personligt.

Jag kan ej underlåta att fästa Eder uppmärksamhet på det motsägande uti det av livlig och varm sympati för Ryssland och tacksam beundran för dess bedrifter genomträngda telegrammet från Lloyd George till furst Lvof å ena sidan och den engelska regeringens hållning till oss å den andra sidan, varom talades i mitt gårdagstelegram under nummer 540. — I går förklarade premiärministern i underhuset, att pånyttfödelsen av Rysslands militära kraft är en stor händelse, av vilken måhända mänsklighetens öde beror. Och samtidigt härmed vägrar man oss den hjälp, varav vi äro i trängande behov. Man erhåller det intrycket, att inom själva engelska regeringen den högra handen ej vet, vad den vänstra gör. Delvis är det även så.

Huru sund och kraftig den engelska statsorganismen än är, så har tre års envis och fordrande anspänning av alla levande krafter för kriget ej kunnat undvika att åstadkomma skada och ett visst sönderfallande inom denna fasta organism. Lloyd George,

som för ej längesedan var torypartiets mest energiske och oförsonlige fiende, fördes av hela landets röst fram till platsen som en ledare, vilken har till sina omedelbara medarbetare sådana klart och ensidigt konservativa män som Curzon, Milner och Carson, liksom i viss mån även Balfour. Av detta förhållande beror disharmonien. När jag förklarar i ett offentligt tal, att diplomatiens gamla metoder för alltid gravlagts och att ingen diplomati kan hava framgång utan understöd och sympati från de levande folkliga krafterna, vilka diplomatien ofrånkalleligen böra taga med i beräkningen, så hälsas dylika förklaringar med bifall av den allmänna ledningen och av ledande politiker sådana som Lloyd George själv, lord R. Cecil m. fl. Men de falla naturligt ej personer av Curzons och Milners typ i smaken. Lloyd George är överhopad av betydelsefulla frågor av den största politiska vikt, den irländska frågan, den politiska kampen. Av denna anledning är det mycket möjligt, att när han sänder hälsningar till Ryssland, han ej samvetsgrant gör klart för sig, att hans medarbetares verksamhet samtidigt undergräver Rysslands förtroende till uppriktigheten av den engelska vänskapen. Jag vet, att såväl Lloyd George som Balfour hysa personligt förtroende för mig. Så sent som i går talade Lloyd George med mig under ett flyktigt samtal med oförfalskad glädje och hänförelse om Ryssland och bad mig om detaljerade uppgifter angående händelserna hos oss.

Men till att motverka de personliga sympatierna för mig vid mina överläggningar bidrager otvivelaktigt numera det faktum, att jag i härvarande regerings ögon är en representant, som vilken dag som helst kan vara tvungen att avbryta sitt arbete. Med under-

stöd och uppmuntran från eder sida skulle jag med större auktoritet och måhända med större framgång kunna inverka på själve Lloyd George och på ministrarna samt skingra de iakttagna motsägelserna. Det närvarande ögonblicket är kritiskt, och varje dag är dyrbar. Som jag endast har Rysslands väl för ögonen, vill jag av denna orsak bedja Eder att på ett eller annat sätt bringa till ett slut den obestämdhet i min ställning, i vilken jag befinner mig med anledning av ovissheten om en ny ambassadör är utnämnd och när han anländer. Jag skall ägna alla mitt förstånds och min själs krafter åt att tillvaratage Rysslands intressen i England och åt att hålla Rysslands fana på vederbörlig höjd under denna de svåra skakningarnas tid. Men för att kunna fortsätta detta fordras mig stöd, utan vilket mina krafter skola visa sig otillräckliga.

Undertecknat: N a b o k o f.

(»Pravda» 21 nov./4 dec. 1917.)

Julioroligheterna i Petrograd.

Till ambassadörerna i Paris, London, Tokio och Washington samt ministern i Stockholm.

Den 5 (18) juli 1917, N:r 3058.

Regeringskrisen har ännu ej lösts med anledning av gårdagens händelser på gatorna.[1] Demonstrationen av bolschevikerna och Kronstadtmatroserna, vilka drogo med sig beväpnade arbetare och några truppavdelningar, huvudsakligen från Petrograds omgivningar, medförde blodiga sammanstötningar på många gator i Petrograd. De demonstrerande omringade Tauriska palatset och hotade arbetare- och soldatrådet samt fordrade, att detta skulle taga all makt i sina händer. Rådet vägrade emellertid att giva efter för

[1] Den åsyftade ministerkrisen, som ursprungligen föranleddes av tre kadettministrars avskedsansökan, angavs vara föranledd av meningsskiljaktigheter mellan de socialistiska och kadettministrarna angående Ukrainas autonomi. Genom de av bolschevikerna med starkt militärt stöd anordnade oroligheterna i Petrograd, som togo sin början den 16 juli och fortsatte de följande dagarna, blev regeringens ställning ytterst prekär. Den lyckades emellertid genom omfattande militära åtgärder bli herre över situationen, och framträdde den 22 juli i rekonstruerad form med den unge, hastigt avancerade krigsministern Kerenski som chef i furst Lvofs ställe.

påtryckningen. På arbetare- och soldatrådets begäran sände befälhavaren för trupperna kanoner till hjälp, efter vilkas första skott mängden skingrades.

På grund av den vacklande stämningen inom flertalet av garnisonens truppavdelningar, vilka kvarblivit i kasernerna, var ställningen i går oroande, och en del av staden var i de beväpnade massornas händer. Framemot kvällen lyckades man på Slottsplatsen sammandraga några avdelningar, vilka började hejda och avväpna de anländande bolschevikiska automobilerna. Samtidigt förbereddes allt till ett väpnat försvar. Delar av staden, såsom exempelvis Liteinigatan, rensades så småningom. Under loppet av natten och i dag på morgonen inkommo ett flertal förklaringar från garnisonens truppavdelningar, att de förblevo arbetare- och soldatrådet samt regeringen trogna. Dessa avdelningar vidtaga åtgärder för ordningens upprätthållande. I staden utsändas patruller, och ordningen håller på att återupprättas.

Bolschevikerna samlas tydligen i Petrograd- och Viborgstadsdelarna. En del av Kronstadtmatroserna hava återvänt till Kronstadt. Det ösregn, som fallit sedan i går middag, är föga ägnat att befrämja gatuoroligheterna. Under denna tid hava några hundra offer för gevärs- och kulspruteelden på gatorna registrerats. Stämningen bland befolkningen är upprörd mot de ordningsstörande elementen. Till dess att ministerkrisen lösts, ämnar man låta regeringen behålla sin nuvarande sammansättning och ersätta några ministrar med departementschefer med rådgivande röst.

Undertecknat: Tereschtschenko.

Hemligt telegram till ambassadörerna i Paris, London, Tokio och Washington samt ministern i Stockholm.

Den 9 (22) juli 1917, N:r 3098.

I det allmänna läget har en skarp omkastning inträffat. Bolschevikernas aktion har slutat med deras fullständiga nederlag. En avgörande roll spelade den provisoriska regeringens tillkallande av trupper från fronten, vilka började anlända i går morse. I går besattes Kschesinskajas[1] hus och Durnovos villa samt rensades Peter Paulsfästningen, dit Kronstadtmatroserna och bolschevikerna tagit sin tillflykt. En del av de sistnämnda gåvo sig, en del flydde, och det hela försiggick utan blodsutgjutelse. Befälhavaren för en av de anlända truppavdelningarna, medlemmen av arbetare- och soldatrådet, löjtnant Masurenko, utfärdade en order, i vilken förklarades, att hans avdelning skulle ingripa mot de pultroner och förrädare, som gömde sig i Peter Paulsfästningen.

En hel del beslutsamma åtgärder äro på väg att genomföras för att avväpna och oskadliggöra alla de delar av organisationen och alla de personer, som deltagit i upploppet. Regeringen har förklarat, att såväl deltagare som uppviglare skola ställas inför rätta. Man har ej lyckats arrestera sammansvärjningens huvudmän, däribland bolschevikledarna, enär dessa hava gömt sig. Befallningen angående arresterandet har enhälligt utfärdats av regeringen. Tidningen »Pravda» är indragen. På kvällen anlände Kerenski, som entu-

[1] I dansösen Kschesinskajas hus hade bolschevikledaren Lenin vid sin återkomst till Petrograd slagit sig ned.

siastiskt hälsades av folket och trupperna. De ledande kretsarnas förhoppningsfulla stämning har något grumlats med anledning av händelserna i Galizien, men det allvarsamma läget vid fronten stärker ytterligare regeringens beslut att definitivt sätta en gräns för den brottsliga agitationen, vars förbindelser med Tyskland nästan äro konstaterade.

I fråga om avslöjandet av dessa förbindelser har gjorts ett fel i tidningarnas alltför tidiga publicering av de komprometterande dokumenten, vilket försvårat brottslighetens bevisande. Pressen har alldeles förvrängt Nekrasofs och min roll i denna sak. Vi fordrade på det mest bestämda sätt, att de skyldiga skulle ställas till ansvar, men ansågo, att en publicering var möjlig först efter arresterandet. Inom regeringen skola troligtvis vissa förändringar göras, vilka ej kunna framkalla tvivel inom landet.

Undertecknat: Tereschtschenko.

Till ambassadörerna i Paris, London, Washington och Tokio samt till ministern i Stockholm.

Den 9 (22) juli 1917, N:r 3099.

Man kan för närvarande anse, att upproret är definitivt kvävt. De upproriska trupperna avväpnas och upplösas. Förstärkt bevakning upprätthålles i staden av trupper. Vid vissa tillfällen inträffade skottlossning i provokatoriskt syfte från husens fönster, men de energiska åtgärderna hava överallt återställt lugnet och ordningen. Alla misstänkta personer arresteras omedelbart. Inom trupperna i Petrograd råder en stark stämning mot bolschevikerna.

Kerenskis utnämning till ordförande i ministerrådet hälsas med tillfredsställelse av alla. Regeringens slutgiltiga sammansättning skall meddelas i dag efter hans ankomst. Nekrasof inträder i egenskap av minister utan portfölj och vice ministerpresident. Tseretelli har ad interim samtyckt till att åtaga sig ledningen av inrikesministeriet. De övriga ministrarna bibehålla sina portföljer. För de övriga ministrarna komma departementschefer med rådgivande röst att utnämnas.

Regeringens deklaration är hållen i en mycket moderat ton, som ingalunda rättfärdigar furst Lvofs fruktan. Denne har uppträtt i pressen med en förklaring, enligt vilken hans avgång ur regeringen är beroende på meningsskiljaktighet med avseende på den framtida politiken. I deklarationen finnas emellertid varken några punkter angående den demokratiska republiken eller angående radikala åtgärder med avseende på jordfrågan före den konstituerande församlingen, mot vilka Lvof gjort invändningar.

Regeringens viktigaste uppgift är i det nuvarande svåra ögonblicket kampen mot den yttre fienden, vilkens framgångar huvudsakligen förklaras av upplösningen inom armén, vilken åstadkommits av bolschevikerna och de tyska agenterna. För arméns återupprättande komma de mest beslutsamma åtgärder att vidtagas, bestående å ena sidan av avbrytandet och förhindrandet genom energiskt ingripande av alla försök till indisciplinärt uppträdande och brottslig agitation. Samtidigt härmed skall inuti landet en stark regeringsmakt skapas och ordningen till vilket pris som helst återställas. Dessutom ämnar regeringen ofördröjligt skrida till förverkligande av de åtgärder, vilka äro uppräknade i deklarationen, och därigenom

stärka den nya statliga ordningen. Nödvändigheten av en stark regeringsmakt och av en skapande revolutionär verksamhet erkännes av landets samtliga demokratiska element.

Undertecknat: Tereschtschenko.

(»Isvjästia» 29 nov./12 dec. 1917.)

Ryska emigranternas hemvändande.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 11/24 juli 1917, N:r 675.

Hänvisande till mitt telegram N:r 552.

Frågan om att med tillhjälp av statsmedel fortsätta med att sända hem politiska emigranter från kontinenten och från London till Ryssland börjar att bliva så allvarlig, att jag är tvungen att helt ansluta mig till den åsikt, som hyses av vissa personer bland emigranterna, vilka äro värda fullständigt förtroende, och som jag framställde i mitt telegram N:o 552. Det är intet tvivel underkastat, att anarkister, brottslingar och andra samhällsvådliga element redan inträngt i Ryssland såsom politiska emigranter. Varken ambassaderna eller konsulaten äro i verkligheten i stånd att kontrollera, att vederbörande verkligen tillhöra de politiska emigranterna, utan måste förlita sig på emigrantkommittéernas utlåtanden.

Med anledning av att deras åsikter i och med återvändandet till Ryssland av den avgjort största delen av emigranterna förändrats, hava dessa kommittéers utlåtanden nu ej samma betydelse och lämna ej samma garantier, som tidigare. Doktor Gavronski har redan vägrat att vara ledamot av emigrantkommittén i London och lämnar den i dagarna med all sannolikhet

definitivt efter att hava kommit i konflikt med den i en principfråga. Denne är emellertid enligt min fasta övertygelse just den person, som rätt förstår att bedöma kommitténs uppgifter och arbetssätt. Jag anser det nödvändigt, att regeringen genom cirkulär meddelar ambassaderna i London, Paris och Rom samt kommittén[1] i Bern, att hemsändandet av emigranter för tillfället inställes, till dess att särskilda kommissarier med vittgående fullmakter och ansvarighet utnämnts här och i Paris. Detta skall giva möjlighet att till Ryssland översända ett större antal krigsfångar och krigstjänstskyldiga. Jag anhåller om skyndsamt svar.

Undertecknat: Nabokof.

(»Pravda» 23 nov./6 dec. 1917.)

Hemligt telegram till ministern i Stockholm.

Den 14 (27) juli 1917, N:r 3171.

Med anledning av de avslöjanden och anklagelser mot bolschevikerna, som stå i samband med den senaste tidens händelser i Petrograd, samt de åtgärder, som den provisoriska regeringen härstädes vidtagit mot de förnämsta agitatorerna, anses det vara synnerligen nödvändigt, att vår emigrantkommitté i Stockholm utesluter ur sin krets alla personer, som bekänna sig till bolschevismen, och framför allt Ganetski, alias Fürstenberg, samt doktor Heller.

Jag beder Eder att med alla till buds stående medel inverka på kommittén i ändamål att genomföra vår fordran, varvid Ni bör framhålla, att vägran att underkasta sig tvingar oss att avbryta alla förbindelser med kommittén och att ej erkänna densamma.

Undertecknat: Tereschtschenko.

[1] Bör tydligtvis vara: legationen. (Övers. anm.)

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 21 sept./4 okt. 1917, N:r 795.

Anhåller om telegramsvar.

N:r 2.

Genom en not av den 1 okt. delgav engelska regeringen ambassaden, att för närvarande i London uppehålla sig 570 politiska emigranter, män och kvinnor, vilka vänta på tillstånd att få återvända till Ryssland. Flertalet av dessa äro personer, som äro på genomresa genom England från Frankrike, Schweiz och Italien, men bland dem finnas även en del krigstjänstskyldiga, vilka äro bosatta i London och försedda med av generalkonsulatet utfärdade temporära bevis om frikallelse från krigstjänstgöringen. Efter överenskommelse mellan generalkonsulatet och de engelska myndigheterna beslöts snart efter det att den engelsk-ryska konventionen trätt i kraft, att de krigstjänstskyldiga bland de i London boende politiska emigranterna skulle betraktas särskilt, enär man vid denna tidpunkt antog, att deras antal var ringa, och att det skulle vara möjligt att avsända dem, så fort den ryska gränsen öppnats. Emellertid kunde ej denna överenskommelse med anledning av det sedermera utfärdade förbudet att ej till någon som helst person utfärda pass utan föregående tillstånd från den ryska regeringen genomföras, och i London finnas sålunda numera 150 à 200 sådana krigstjänstskyldiga. Med anledning av osäkerheten om när pass skola kunna utfärdas till dessa personer och ovissheten huruvida deras avresa till Ryssland överhuvudtaget tillåtes, befinna sig sålunda i de engelska myndig-

heternas händer ett antal ryssar, av vilka en del befinna sig i England endast därför att de hade för avsikt att resa direkt till Ryssland, under det att andras närvaro måhända ur engelsk synpunkt ej är önskvärd. Den engelska regeringen fäster med anledning härav ambassadens uppmärksamhet på den uppenbara olägenhet, som framkallas av de politiska emigranternas vistande i England på obestämd tid, i väntan på att varje särskilt fall skall avgöras i Petrograd, och framhåller möjligheten av att på grundval härav ej önskvärda konflikter kunna uppstå mellan regeringarna. Med anledning av det ovan anförda föreslår den engelska regeringen, att på de politiska emigranterna tillämpas samma procedur som beträffande de krigstjänstskyldiga, vilka beslutat återvända till Ryssland, samt att åt de politiska emigranterna pass utlämnas på samma grunder för resa till Ryssland.

Undertecknat: Nabokof.

(»Isvjästia» 29 nov./12 dec. 1917.)

Arméns reorganisation.

Hemligt telegram till ambassadörerna i London, Paris, Washington och Tokio samt ministern i Stockholm.

Den 13 (26) juli 1917, N:r 3159.

Det militära läget är fortfarande mycket svårt med anledning av våra truppers bristande motståndskraft och deras ännu pågående reträtt. Händelserna vid fronten i samband med det för ej längesedan inträffade myteriet i Petrograd hava medfört en omkastning inom den allmänna opinionen. Förbittringen över bolschevikernas verksamhet och det tyska spioneriet växer, under det att den någon gång tager sig ytterst skarpa former. Denna omkastning iakttages i hög grad med avseende på stämningen inom Petrograds garnison, ävensom bland arbetarna, varest ett omfattande tillnyktrande försiggår. Inom arbetare- och soldatrådet finnas tecken på en mognande avsikt att beslutsamt taga avstånd från bolschevikerna och att till och med utesluta dem ur arbetare- och soldatrådet. Arbetare- och soldatrådet har aldrig enligt auktoritativa personers åsikt visat ett sådant förtroende för regeringen som nu. Enligt dess sista beslut hava socialistministrarna befriats från nödvändigheten att på förhand bringa sina handlingar i överensstämmelse

med rådets önskningar. Regeringen fullföljer sitt program och har slagit in på vägen mot förverkligandet av en stark regeringsmakt.

Vid fronten genomföras ett flertal synnerligen stränga åtgärder. Under genombrottets första dagar erhöll befälet rätt att använda vapenmakt mot lydnadsvägrande. I går återinfördes dödsstraffet för förräderi och militära förbrytelser vid fronten, vilket straff alla armécheferna och ett flertal av regeringens kommissarier vid fronten per telegraf påyrkade. Lagen är enhälligt antagen av regeringen. Samtidigt härmed har inrikesministern erhållit rättighet att efter överenskommelse med krigsministern indraga sådana tidningar, som uppmana till olydnad mot de militära myndigheterna. I Petrograd hava åtgärder vidtagits för slutgiltigt återupprättande av ordningen, avväpnande av befolkningen samt förbjudande av folksamlingar, processioner och demonstrationer. Upplösandet av de skyldiga truppavdelningarna och deras avsändande fortskrider med framgång. Av ett speciellt ekonomiskt råd utarbetas ett flertal brådskande åtgärder av ekonomisk karaktär.

I den finska frågan avvaktar regeringen, att förbindelserna med den finska regeringen, vilka kommit i ett oklart läge med anledning av finnarnas egen tvekan beträffande den av lantdagen antagna lagen om självständighet för den finska lagstiftningen, åter skola klarna. Från Ukraina meddelas, att sekretariatet är valt, och man väntar ankomsten av en delegation för detsammas underställande regeringens bekräftelse.

Undertecknat: T e r e s c h t s c h e n k o.

(»Isvjästia» 29 nov./12 dec. 1917.)

Londonkonferensen 7–9 aug. 1917.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 25 juli/7 aug. 1917, N:r 620.

I dag öppnades här ententekonferensen, i vilken deltaga: Ribot, Painlevé, Thomas, general Foch m. fl.; Sonnino, italienske ambassadören och representanter för armén; å Englands sida samtliga medlemmar av krigskabinettet, Balfour, general Robertson och Morris. Jag inbjöds i sista ögonblicket, och jag begav mig till konferensen utan instruktioner och utan att veta, varom förhandlingarna skulle röra sig, varvid jag var Rysslands ende representant. Sammanträdet öppnades av Lloyd George med ett förslag att sända Ryssland en hänvändelse, i vilken i kategorisk form skulle framhållas den fara för alla de allierade, som hotar med anledning av den fortsatta obestämdheten i den ryska regeringens hållning och av frånvaron av disciplin inom armén. Thomas opponerade sig mot Lloyd George i bestämda ordalag och framhöll, att varje dylik hänvändelse endast skulle vara ägnad att göra ett negativt intryck, och i mera mjuk form framhöll Sonnino, att förverkligandet av Lloyd Georges tanke vore inopportunt. Därefter vände sig Lloyd George till mig. Jag yttrade ordagrant — såvida ej minnet sviker mig — följande:

»Jag utgår från den förutsättningen — på engelska 'take it for granted' — att Edert mål är att i det nuvarande svåra ögonblicket bringa Ryssland hjälp och stöd. Jag beder Eder, att även anse det som en självklar förutsättning — 'take it for granted' — att konferensen genom mig skall höra Rysslands röst. Jag måste erkänna, att jag kände mig nedslagen, då jag från engelske premiärministerns mun hörde ordet 'protest', och jag är övertygad, att även Ryssland skulle känna sig nedslaget av detta ord. Den ryska regeringens ledare gör alla ansträngningar för att bringa anarkien i Ryssland till ett slut och för att återupprätta stridsdugligheten och disciplinen inom armén. I ett sådant ögonblick böra Ni uttala gillande ord och ej kritik. Det var ej lätt för Kerenski att avskeda Brussilof, vilken skapat sig ett i Europa ryktbart namn, men detta gjorde han av den anledningen att det fordrades beslutsamma åtgärder. Jag ber konferensen tro, att Rysslands verkliga röst såsom stormakt, vilken endast för någon tid förstummats, åter skall höras och då skall ljuda desto kraftigare. Ryssland kommer allt klarare till insikt därom, att frihetens och hederns räddning är dess mest trängande uppgift, och det skall fylla denna uppgift, huru stora än svårigheterna bliva.»

Mina ord utövade tydligen vederbörlig verkan, och efter ett kort meningsbyte beslöts det att sända Ryssland en hälsning, vars redigerande anförtroddes åt Thomas.

Resten av sammanträdet ägnades åt frågan om överförandet av en engelsk division från Saloniki, och diskussionen återupptogs under det andra sammanträdet. — Fortsättning följer.

Undertecknat: Nabokof.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 25 juli/7 aug. 1917, N:r 52 D.

Fortsättning på mitt telegram N:r 620.

Upptagande diskussionen angående bortförandet av en engelsk division från Saloniki framhöllo de engelska ministrarna, att med anledning av frånvaron av hjälp från Rysslands sida en mycket allvarlig fara hotade general Maudes armé, och att England under inga förhållanden kunde vid Salonikifronten låta en division bliva kvar, vilken var synnerligen nödvändig att disponera för diversionen i Palestina. Ribot gjorde synnerligen energiska invändningar, och diskussionen antog stundtals mycket skarp karaktär.

Som resultat av denna diskussion antogs följande resolution: 1) en engelsk division bortföres från Saloniki till Palestina; 2) två franska divisioner överföras från fronten till reserven, i händelse det blir nödvändigt att företaga militära operationer på Salonikifronten eller på någon annan front; 3) dessa dispositioner vidtagas uteslutande för militära ändamål. Den engelska regeringen erkänner nödvändigheten av att på Salonikifronten kvarhålla tillräckliga truppkontingenter och förbinder sig att ej bortföra andra truppavdelningar annat än med anledning av oförutsedda händelser och brådskande nödvändighet och efter vederbörligt underrättande och efter samtycke från de bundsförvanters sida, vilka hava starka stridskrafter på denna front. Frankrike må även anse sig hava rättighet att bortföra trupper från Saloniki i händelse av tvingande nödvändighet.

Ribot samtyckte till detta beslut och framhöll för de engelska ministrarna det stora ansvar, som faller på dem, i den händelse försvagandet av Saloniki-fronten medför förflyttningar av väl övade fientliga trupper.

Till minister Thomas, som understödde Ribots argument, riktade Bonar Law följande ord:

»Orsaken till meningsskiljaktigheten mellan oss ligger i vår bundsförvant Frankrikes misstanke, att England har för avsikt att så småningom bortföra trupperna från Saloniki. Jag kan försäkra Eder, att Ni ej har orsak att tvivla på uppriktigheten av mina ord, att Edra misstankar äro ogrundade.»

Med anledning därav att nödvändigheten för England att öka antalet divisioner i Mindre Asien framkallats av vår bristande fasthet på denna front, ansåg jag det ej möjligt att på grund av felande detaljerade instruktioner blanda mig i diskussionen, under vilken jag kunde riskera att möta kraftiga genmälen. Utan att sålunda uppträda officiellt påpekade jag inför Milner de försäkringar, som lämnats av ryska regeringen, att en del av våra arméer på den kaukasiska fronten inom den närmaste framtiden skola vara i stånd att samverka med engelsmännen. Milner svarade mig, att det skulle vara synnerligen önskvärt, att jag framhöll för min regering, huru värdefullt en dylik samverkan skulle vara för England. »Tyvärr,» tillade Milner, »är vårt läge i Mesopotamien allvarsamt hotat, men man kan förbättra detsamma. Alla erkänna, att varje offensiv vid Saloniki under den närmaste framtiden är omöjlig. För defensiva operationer däremot finnas därstädes mer än tillräckliga trupper. Det skulle vara ett verkligt brott att hålla en stor armé i overk-

samhet vid Saloniki, när behovet av till och med en obetydlig del därav på en annan krigsskådeplats är trängande.»

Fortsättning följer.

Undertecknat: Nabokof.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 26 juli/8 aug. 1917, N:r 624.

Hänvisande till mitt telegram N:r 621.

Konferensens avslutande plenarsammanträde i dag ägnades åt diskussion om den formel beträffande bortförande av trupper från Salonikifronten, som meddelades av mig i föregående telegram. Denna formel underkastades någon förändring. I korthet går saken ut på att Frankrike och Italien i händelse av trängande nödvändighet erhålla rättighet att bortföra enskilda truppavdelningar från Saloniki till andra krigsskådeplatser. Lloyd George höll ett häftigt anförande, i vilket han framhöll, att det för ett framgångsrikt förande av kriget är nödvändigt, att de förnämsta ententemakterna klart och noggrant bestämma ett detaljerat aktionsprogram och den riktning, i vilken de gemensamma ansträngningarna böra göras. I den händelse vi ej kunna samtidigt slå ned alla våra fiender, måste vi komma överens, mot vilken av dem det avgörande slaget bör riktas, och de förbundna makternas högkvarter böra ställa sig denna allmänna plan till efterrättelse. Ribot stödde Lloyd George. Sonnino samtyckte i princip men bad konferensen uttala de förbundnas villighet att göra ansträngningar, för att Italien skulle bliva försett med artilleri och ammunition för en våroffensiv i stor stil.

Alla de i diskussionen deltagande ministrarna framhöllo, att de inre förhållandena i Ryssland och tillståndet inom vår armé för närvarande ej giva några hållpunkter, med stöd av vilka man kan bedöma, huruvida Ryssland blir i stånd till en samverkan under den närmaste framtiden. På grund av denna åsikt inom konferensen ansåg jag det ej möjligt att uppträda med några som helst bestämda förklaringar. Jag har emellertid anledning att tro, att jag oftare än tillförene skall hava tillfälle att sammanträffa och samtala med Lloyd George och ingiva honom den övertygelsen, att Ryssland skall bliva herre över alla hinder och återupprätta sin armé.

I dag hålles en konferens mellan ett begränsat antal medlemmar av kabinettet samt Ribot och Sonnino med deltagande av Robertson och Foch. Lloyd George har sagt mig, att de strategiska frågor, som beröra västfronten, komma att diskuteras. Det är emellertid tydligt för mig, att man kommer att diskutera läget på den ryska fronten, och att närvaron av en representant för Ryssland för närvarande skulle vara ett hinder för ett fullständigt öppenhjärtigt meningsutbyte. Jag skall ej underlåta att för Balfour framhålla nödvändigheten av att konferensens resultat i full utsträckning meddelas oss.

Undertecknat: Nabokof.

(»Pravda» 21 nov./4 dec. 1917.)

Kerenski som Rysslands nationelle ledare.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 30 juli/11 aug. 1917, N:r 644.

Hänvisande till mitt telegram N:r 642.

Med anledning av Erlichs och Rusanofs[1] telegram, vilket meddelats till Eder upplysning, anser jag mig böra framhålla följande: hela den allmänna meningen och den engelska regeringen själv ser i Kerenski en den störste nationelle gestalt. Jag upprepar nationell och ej partipolitisk. Vår bundsförvant anser, att i den händelse landet samlas omkring den nationelle ledaren, det skall räddas. Ur de delegerades telegram och ur mitt samtal med dem är det tydligt, att de fortsätta att betrakta den ryska regeringens ledare såsom en representant för arbetare- och soldatdeputeradenas råd, ansvarig inför detsamma. Denna åsikt skola de naturligtvis försöka att sprida härstädes och därigenom skada Kerenskis och regeringens auktoritet i sina, visserligen fåtaliga, meningsfränders ögon. Det är nödvändigt, att denna trångsynta och fördärvliga åsikt bestämt vederlägges av Kerenski själv.

Undertecknat: N a b o k o f.

(»Pravda» 22 nov./5 dec. 1917.)

[1] Medlemmar av arbetare- och soldatrådets exekutivkommitté, verksamma vid förarbetena för den planerade internationella socialistkonferensen.

De ryska trupperna i Frankrike.

Hemligt telegram till Rysslands chargé d'affaires i Paris.

Den 4/17 aug. 1917, N:r 3524.

Brådskande.

Med anledning av härvarande franske ambassadörs oroande underrättelser angående förhållandena inom våra trupper i Frankrike, angående oroligheternas spridande till andra brigaden, angående bortjagandet av officerarna och angående hotet av väpnad sammanstötning med franska trupper och saknaden av underrättelser härom från general Sankevitch[1] beder jag Eder att brådskande meddela alla detaljer angående läget. Till Eder upplysning och för inverkan från Eder sida på general Sankevitch meddelar jag, att krigsministern efter överenskommelse med överbefälhavaren erkänt det vara nödvändigt att vidtaga de mest beslutsamma åtgärder för återställandet av ordningen bland våra trupper, att framställa fordran om utlämnandet av myteristerna, att tillsätta militärrevolutionära domstolar och att strängt straffa de skyldiga. Meddela, huruvida det är möjligt att genomföra dessa åtgärder utan att tillgripa fransmännens väpnade bistånd, samt vad som gjorts i denna riktning. Tele-

[1] Befälhavare för den ryska truppkontingenten vid västfronten.

grafera även till min personliga upplysning Eder mening angående general Sankevitchs och kommissarien Rapps verksamhet och energi. Meddela, huruvida det under de nuvarande förhållandena är möjligt att överföra våra brigader antingen till Salonikifronten eller till Ryssland. Vi vänta skyndsamt svar med anledning av nödvändigheten att inom kortaste möjliga tid avgöra denna fråga. Ett väpnat ingripande mot våra trupper från fransmännens sida skulle här göra ett nedslående intryck.

Undertecknat: Tereschtschenko.

(»Isvjästia» 29 nov./12 dec. 1917.)

Ryssland och krigets fullföljande.

Hemligt telegram till ambassadören i Madrid.

Den 21 aug. (4 sept.) 1917, N:r 3934.

Hänvisande till mitt telegram 188.

I den händelse österrikarna och tyskarna verkligen skulle försöka vända sig till Spanien för att utverka dess medling till fred, och denna fråga beröres av konungen eller regeringen vid samtal med Eder, ber jag Eder framhålla, att Rysslands föresats att fortsätta kriget förblir orubblig, och ännu en gång tydligt understryka Moskvakongressen.[1] Under sådana förhållanden skulle det vara ett stort fel från de neutrala makternas sida att räkna på att Ryssland skulle för att ernå fred samtycka till några som helst sådana eftergifter, som man försöker påtvinga det.

Undertecknat: Tereschtschenko.

(»Pravda» 17/30 nov. 1917.)

[1] Den 25—28 augusti 1917 hölls en stor allmän rikskonferens i Moskva med representanter för olika befolkningslager och institutioner. Det inrepolitiska nödläget blev skarpt belyst från olika sidor, men som botemedel angavs icke fred utan krigets fortsättande till seger över fienden.

Till ambassadörerna i Paris, London, Washington och Tokio samt till ministern i Stockholm. [1]

Rigas intagande har gjort ett starkt intryck i landet och har i betydlig grad stärkt den utveckling mot besinning, som redan tidigare iakttagits. Frågan om arméns stridsduglighet oroar alla, och man kan inom de demokratiska organisationerna iakttaga en omkastning till förmån för fosterlandskärleken och medvetandet om den annalkande faran. Ett bevis härför finnes i det senaste sammanträdet, som hölls av arbetaredeputeradenas råd och Petrogradgarnisonens organisationer. De av desamma offentliggjorda uppropen till armén och befolkningen innehålla en uppmaning att offra allt för fosterlandet.

Regeringens politik erhåller i samband med faran för tyskarnas framryckning ännu större bestämdhet och kraft. Ett flertal åtgärder till stärkande av Petrograds försvar och till återställande av ordningen inom staden och dess omgivningar skola inom den närmaste framtiden hava genomförts. Förflyttandet från Petrograd av överflödiga ämbetsverk och en del av befolkningen genomföres energiskt, vilket är nödvändigt för underlättande av stadens proviantering. Regeringen, som ej anser att någon omedelbar fara hotar Petrograd i militärt hänseende, vidtager åtgärder för minskande av invånarnas antal på grund av hänsyn till de ekonomiska förhållandena och den allmänna ordningen. Petrograds evakuering har genom särskilda fullmakter

[1] Skrivet i början av september 1917. Riga intogs nämligen av tyskarna den 3 i denna månad.

överlämnats till ministern för postverket Nikitin, vilken är en synnerligen energisk organisatör. Med avseende på det militära programmet har fullt samarbete mellan krigsministern och högkvarteret upprättats. Jag måste framhålla, att hit meddelade underrättelser från de med oss förbundna rikena — framför allt tidningsartiklar — vilka beröra den sista tidens militära händelser vid vår front, hava gjort ett nedslående intryck på de fosterländskt sinnade kretsarna.

Samtidigt som man här anstränger alla krafter för att stärka beslutsamheten att till varje pris fortsätta kriget och den allmänna opinionen är stämd för fullständig enighet med våra bundsförvanter, så ser det ut, som om den allmänna opinionen inom dessa vägrade oss förtroende. Detta framkallar härstädes desto större misstämning, som, trots våra motgångar, vår junioffensiv och den härav framkallade tyska motoffensiven tvingade tyskarna att på vår front koncentrera större krafter än någonsin tillförene. Ministären Kerenskis mål, att till vad pris som helst avsluta den faktiska vapenvila, vilken i våras tillät fienden att kasta över trupper från vår front till den franska, har till fullo uppnåtts. Med anledning härav anser man härstädes, att det vore önskvärt att söka inverka på den allmänna meningen inom de med oss förbundna rikena, framhålla den omständigheten och därvid understryka det förhållandet, att härstädes varken inom regeringen eller inom ansvariga kretsar, de som behärskas av demokratiska åsikter ej undantagna, något som helst tvivel eller vankelmodighet råder beträffande vår politiska framtida kurs, i vad denna berör krigets fortsättande med alla medel och i fullständig enighet med våra förbundna.

Undertecknat: T e r e s c h t s c h e n k o.

(»Pravda» 11/24 nov. 1917.)

Hemligt telegram till ambassadörerna i Paris, London, Washington och Tokio samt till ministern i Stockholm.

Petrograd den 23 aug. (5 sept.) 1917, N:r 3972.

Rigas förlust var ej oväntad och för densamma varnade general Kornilof på kongressen i Moskva. Så vitt man kan döma efter föreliggande meddelanden, spelade tyskarnas kraftiga offensiv och framför allt den överväldigande överlägsenheten hos deras artilleri den största rollen. Beträffande våra truppers hållning äro uppgifterna stridiga. Representanterna för armékommittéerna samt kommissarierna framhålla på alla sätt våra truppers tapperhet. Vänsterpressen har börjat en kampanj mot den högsta armédledningen, vilken skulle hava avsiktligt desorganiserat trupperna för att kunna rättfärdiga de stränga åtgärderna för disciplinens återupprättande. När allt kommer omkring lämna dock naturligtvis högkvarterets meddelanden, ehuru de ibland äro alltför öppenhjärtiga för att öppna landets ögon för farans hela räckvidd, en sannare bild än de demokratiska representanternas tillfälliga meddelanden. Regeringen skall vidtaga åtgärder för att i framtiden förebygga en dylik skadlig skiljaktighet mellan meddelandena.

På det hela taget kan man hittills anse, att ehuru under Rigas utrymmande vid enstaka tillfällen trupperna utan order drogo sig tillbaka, den största delen av dem dock visade disciplin och tapperhet. Detta är ett gott tecken, enär Riga-fronten ansågs vara den moraliskt mest desorganiserade. Emellertid fortsätter reträtten, och det är ännu så länge omöjligt att säga, på vilka linjer den kommer att stanna. De militära

auktoriteterna anse ej, att Petrograd är i fara, men krigsskådeplatsens närmande för med sig nödvändigheten att vidtaga beslutsamma åtgärder för Petrograds organiserande såsom depåort för fronten. Därför kommer stadens planerade utrymmande att genomföras i ökat mått och en ny stadsförvaltning att införas. För närvarande befinner sig Savinkof[1] i högkvarteret, varest överläggningar hållas härom, ävensom beträffande frågan om slutgiltigt förverkligande av det program för åtgärder inom krigsmakten, som föreslagits av Kornilof och Savinkof. En av dessa åtgärder är återinförandet bakom fronten av dödsstraffet.

Stämningen här är med anledning av meddelandena från fronten upprörd. Rigas fall har sammanfallit med bolschevismens stärkande, vilket framgår av resultaten av valen till stadsduman. Man kan emellertid anse, att omröstningen snarare ådagalägger den allmänna missbelåtenheten än de bolschevikiska parollernas makt. De oroande underrättelserna göra ett djupt intryck på befolkningen och även bland en del av soldaterna, varvid bolschevikernas framgångar kompenseras av massornas fosterländska medvetande, vilket börjar att tränga in även i de demokratiska organisationerna. Regeringen har vidtagit åtgärder mot den aktion, som förberedes från högern, varvid några storfurstar hava ställts under övervakning. Dessa åtgärder hava förebyggande karaktär, enär några bevis ej finnas för en allvarlig kontrarevolutionär rörelse. Utomlands bör på alla sätt understrykas regeringens fasta beslut att under den svåra tid, som vi nu genomleva, med alla medel organisera försvaret och fortsätta kriget, för vilket ändamål alla erforderliga

[1] Ställföreträdande krigsminister i Kerenskis i augusti 1917 bildade »nationalregering».

uppoffringar skola göras. De hårda prövningarna vid fronten skola ej gå spårlöst förbi utan skola, ehuru tyvärr alltför långsamt, uppväcka folket till den stora kampen.

Undertecknat: Tereschtschenko.

(»Pravda» 17/30 nov. 1917.)

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Paris.

Den 23 aug./5 sept. 1917, N:r 889.

Brådskande.

Svatikof beder mig överbringa följande till ministerpresidenten och utrikesministern: Jag anser det vara min skyldighet att meddela den provisoriska regeringen, att Poincaré vid min avskedsaudiens hos republikens president var mycket starkt upprörd över Rigas intagande och tyskarnas därefter följande framryckning. Han utfrågade mig grundligt angående möjligheten av en omedelbar offensiv mot Petrograd, vilken stad föreföll honom så gott som alldeles oskyddad. »Nyheterna från Ryssland äro mycket dåliga — sade han — och vi äro mycket oroliga för förhållandena i Ryssland i allmänhet. Ni förstår naturligtvis, att regeringen kan kallas provisorisk, under det den i verkligheten är och till det yttre har utseendet att vara en ständig regering. Vi önska Kerenski av allt vårt hjärta framgång i hans energiska försök att återställa ordningen — inom militärväsendet och administrationen — genom de kraftigaste åtgärder. Jag måste säga Eder uppriktigt, att Rysslands krossande nu skulle vara en nationalolycka för Frankrike.»

Därefter uttryckte Poincaré sin förvissning, om att general Sankevitch, en mycket förståndig och för-

siktig man, vilkens samarbete han högt värderade, och med vilken han redan diskuterade detaljerna, skulle förmå den ryska brigaden, som i lägret Courtin gjort myteri, till underkastelse utan att nödga fransmännen att ingripa med vapen mot ryssarna, vilket skulle vara mycket välkommet för tyskarna.

Mot slutet frågade mig presidenten mycket om Kornilof och några andra ledande personer. Han utfrågade mig personligen, såsom en deltagare i revolutionen redan från början, mycket detaljerat angående omvälvningens första dagar. Presidenten slutade med att bedja mig till den provisoriska regeringen överbringa hans hälsning och hans tillönskan till fasthet och kraft.

Ministerpresidenten Ribot tycktes mig fullständigt nedtryckt och upprörd på grund av händelserna i Ryssland. Mina försök att taga honom ur hans villfarelse voro fåfänga. Angående Rysslands blivande roll i kriget talade han med öppenhjärtig pessimism och klagade bittert över Frankrikes olycka på grund av Rysslands krossande. Han intresserade sig mycket ivrigt för frågan, huruvida i Kerenskis omgivning fanns någon beslutsam och energisk person. Han angav för mig på kartan tyskarnas eventuella framgångar i riktning mot Petrograd, i den händelse de ej mötas av en erforderlig motoffensiv.

Efter att ha erhållit general Hermonius' telegram avreser jag.

Undertecknat: Sevastopulo.[1]

(»Pravda» 22 nov./5 dec. 1917.)

[1] Ryskt ambassadråd och chargé d'affaires i Paris.

Från general Sankevitch i Paris till krigsministern.

Mycket hemligt. Från tidpunkten för revolutionen har Frankrikes hållning mot oss avsevärt förändrats. Orsaken därtill är, att det tillfälliga försvagandet av vår kraft tvingat våra bundsförvanter att om också endast för en tid taga på sig huvudbördan av operationerna, vilket ej synes dem önskvärt på grund av hänsyn till framtiden. Den engelsk-franska aprilоffensivens misslyckande har föranlett den franska regeringen att göra ett synnerligen skarpt omdöme om förhållandena i Ryssland till och med från parlamentets talarstol för att häruti finna ett rättfärdigande inför landet av motgången. Från denna tidpunkt förringa den franska regeringen och pressen med stor konsekvens Rysslands verkliga roll, i det de tro sig i en sådan politik finna en utväg i händelse av landets tydliga överansträngande på grund av kriget. Av mig gjorda försök att orientera den franska allmänna opinionen genom att i pressen offentliggöra uppgifter angående grupperingen av våra motståndares stridskrafter och deras styrka på vår front hava ej lett till några resultat, enär flertalet av tidningarna hava vägrat att trycka dem. Samtidigt förmärkes en strävan att förminska den roll, som Rysslands representanter spela. Alla frågor rörande amerikanarnas deltagande i kriget och erforderlig fördelning av materiel och stridskrafter hava nämligen avgjorts av Frankrike, England och Förenta Staterna i Paris och London utan deltagande av våra militära representanter. Frågan om Saloniki-arméns öde har överflyttats för diskussion från Paris till London, och samma deltagare hava till-

kallats utom Rysslands representanter. Frågan om militära hemligheter utarbetades tillsammans med engelsmännen men utan vårt samtycke eller ens vår vetskap; nya direktiv rörande de strategiska uppgifterna på den franska fronten, för närvarande i hög grad passiva, utarbetades likaledes utan att våra representanter tillkallades eller underrättades men gemensamt med engelsmännen.

N:r 728. Sankevitch. Kollationerat: kosackkapten Derfelden.

(»Pravda» 14/27 nov. 1917.)

Kornilofkriget.

Hemligt telegram till ambassadörerna i Paris, London, Tokio och Washington samt till ministern i Stockholm.

General Kornilofs aktion har definitivt undertryckts. Allt har avlöpt utan blodsutgjutelse, enär de trupper, som av honom satts i rörelse mot Petrograd, vägrat gå mot regeringen och underkastat sig densamma. Kornilof har samtyckt till att giva sig åt general Alexejef, vilken avrest till högkvarteret. De generaler, vilka deltagit i myteriet, ställas inför domstol.

Det har visat sig, att i hela denna affär ömsesidigt missförstånd och missuppfattning, framkallade av åtskilliga framgångslösa och dunkla medlare mellan högkvarteret och regeringen, spelat en betydande roll, varvid ansvaret särskilt ligger på de personer, som tillhöra Kornilofs omgivning. Numera har fullkomligt lugn och ordning återinträtt med undantag av en viss rörelse bland kosackerna, framkallad av general Kaledin i trakten omkring Don, vilken emellertid ej kan medföra några mera vittgående följder.

En ny regering har upprättats. Kerenski förblir ministerpresident och har utnämnts till överbefälhavare, vilket är nödvändigt för de demokratiska elementens och soldaternas lugnande. De militära operationerna komma i verkligheten att ledas av general Alexejef,

vilken utnämnts till chef för staben. Vid armén genomföras en del utnämningar, av vilka framgår regeringens avsikt att åter införa ordning inom densamma. Regeringens sammansättning kommer även till fullo att motsvara ögonblickets krav, vilket framgår av general Verchovskis utnämnande till krigsminister och amiral Verderevskis till marinminister. I regeringens övriga sammansättning komma förändringar att försiggå. Definitivt hava Tchernof, några kadetter och Nekrasof avgått. I regeringen komma kadetten Kischkin och några representanter för industriidkarna att inträda. Jag har inlämnat min avskedsansökan tillsammans med de övriga ministrarna; frågan angående mitt återvändande till ministeriet är ännu ej avgjord.

För den nya regeringen uppställer sig uppgiften att förebygga alla oroligheter, sammanstötningar och oordningar inom armén, vilka kunna uppstå på grund av misstro mot officerskåren. För detta ändamål komma de mest energiska åtgärder att vidtagas. Samtidigt härmed hava i Petrograd och Moskva, med stöd av dessa orters försättande i krigstillstånd, alla de förordningar utfärdats, vilka erfordras för återupprättande av ordningen bakom fronten.

För närvarande hava, med anledning av Kornilofaffären, bolschevikerna erhållit i hög grad ökat inflytande, i det de fordra, att alla de personer, som arresterats den 5 (18) juli,[1] skola försättas på fri fot. Regeringens ställning har emellertid efter den nådda segern stärkts, vilket ger anledning att hoppas på en den mest energiska kamp mot bolschevismen. På det hela taget kan man anse, att de sista dagarnas beklagansvärda händelser tack vare det hastiga avgörandet ej har försvagat oss för kampen mot den

[1] Jfr ovan sid. 106 ff.

yttre fienden, utan ådagalagt enigheten och det allmänna strävandet att enas i denna kamp utan att låta uppmärksamheten dragas bort därifrån på grund av inbördes strider och tvistigheter. Vilka försök, som i framtiden än komma att göras för att störa den politiska kurs, som regeringen slagit in på, kan man hoppas, att de komma att möta vederbörligt motstånd inom landet. Regeringen fortsätter beslutsamt att under alla förhållanden fullfölja kriget, och skall med ny energi fullfölja arbetet på arméns förnyande och förbättrandet av de moraliska förhållandena inom densamma.

Avsänt den 31 aug. (13 sept.) N:r 4059. Chiffer.

Underskrift: T e r e s c h t s c h e n k o.

(»Pravda» 11/24 nov. 1917.)

Utrikesministern till obekant adressat.

Hav godheten att meddela ministerpresidenten följande:

I n:r 150 av Moskvatidningen »Socialdemokraten» var införd en uppviglande artikel under den braskande rubriken: »Tsarens bödelsdräng Alexejef har utnämnts till överbefälhavare på de allierades fordran.» I densamma säges bland annat följande: »Den engelske ambassadören Sir Georg Buchanan är fortfarande kvar i Petrograd.» Artikeln avslutas med följande ord: »Kornilofaffären är nu ej mera att söka i Mohilef utan i Petrograd, och densammas ledare bär ett mycket bekant namn — A. F. Kerenski.»

I n:r 4 utav tidningen »Rabotchi Put» säges under rubriken »Sammansvärjningens krafter»: »numera råder ej några som helst tvivel därom, att såsom deltagare i det Kornilofska äventyret figurera kadet-

terna och de allierades officiella representanter samt ytterligare en del personer av samma slag».

Jag anhåller om att bliva underrättad, vilka åtgärder ministerpresidenten anser det vara nödvändigt att vidtaga mot de två angivna tidningarna.

Tereschtschenko.

(»Pravda» 12/25 nov. 1917.)

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 7/20 sept. 1917, N:r 761.

Hänvisande till Edert telegram N:r 4108.

Personligt. Jag har under senaste tiden avhållit mig från att vända mig till Eder med telegram av politiskt innehåll, emedan jag insett nödvändigheten av att låta den kris, som framkallats av Kornilofs uppträdande, avvecklas, innan jag ville söka att värdesätta förhållandena mellan England och Ryssland i det nuvarande ögonblicket och särskilt krisens inverkan på dessa förhållanden. Jag anser mig nu böra lämna Eder denna värdesättning, vilken är gjord på grundvalen av iakttagelser inom de mest skilda, även politiska kretsar. Enligt min övertygelse var Kornilof-äventyret endast en sensationell episod, vilken ej skall kvarlämna djupa spår i Englands medvetande.

Som jag haft tillfälle att upprepade gånger framhålla, är England, en övervägande majoritet i England, djupt sympatiskt stämt mot vårt nya statsskick och förstår alla svårigheter på vägen mot detsammas befästande. Men samtidigt med denna dominerande faktor uppträda i nuvarande ögonblick andra intressen, nämligen de som beröra de allierades gemensamma sak. Och man bör se det förhållandet rätt i ögonen,

att tack vare den systematiska propagandan inom pressen, inom den allmänna meningen och inom regeringen den övertygelsen djupt inpräglats, att bestående hjälp från den ryska armén för många månader framåt är utesluten. I enlighet härmed utsprides energiskt den tanken, att de förbundna även »utan Ryssland» med Amerikas hjälp skola besegra tyskarna. Det finnes ingen möjlighet att motarbeta denna övertygelse. Av denna orsak anser jag det nödvändigt att för Eder uttala min mening, att det i Rysslands intresse är önskvärt att så länge som möjligt förhindra sammankallandet av någon som helst konferens, politisk eller strategisk. På en sådan konferens kan Rysslands stämma nu ej göra sig gällande med vederbörlig auktoritet, vilka talare Ni än sända till densamma, vilka generaler vår regering än utnämner, huru högt deras personliga — — — än skulle vara — — — —. Men jag vill försöka giva Eder en tydlig bild — — — —,[1] vilket ej är önskvärt även av en annan orsak.

Det är tydligt att i England, och framför allt i Frankrike, krigströttheten växer. Det är otvivelaktigt att även inom centralmakterna längtan efter freden är stor. Ytterligare erövringar för Tyskland äro problematiska. Därför har för detta land det lämpligaste ögonblicket kommit för att träda fram, och vi tro, att det skall göra det inom den närmaste framtiden, med sådana anbud, vilkas punkter skola vara antagliga såväl för Tyskland som för Frankrike, Italien och England. Av överensstämmelsen i alla de »försöksballonger» som Tyskland släppt ut under den senaste tiden är det tydligt, att dessa punkter komma att gå ut på eftergifter i västra Europa, ett maskerat

[1] Pravdas text bristfällig. (Övers. anm.)

herravälde på Balkanhalvön och påtagliga kompensationer på Rysslands bekostnad. Rysslands lojalitet mot de förbundna regeringarna är otvivelaktig, men den frågan är oroande, huruvida det skall lyckas för regeringarna att övertyga de uttröttade folken i Frankrike och England om att kriget bör fortsättas för Rysslands intressen. De bildade klasserna förstå den fulla betydelsen av formeln »krossandet av den preussiska militarismen», men förstå väl även arméerna och arbetarmassorna detta? I den händelse Tyskland gör dylika anbud, kommer frestelsen att bliva stor trots tidningarnas patriotiska utgjutelser och statsmännens klarsynthet. Konferensen kommer för närvarande antingen att bliva onyttigt pladder eller kommer den att giva våra bundsförvanter möjlighet att fråga varandra och måhända även att finna ett svar på den frågan, till vilken gräns det är ändamålsenligt för deras intressen att fortsätta blodsutgjutelsen, då möjlighet yppar sig att avbryta densamma, och erhålla om även endast begränsad gottgörelse. Jag ser ingen praktisk nödvändighet för en konferens och är djupt övertygad om att alla de planer på ett »vårfälttåg», som diskuterades i oktober, skola vara outförbara i maj, tack vare inflytandet av faktorer, vilka äro omöjliga att förutse sex månader i förväg, nämligen att Ryssland behöver Englands och Amerikas hjälp. Jag tror, att vi skola nå mera genom separata underhandlingar med regeringarna utan inblandning av nödvändigtvis egoistiska och därför oppositionella — —[1] i bundsförvanternas sak. Jag skall ägna alla krafter för att härstädes stärka förtroendet för Ryssland och för den slutliga segern hos oss för de demokratiskt-nationella idéerna och därmed även för Rysslands

[1] Utelämnat i Pravdas text. (Övers. anm.)

stridsduglighet. Tillåt mig slutligen framhålla, att förutom min naturligtvis utom allt tvivel stående patriotism och tro på Ryssland det för mig är av synnerligt värde att även ha det moraliska stöd, som jag möter från härvarande politiker, vilka äro medvetna om den utomordentliga skärpan i de prövningar som Ryssland genomgår.

Undertecknat: N a b o k o f.

(»Pravda» 23 nov./6 dec. 1917.)

Tyska planer på en monarkistisk propaganda.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

(Till utrikesministerns adjoint A. A. Neratof.)

Den 12/25 sept. 1917, N:r 724.

Enligt uppgift av Svatkovski försöka tyskarna att i Schweiz finna några personer, åt vilka de kunna anförtro utgivandet av en rysk tidning av monarkistisk färg. Centralmakterna äro villiga att lämna de mest rikliga medel för utgivandet av en dylik tidning och säkerställa dess överförande till Tyskland och även till den ryska fronten samt till det inre av Ryssland. Publikationens mål är rent taktiskt, nämligen att öka den oroliga stämningen i Ryssland.

Undertecknat: Onu.

(»Pravda» 16/29 nov. 1917.)

Partisplittringen och förvirringen i Ryssland.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Bern.

(Till utrikesministerns adjoint A. A. Neratof.)

Den 16/29 sept. 1917, N:r 739.

Jag har mottagit telegrammet N:r 4098. Bibikof[1] ber mig underrätta ministern angående följande: med anledning av det oklara i läget samt den fara, som är förenad med en resa till Ryssland, kan jag avresa härifrån endast efter att hava säkerställt min existens och arrangerat mina affärer. Av denna anledning ber jag, att man måtte tillsända mig en anvisning på 250,000 rubel till nedsatt kurs.

Undertecknat: Onu.

(»Pravda» 16/29 nov. 1917.)

Hemligt telegram till ambassadörerna i Paris, London, Rom, Washington och Tokio samt till ministern i Stockholm.

Den 26 sept./9 okt. 1917, N:r 4438.

Efter långvariga underhandlingar med representanter för den demokratiska kongressen å den ena sidan och med kadetterna och industriidkarna å den andra

[1] Rysk legationssekreterare i Bern 1916—17.

sidan har den koalitionsregering upprättats, vars sammansättning meddelats Eder. Såsom grundläggande karaktäristik för dessa underhandlingar bör framhållas den stora eftergivenheten från de demokratiska ledarnas sida, vilka anse, att det skulle vara dem till stor skada, om makten nu komme i socialisternas händer. Betydelsen av dessa eftergifter förringas emellertid därav att de moderata socialistledarna i stor utsträckning förlorat kontrollen över massan, som blivit förledd av de längst gående meningsriktningarna, och endast med möda kunna tygla densamma.

I samband härmed förmärkes en splittring inom de demokratiska kretsarna. De mera moderata politiska elementen inom alla partier börja gruppera sig kring de på grundval av allmän rösträtt lagligt valda självstyrelseorganisationerna på landet och i städerna. Kooperatörernas deltagande i denna rörelse giver densamma större betydelse, enär den organiserade bondebefolkningen står bakom desamma. Å andra sidan bliva gradvis de bolschevikiska och anarkistiska strömningarna de förhärskande inom arbetare- och soldatdeputeradenas råd, vilket fullständigt blivit fallet i Petrograd och vilket är på väg att bliva förhållandet i många städer. Sådana arbetare- och soldatdeputeradenas råd intaga en fientlig och uppstudsig hållning mot regeringen men förlora även därigenom inflytandet på befolkningens stora massor.

En synnerligen stor roll tillkommer förparlamentet, vilket före den konstituerande församlingen skall ersätta folkrepresentationen. Ehuru socialisterna komma att hava majoriteten inom detsamma, skall det dock otvivelaktigt lyckas för de moderata socialisterna att i förbund med liberalerna motstå bolschevikerna. Man bör även betänka, att landet kommer att få höra

stämmorna från de moderata grupperna, vilkas patriotiska uppträdande ej kan vara utan inflytande.

Vad beträffar regeringens program, så kan detsamma sammanfattas i tre punkter: att höja arméns stridsduglighet, att upprätthålla den elementära ordningen i landet, att upptaga kampen mot den ekonomiska anarkien. I går började den allmänna järnvägsstrejken. Emot densamma vidtagas åtgärder, dels i form av tillmötesgående mot järnvägstjänstemännens fordringar och dels i form av repressalier. Det är ej sannolikt, att strejken kommer att utbreda sig, enär den ej mötes av sympati. Till fronten utbreder den sig ej.

Undertecknat: T e r e s c h t s c h e n k o.

(»Pravda» 11/24 nov. 1917.)

Ryssland och de allierade.

Hemligt telegram till Rysslands representanter i Paris, Rom, London och Stockholm.

Den 23 aug./5 sept. 1917, N:r 3963.

I den händelse medlemmar av den delegation, som utsänts från arbetare- och soldatdeputeradenas råd, vända sig till Eder med anhållan att hit förmedla deras eller deras ombuds telegram av informerande karaktär, hav den godheten att avslå denna och hänvisa dem till den vanliga vägen genom den lokala telegrafen och censuren, enär deras förmedlande genom diplomatiska medel skulle kunna försätta oss i ett obehagligt läge i förhållande till den regering, hos vilken Ni är ackrediterad.

Undertecknat: Tereschtschenko.

(»Pravda» 17/30 nov. 1917.)

Hemligt telegram till Rysslands representanter i London, Paris, Rom och Washington.

Chiffer: Delta.

Personligt.

Den senaste tidens händelser vid fronten och inuti landet hava otvivelaktigt försatt våra representanter i utlandet i en svår ställning, allra helst som det under denna oroliga tid varit mig svårt att hålla dem

underrättade angående förhållandena, vilka hastigt undergått förändringar. Dessa händelser voro oväntade för våra bundsförvanter och hava på dem gjort ett nedslående intryck, men här hava vi ej kunnat underlåta att taga hänsyn till dem, och alla våra ansträngningar i dessa hotande ögonblick hava gått ut på att rädda vår nationella politik i de frågor, som röra armén och kriget samt Rysslands internationella ställning. Vid denna princip kommer den nyligen upprättade regeringen att strängt hålla fast, och jag räknar på hela Eder fosterlandskärlek för att hjälpa regeringen att övervinna den besvikelse, som uppstått hos våra allierade och att övertyga dem därom, att Ryssland, trots alla de svåra prövningarna, skall ända till slutet fullfölja den gemensamma kampen mot fienden.

Jag ber Eder, att, under det Ni bör iakttaga all den återhållsamhet, som erfordras på grund av vårt läge, framhålla, huru viktigt ett uttömmande meningsutbyte mellan de allierade för närvarande skulle vara. På en eventuell konferens borde det allmänna läget diskuteras, varjämte man borde klarlägga medlen för lämnande av ömsesidigt understöd för krigets fortsatta förande och särskilt för det förestående vinterfälttåget.

(»Pravda» 13/26 nov. 1917.)

Hemligt telegram till Rysslands representanter i Paris och London.

Den 17/30 sept. 1917, N:r 4303.

På grundval av samtal med härvarande ententeambassadörer, framför allt med den mest öppenhjärtige av dem, den amerikanske ambassadören, har jag kommit till den slutsatsen, att på en av de senaste konfe-

renserna i Paris eller London mellan våra bundsförvanter tydligen träffats en överenskommelse rörande en fördelning mellan dem av de områden, inom vilka de skola lämna oss materiellt stöd för krigets fortsättande. Amerikanarna, exempelvis, synas hava påtagit sig uppgiften att bringa reda uti järnvägsförhållandena. Denna fråga har synnerligen stort intresse för oss, enär just de tekniska och materiella frågorna hos oss f. n. antaga en hotande karaktär med avseende på möjligheten för oss att faktiskt föra kriget till ett slut. Jag skulle vara villig att i betraktande härav gå våra bundsförvanter till mötes, i det jag tager initiativet till att föreslå dem att mera aktivt än hittills taga del uti organiserandet av vår industri och vårt transportväsende, i den händelse de verkligen äro villiga härtill. Jag beder Eder att i detta hänseende försiktigt undersöka terrängen och meddela mig Edra slutsatser.

Undertecknat: Tereschtschenko.

Hemligt telegram till ambassadören i Washington.

Den 26 sept./9 okt. 1917, N:r 4559.

Engelska, franska och italienska ambassadörerna mottogos i dag av ministerpresidenten, varvid de i sina regeringars namn framhöllo för honom nödvändigheten att återupprätta vår armés stridsduglighet. Denna aktion måste naturligtvis göra ett djupt intryck på provisoriska regeringen, och detta desto mer, som alla våra bundsförvanter äro underrättade om de ansträngningar, vilka göras av regeringen för att orubbligt fortsätta kampen mot den gemensamme fienden. Jag beder Eder strängt förtroligt underrätta Lansing

därom, huru högt provisoriska regeringen skattat den omständigheten, att den amerikanske ambassadören avhållit sig från att deltaga i den omnämnda kollektiva aktionen.

Undertecknat: Tereschtschenko.

Hemligt telegram till Rysslands representanter i Paris, London och Rom.

Den 26 sept./9 okt. 1917, N:r 4460.

N:r 1. Franska, engelska och italienska ambassadörerna hava uttryckt sin önskan att gemensamt mottagas av ministerpresidenten och lämnade denne ett meddelande, i vilket de påvisa, att de senaste händelserna ingiva farhågor med avseende på Rysslands motståndskraft och med avseende på möjligheten för detsamma att fortsätta kriget, av vilken orsak den allmänna opinionen inom ententemakterna kan avfordra sina regeringar redovisning för det materiella understöd, som lämnats Ryssland. För att giva ententemakternas regering möjlighet att lugna den allmänna meningen och ånyo intala densamma förtroende bör den ryska regeringen genom handling ådagalägga sin beslutsamhet att använda alla medel för återupprättande av disciplinen och den verkligt militära andan inom armén ävensom att säkerställa den administrativa apparatens regelbundna funktion såväl vid som bakom fronten. Som slutsats uttrycka ententeregeringarna den förhoppningen, att den ryska regeringen skall genomföra denna uppgift och på detta sätt försäkra sig om de förbundnas stöd.

Undertecknat: Tereschtschenko.

N:r 4461.

N:r 2. Ministerpresidenten anmärkte i sitt svar till de tre ambassadörerna, att provisoriska regeringen vidtagit åtgärder för att deras steg ej av den allmänna meningen i landet skall erhålla en misstolkning, vilken skulle kunna uppväcka förtrytelse mot de allierade. Han påpekade härvid, att Rysslands f. n. svåra ställning i betydande grad är ett arv från den gamla regimen, då regeringen rönte ett stöd och förtroende i utlandet, som måhända ej motsvarade dess förtjänster. Han fäste även uppmärksamheten på de farliga följder, som en tvekan från bundsförvanternas sida beträffande vår armés förseende med krigsmateriel skulle medföra. Resultaten av en dylik tvekan göra sig gällande vid fronten två à tre månader efter den tidpunkt, då det inträffat.

Beträffande kriget påpekade A. F. Kerenski, att man i Ryssland skall betrakta detsamma som en hela nationens sak, och av denna orsak anser han det överflödigt att fasthålla vid några fordringar beträffande de offer, som gjorts av det ryska folket. — Centralmakternas imperialism erbjuder den allra största fara för Ryssland, och kampen mot densamma bör föras i intimt samband med bundsförvanterna. Ryssland, som lidit mera av kriget än de övriga länderna, kan ej sluta detsamma utan att erhålla garanti för sin territoriella okränkbarhet och för sitt oberoende. Det skall fortsätta kampen, huru stor den internationella spänningen än måtte bliva. Beträffande åtgärderna för återupprättande av arméns krigsduglighet framhöll ministerpresidenten, att denna uppgift tilldrager sig regeringens hela uppmärksamhet samt att krigsministerns och utrikesministerns i dag

anträdda resa till högkvarteret betingats just av nödvändigheten att utarbeta ett erforderligt program. Slutligen svarade Kerenski med anledning av den kollektiva karaktären av ambassadörernas uppträdande, att Ryssland trots allt förblivit en stormakt.

Undertecknat: Tereschtschenko.

Hemligt telegram till ambassadören i Rom samt Rysslands chargé d'affaires i London och Paris.

Den 28 sept./11 okt. 1917, N:r 4481.

N:r 3. De tre ambassadörernas förklaring har gjort ett tungt intryck på oss beträffande såväl innehållet som den form, i vilken den var höljd. Våra bundsförvanter äro väl bekanta med de exceptionella svårigheter, vilka möta den provisoriska regeringen beträffande återupprättandet av stridsdugligheten inom armén. — Varken de militära motgångarna, den inre anarkien eller slutligen de oerhörda materiella svårigheterna hava varit i stånd att under de sex senaste månaderna rubba den ryska regeringens fasta beslut att ända till slutet fullfölja kampen mot den gemensamme fienden. Under sådana förhållanden kunna vi absolut ej förstå de motiv, som förmått våra bundsförvanter till denna aktion, och vilka reella resultat de vänta sig därav.

Hav den godheten att meddela innehållet av detta telegram till utrikesministern. Framför till honom även min enträgna bön att ej offentliggöra något meddelande om våra bundsförvanters steg annat än efter förut träffad överenskommelse med

oss, på det att man må undvika ett farligt utmanande av den allmänna opinionen hos oss.

Undertecknat: T e r e s c h t s c h e n k o.

(»Pravda» 11/24 nov. 1917.)

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 9/22 oktober 1917, N:r 353.

(Fördröjt genom repeterande.)

Åberopande Edert telegram N:r 6630.

Detta telegram har jag erhållit först i dag. Marinattachén, vilken erhållit samma instruktion, överlämnade genom telegrammet N:r 10520 redan för 4 dagar sedan svaret från chefen för härvarande marinstab till vår marinstab och meddelar nu på min begäran kompletterande uppgifter. Av dessa uppgifter framgår det, att det med anledning av de nu rådande förhållandena är fullkomligt omöjligt för engelska flottan att underlätta läget i Östersjön genom att draga de tyska sjöstridskrafterna till Nordsjön. Det nuvarande läget skiljer sig från de förhållanden, vilka gjorde det möjligt att i maj 1916 utmana tyska flottan till strid. — — Jag skall ej underlåta att i morgon på diplomatisk väg väcka diskussion om denna fråga; men jag måste ånyo framhålla, att utrikesministeriet beträffande frågor av marinstrategisk natur ej är i stånd att ändra amiralitetets beslut.

Undertecknat: N a b o k o f.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i Paris.

Den 15/28 okt. 1917, N:r 1071.

Rubanovitch ber, att jag måtte meddela ministerpresidenten följande: Jag var först, den 22 okt., i sällskap med vår chargé d'affaires hos utrikesministern Ribot före hans avgång. Samtalet försiggick i Sevastopulos närvaro. Innehållet återfinnes i mitt telegram till utrikesministern och i telegrammet från vår chargé d'affaires N:r 1050. I går, den 27 okt. mottogs jag av Painlevé. Samtalet varade omkring två timmar. Med mitt samtycke voro minister Franklin-Bouillon och avdelningscheferna i ministerpresidentens kansli närvarande. Jag framlade betydelsen av den demokratiska omröstningen samt farorna från höger och från vänster. Jag förklarade i enlighet med mitt senaste samtal med Eder, att i det nuvarande ögonblicket faran från höger är mera hotande och kan bliva orsaken till anarki. Jag framlade i detalj provisoriska regeringens ansträngningar att organisera landets stridskrafter samt det faktum, att på den ryska fronten oavbrutet bindas ett oförminskat antal divisioner av den fientliga armén. Jag framförde Eder kategoriska önskan att i full utsträckning erhålla den utlovade hjälpen.

Beträffande passen till den internationella fredskonferensen påvisade jag, att oaktat provisoriska regeringen utlämnar pass till sina delegerade från råden och partierna, den ingalunda ämnar låta binda sig vid besluten på en dylik konferens och icke ser någon fara i att de representanter för alla länders arbetande demokratier, vilka äro helt genomträngda av

tanken att försvara sitt fädernesland och vilka äro varnade för möjligheten av alla slags intriger från de aggressivt-imperialistiska makternas sida, mötas för att diskutera frågor om och villkoren för en blivande fred mellan hela jordens samtliga demokratier.

Slutligen framförde jag Eder åsikt angående nödvändigheten att genast skrida till utarbetandet av minimifordringarna för ett fredsprogram. Painlevé tackade mig för meddelandet och bad mig förbliva i ständig kontakt med direktören för hans kansli Borel samt att meddela till Eder, ledaren av den provisoriska revolutionära regeringen, hans hälsning såsom uppriktig demokrat samt hans förhoppning på möjligheten av ett fullt endräktigt arbete för nåendet av de allierades och framför allt de båda republikernas gemensamma mål.

Undertecknat: Sevastopulo.

Hemligt telegram från ambassadören i Rom.

Den 18/31 okt. 1917, N:r 343.

Synnerligen brådskande.

Sonnino har i ett förtroligt samtal, behandlande det allmänna läget, sagt mig, att han är jämförelsevis belåten med stämningen bland själva folket, men att de militära händelserna fortfara att vara oroande. Enligt hans ord har man vid fronten redan konstaterat närvaron av 9 tyska divisioner, och man måste antaga, att dessa efterföljas av andra tyska stridskrafter. Han bad mig per telegraf förfråga mig hos Eder, huruvida det ej är möjligt för Ryssland att, i den händelse det ej kan börja en offensiv, åtminstone utföra en demonstration på vår front. Även om en dylik demonstration ej leder till några större militära resultat, så

skall den dock i politiskt hänseende hava stor betydelse, isynnerhet i Italien. I det jag översänder denna Sonninos förfrågan, beder jag enträget, att den så vitt möjligt måtte uppfyllas. Jag är fast övertygad, om att varje vårt ingripande till Italiens hjälp sammanfaller med Frankrikes och Englands kraftiga ansträngningar, och att det skall mötas här med desto större tacksamhet, som Italien hittills ställt alla sina förhoppningar så gott som uteslutande på oss.

Undertecknat: Giers.

(»Pravda» 13/26 nov. 1917.)

Ryska förparlamentet.

Hemligt telegram till Rysslands representanter i Paris, London, Rom, Washington, Tokio och Stockholm.

Den 9/22 okt. 1917, N:r 4636.

I går öppnades förparlamentet. Det första sammanträdet var mycket matt med undantag av en skandal, som igångsattes av bolschevikerna, vilka lämnade sammanträdet, i det att de förklarade, att de ej önska deltaga i en dylik inrättning. Det har visat sig, att de icke-socialistiska gruppernas representanter tillsammans med de moderata socialisterna — menschevikerna och socialrevolutionärerna — bilda en överväldigande majoritet, vilken kommer att vara i stånd att stödja regeringen. Bolschevikerna förbereda sig till arbetare- och soldatrådens kongress, vilken inkallats till den 30 okt. (12 nov.) och vid vilken de räkna på att hava majoritet.

En mycket stark kampanj bedrives för närvarande inom de demokratiska kretsarna med anledning av frågan om Pariskonferensen. Icke desto mindre bör framhållas, att beträffande fredsfrågan enighet ej råder ens inom vänsterpartierna. Så möter exempelvis den instruktion, som lämnats Skobelef av arbetare- och soldatrådets centrala exekutivkommitté, en stark kritik ibland själva socialisterna. Emot Skobelefs kandidatur

uppträda med skarpa artiklar »Novaja Schisn» och den bolschevikiska »Rabotchi Put». Dessutom kan man ej undgå att lägga märke till den egenartade patriotism och till och med krigsvilja, som några av de yttersta meningsriktningarna för närvarande ådagalägga.

Grunden till detta förhållande ligger i övertygelsen, att, när vi framlägga ett för socialisterna önskvärt program för en demokratisk fred, de tyska imperialisterna ej kunna antaga detsamma, i vilket fall det blir nödvändigt att kämpa till självförsvar. Denna tanke uttalas otydligt i den yttersta vänsterpressen och har under den senaste tiden mött förståelse bland matroserna. Dessa söka i sina proklamationer med anledning av motgångarna i Rigabukten framhålla flottans tapperhet i kampen mot den yttre fienden, varvid de som motsats härtill uppställa lantstridskrafternas bristande ståndaktighet. Härvid framhålles, att denna kamp föres ej endast mot tyskarna utan mot alla världens förtryckare och för den allmänna revolutionen.

Denna stämning är dessutom riktad mot bourgeoisien och regeringen, vilka av bolschevikerna anklagas för att hava utlämnat Riga och för att vilja utlämna Petrograd i ändamål att göra slut på revolutionen. Underrättelsen om regeringens avsikt att evakuera Petrograd oroar isynnerhet den yttersta vänstern, vilken hotar med att den kommer att med våld motsätta sig ett dylikt utrymmande. Man bör emellertid ej tillskriva dessa tecken på jakobinism överdriven vikt, men icke desto mindre ligger deras avgörande betydelse i antydan om en vaknande patriotism bland de obildade massorna, varmed internationalisterna böra räkna.

Undertecknat: Tereschtschenko.

(»Pravda» 11/24 nov. 1917.)

Polska frågan.

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 17/30 okt. 1917, N:r 888.

Hänvisande till Edert telegram N:r 4707.

Den andra delen av detta telegram anlände till mig tidigare än den första, och härav förklaras min anhållan om tillstånd att förtroligt få meddela dess innehåll åt Balfour. Jag är Eder synnerligen tacksam för detta meddelande, vilket hjälper mig i mina förbindelser med båda grupperna. Med Dmovskis grupp hava mina personliga förbindelser förbättrats, och jag försöker hela tiden fasthålla vid de synpunkter, som Ni framställer. Med den andra gruppen är förhållandet i viss mån ett annat.

I dagarna har den vänt sig till mig genom Salesski med anhållan att till Eder överlämna en protest mot gruppen Dmovskis verksamhet. Jag svarade, att jag med ministerns godkännande uppställt den principen, att ambassaden utan särskilt tillstånd därtill från Petrograd ej kan tjäna som förmedlingsinstans för partiernas politiska meddelanden och att jag av denna anledning ej kunde villfara deras begäran. Härvarande utrikesministerium håller sig underrättat angående båda grupperna och drager tydligen sina slutsatser beträffande deras politiska orientering och be-

träffande de meningsskiljaktigheter, som slitningarna och intrigerna framkalla mellan de båda partierna.

Gruppen Dmovski anklagar den andra för benägenhet att lösa den polska frågan i en riktning, som är önskvärd för centralmakterna. Emot gruppen Dmovski framställes å andra sidan den anklagelsen, att den strävar efter att med Englands, Frankrikes och Amerikas hjälp skapa ett så starkt polskt rike, att detta i framtiden skulle komma att »ersätta Ryssland» såsom västeuropeiskt rike.

Tillåt mig uttala min personliga uppfattning i denna sak. Över gruppen Dmovskis överdrivna strävanden kan jag ej, i den händelse sådana verkligen existera, oroa mig. Det synes mig otvivelaktigt, att Ryssland, efter det att det genomgått den nuvarande krisen, snart skall intaga den plats inom den europeiska församlingen, som tillkommer detsamma, och därtill en mera framstående än förut. Det synes mig, att ett oberoende Polen många år är dömt att vackla mellan två orienteringar, mellan inflytandena från Ryssland å den ena sidan och från Österrike-Tyskland å den andra.

Skillnaden åter mellan Dmovski och Lednitski beträffande det inrikespolitiska programmet är otydlig för mig. Jag betvivlar, att de härvarande statsmännen äro så väl underrättade om den polska frågan, att de beslutsamt kunna ställa sig till det ena programmets skydd mot det andra. Jag tror, att England skall med bestämdhet genomföra principen av Polens självbestämmanderätt men utan angivande av vägarna för denna självbestämmanderätt.

Undertecknat: Nabokof.

(»Isvjästia» 29 nov./12 dec. 1917.)

Hemligt telegram från Rysslands chargé d'affaires i London.

Den 18/31 okt. 1917, N:r 891.

Genom ett förtroligt samtal har jag utrönt härvarande utrikesministeriums ställning till de polska organisationerna och till komplettering av de upplysningar, vilka engelske ambassadören meddelat Eder med anledning av utrikesministeriets förbindelser med Dmovskis grupp, kan jag tillägga följande. Även enligt härvarande ministeriums åsikt, består skillnaden mellan Dmovskis och Lednitskis program däruti, att Dmovski eftersträvar upprättande av ett förenat självständigt Polen med det ovillkorliga kravet på tillträde till havet, under det att Lednitski, såvitt man kan förstå av de meddelanden från hans meningsfränder, som kommit till engelsmännens kännedom, låter sig nöja med ryska Polens förening med Österrike men lämnar frågan om Posen öppen.

Engelsmännen anse, att förverkligandet av Dmovskis program erbjuder mera allvarliga garantier för Polens utveckling på nationella grundvalar och för dess befriande från centralmakternas tunga och på alla områden gällande förtryck och av denna anledning bättre motsvarar Rysslands och dess bundsförvanters intressen. Med Dmovski och Sobanjski hava här redan personliga förbindelser upprättats, och engelsmännen sätta förtroende till dem men äro samtidigt härmed ingalunda villiga att erkänna Dmovskis program såsom ett uttryck för hela Rysslands och ännu mindre för det förenade Polens fordringar. Den person, med vilken jag samtalade, uttryckte det på följande sätt:

»Vi skulle vara fullt villiga att lyssna till det politiska program, som framlagts av Lednitskis grupp, men de personer, som här föra dess talan, ingiva oss ej förtroende.»

Enligt meddelanden, som nått mig genom härvarande utrikesministerium, skulle Ni avresa hit inom den allra närmaste framtiden, av vilken orsak det skulle vara ändamålsenligt att uppskjuta ett mera detaljerat meningsutbyte mellan de förbundna i den polska frågan till detta ögonblick.

(»Isvjästia» 21 nov./4 dec. 1917.)

INNEHÅLL.

Försök till ett tyskt-ryskt närmande.

Krigsmål och krigspropaganda.

Fredssträvandena.

Ryska revolutionens första skede.

PRINSESSAN RADZIWILL:

Sanningen om Rasputin. 2:a uppl. 3 kr.

AUG. LUNDBERG:

Från fängelse till fängelse i Ryssland. Ingenjör Aug. Lundbergs äventyr som fånge under kriget. 1 kr.

ADOLF TÖRNGREN:

Den tredje duman. 4: 75

Från våra dagars Ryssland. Studier under åren 1904—1907. 3: 50.

Ryssland i revolution. 15 mars—31 juli 1917. 3: 50.

Ryssland sådant det är. Med en etnografisk karta över ryska riket. Utg. av de av Ryssland undertryckta folkens förbund. Red. för den svenska uppl.: Herman Gummerus. 2: 50.

WALTER STENBÄCK:

Åtta månader i rysk fångenskap. 1: 75.

GREVE PAUL WASSILI:

Bakom ryska revolutionens kulisser. 2: 25.

KONNI ZILLIACUS:

Revolution och kontrarevolution i Ryssland och Finland. 4: 25.

Korruptionen i Ryssland i rysk belysning. 3: 75.

Moskoviter och finnar i äldre och nyare tid. 7 kr.

Ryssland, skildrat av ryssar. 8 kr.; inb. 10 kr.

G. TRUBETZKOJ:

Ryssland som stormakt. Övers. av Walborg Hedberg. 2: 50.

